

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

ՀԱՆԴԻՍ ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

Zeitschrift
für
armenische Philologie.

Unter Mitwirkung

von

Abgar Joannissiany

herausgegeben

von

Franz Nikolaus Finck

als verantwortlichem Redacteur.

Esnik Gjandschezian und Agop Manandian

Erster Band.

Marburg (Hessen).

N. G. Elwert'sche Verlagsbuchhandlung

1903.

Inhalt des ersten Bandes.

	Seite
Kleinere mittelarmerische Texte. Herausgeg., mit Einl. u. Glossar vers. v. Franz Nikolaus Finck. A. Einleitung.	1. 97
— — B. Texte.	177
— — C. Glossar (erste Hälfte).	301
Beiträge zur altarmenischen nominalen Stammbildungslehre. Von Esnik Gjandschezian.	33
Մի նկատողութիւն փաւստոսի պատմութեան մասին. Ս.	
Մակհասեանց.	64
Geschichte des Apostels Thaddäus und der Jungfrau Sanducht. Aus dem Altarmenischen übersetzt von Johann Michael Schmid.	67
Lautlehre des Van-Dialekts. Von H. Adjarian.	74. 121
Armeniens volkstümliche Reigentänze. Von Komitas Keworkian.	87
De quelques archaïsmes remarquables de la déclinaison arménienne. Par A. Meillet.	139
Eznik und die Entwicklung des persischen Religionsystems. Von H. Gelzer.	149
Armen. մագիւ. Von Sophus Bugge.	164
„Սիւս“ մասնիկի ճազումը. Վերգոր Վանցեան.	167
Armen. միլի. Von Franz Nikolaus Finck.	170
(Nonnos.) Die Scholien zu fünf Reden des Gregor von Nazianz. Von Agop Manandian.	220. 273
Besprechungen:	
Karst, Josef, Historische Grammatik des Kilikisch-Armenischen.	171
Mseriantz, Levon, Studien zur armenischen Dialektologie. II. Band. 1. Lieferung.	173
Murad, Friedrich, Ararat und Masis. Studien zur armenischen Altertums- kunde und Litteratur.	174
Besprochen von Franz Nikolaus Finck.	
Berichtigungen.	IV

Heft 1 erschien am 30. Oktober 1901, Heft 2 am 7. März 1902, Heft 3 am 22. September 1902, Heft 4 am 28. Februar 1903.

(Nonnos.)

Die Scholien zu fünf Reden des Gregor von Nazianz.

Herausgegeben

von

Agop Manandian.

Die mythologischen Erklärungen zu vier Reden des Gregor von Nazianz werden bekanntlich einem gewissen Abte Nonnos zugeschrieben. Sie sollen zu Anfang des VI. Jahrhunderts entstanden sein. (Vergl. Edwin Patzig, *De nonnianis in IV. orationes Gregorii Nazianzeni commentariis*. Leipzig. 1890; K. Krumbacher. *Gesch. der byzan. Lit.* Zw. Aufl. 1897, p. 137 und 680).

Diese Scholien besitzen wir in einer altarmenischen Uebersetzung, nicht aber zu vier, wie im Griechischen, sondern zu fünf Reden: 1. Ueber die Epiphanie des Herrn, 2. Ueber Basilios von Caesarea, 3 u. 4 An den König Julian (die zwei Strafreden), 5. Auf den Bischof und Märtyrer Cyprrianus.

Der altarmenische Text von Nonnos war bis jetzt noch nicht ediert. In der Bibliothek der alten armenischen Uebersetzungen von Pt. G. Zarbanalian, Venedig, 1889 (neuarmenisch) S. 634 folg. sind zwei Venezianer Handschriften der Scholien erwähnt, von welchen die ältere aus dem Jahre 1204 (= 1208) stammt. Auf ein handschriftliches Sammelwerk der Ejmiaciner Bibliothek mit den Scholien (aus dem Jahre 1223) hat mich Galust Ter-Mkrtschian aufmerksam gemacht (Hdschr. N. 2093 = Մայր ցուցակ Nr. 2050). Bald darauf wurde von mir in dem Ejmiaciner Sammelwerk N. 1775 (Մայր ցուցակ N. 1733) ganz zufällig noch eine zweite Handschrift von Nonnos entdeckt, die an Korrektheit des Textes alle bekannten übertrifft. Dieselbe ist in alter Transitions-Rundschrift geschrieben, so dass ich die Zeit ihrer Abfassung ungefähr ins XIII. Jahrhundert setze.

In dem Ejmiaciner Մայր ցուցակ (Karenian, erschienen 1863 in Tiflis) enthält das aus Versehen als ‚laconische Geschichte‘ angeführte

Werk¹⁾ dreissig Kapitel ($\overline{\omega}-\overline{\iota}$) „mythologischer Geschichten“, welche aus verschiedenen Teilen der Scholien von einem unbekannten Schreiber *Hovsēp* zusammengestellt sind (Hschr. N. 1808 = *Սայր ցուցակ* N. 1765, aus dem Jahre *ռՃԹ* = 1690). Ausserdem liegt uns eine zusammenfassende Kompilation der Scholien, wie P. J. Daschian richtig vermutet hat, im „*Liber Causarum*“ vor (Vgl. P. J. Daschian. Cat. der arm. Hschr. in der Mech.-Bibl. zu Wien, 1895 S. 225—229).

Für unsre Ausgabe haben wir den ausführlichen Text der zwei genannten Ejmiaciner Handschriften benutzt und bei unverständlichen Stellen auch die Auszüge des *Hovsēp* und „*Liber Causarum*“ möglichst berücksichtigt.

Ueber den Autor der Scholien gibt uns der Schreiber *Hovsēp* in der Nachschrift zu den Auszügen ein Zeugnis, und zwar nennt er als Verfasser den armenischen Philosophen David Anhalt': «*Օյս քանի մի առաջնոց հեթանոսաց առասպելական պատմութիւն, զոր արարեալ է դաւիթ յանյաղթ փիլիսոփայի և ևս պիտ' և վերպակ յովսէփս զպիտանացունս ընտրեցի և ծրեալ եդի ի վերջ գրգիս...*» (N. 1808 = *Սայր ցուցակ* N. 1765, Bl. 340b). Die Hschr. N. 1775, die ausser Nonnos (Bl. 2a—Bl. 108a) noch Bruchstücke aus Hesychius Miles. (Urgeschichte Konstantinopels, Bl. 108b—117b), aus Eusebius von Caes. (Bl. 117b bis 127a) und dem „*Liber Causarum*“ enthält, weist eine Nachschrift auf, die sich wahrscheinlich auf den wesentlichen Teil des Sammelwerks, die Scholien, bezieht und gleichfalls David Anhalt' für den Verfasser der „*Mythologie der auswärtigen Philosophen*“ erklärt. Diese später von einer anderen Hand geschriebene Nachschrift lautet so: «*Վերջս իմաստասիրաց արտաքնոց առասպելաբանութիւն արարեալ դաւիթ անյաղթ փիլիսոփայի*» (N. 1775, Bl. 150b). Dem armenischen Philosophen David Anhalt' sind auch sonst einige Schriften zugeschrieben, die keineswegs von ihm herrühren. Die Feststellung des Verfassers und der Zeit der Uebersetzung erfordert noch eine eingehende kritische Untersuchung.

1) N. 1765, S. 194 «*պատմութիւն Լակոնացւոց արարեալ ի Վաւիթ փիլիսոփայէ և համառօտեալ ի Յովսէփայ ումեմնէ, ունի զիշատակարան*»: Diese falsche Angabe ist dann von P. G. Zarbanalian benutzt worden (Bibl. d. a. arm. Uebers., S. 756).

Ծանոթութիւնների մէջ գործածուած կրճատումներն.

A. = Չեռ. N. 1775 Լ.ջմ. մատ. (Սայր ցուցակ, N. 1733).

B. = Չեռ. N. 2093 Լ.ջմ. մատ. (Սայր ցուցակ, N. 2050).

A լուս. = A ձեռ. լուսանցքի ծանօթութիւնները. (գրիչը և թանաքը չեն տարբերուում բնագրի գրչից և թանաքից).

B. մի ն. գ. = B ձեռագրում մի նոր գրչի սրբագրութիւնները.

Օ.արմ. = Օ.արմանալեան. չ. Վ. Սատենադարան Հայկ. թարգման. Վենետիկ, 1889.

Պատմ. գիրք. = Չեռ. N. 1650 Լ.ջմ. մատ. (Սայր ցուցակ, N. 1608).

(Եւ-երի և Եւ-երի գրութիւնը երկու ձեռագրի մէջ էլ երբեմն անորոշ էր. ծանօթութեանց մէջ սոցա տարբերութիւնները նշանակած չենք. իսկ բնագրում հետեւել ենք սովորական հին ուղղագրութեանը):

I.

ԺՈՂՈՎԱՐԱՆՔ ՄԵԿՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑՆ ԱԹՆՈՑԻԿ,
ԶՈՐՍ ԹԻՇԱՏԱԿԵԱՑ ԴՐԻԴՈՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱՐԱՆ Ի ՃԱՌԻՆ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ
ՏՆԱՌՆ ՄԵՐՈՑ ԹԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ:

Ու Լրամազդայ այսոյի ծնանքի և խղճութեան և կրօնացոյ բռնաւորքն...

- 5) Օ. Լրամազդայ աստուածաբանքն հեղինացուց ի կրօնութեան ասեն ծնեալ, և ծնանելով կեցեալ այսպէս՝ կրօնութեան ընդ չոքի ամուսնացեալ և նորին կեցալ բնակակից, զմանկունսն զորս ծնանէր, առեալ սա՛ կլանէր, և աւագէս բազում անգամ այսմ իրի լինելով՝ անզաւակ մնացեալ լինէր չոք: Լրդ՝ յորժամ զԼրամազդ ծնաւ, երկուցեալ, թէ գուցէ և զայս
10) կլանիցէ և կորուսցէ, վէ՛մ պատեալ ի խանձարուրս, իւր թէ տղայ, ետ ցկրոնոս զի կլանիցէ, և զԼրամազդ արտադրեալ՝ պահեաց ի կրօնէ և կարգեաց առ տղային զկորուստն և զկորուստն՝ կաքաւել և զինուք թնդիւնս առնել, զի լինիցին հնամուկայս պապիսիք հնարաւորք, մինչ և գողանալ և մոլորեցուցանել զձայն լալոյ մանկանն, զի մի գիտացէ կրօնոս
15) զթաքուստ մանկանն և առեալ կլանիցէ զնա: Լրդ՝ այժմիկ հայր ասէ

- 1) B. պատմութեան. 2) B. զոր. 2) A. ի ճառի. 4) AB. Լրամազդայ.
5) B. հեղինացուց. 5) B. կրաւնոս. 6) B. կրաւնոս [լուս. Κρόνος.]
10) B. տղա. 11) B. ցկրաւնոս. 12) B. առ տղային. 12) B. զկորուստն.
12) A. կաքաւել. 13) B. թնդիւն. 14) B. մանկանն. 14) B. կրաւնոս.
15) B. այժմ.

վարդապետս որդիատեաց զԿրօնոսս և մանուկ լացեալ զՄարմազդ. և կուրիտս և կորիւրանտս, զորս կարգեաց շուէ կաքաւել առ մանկամբն, դեք ոմանք են, և զինուք կաքաւումն զսղավերջն (?) ասէ, քանզի թնդմունս առնէին բախելով զասպարան, զի ծածկիցի լալիւն մանկանն. իսկ կրետացւոց բռնաւորին ասաց, քանզի առասպելաբանքն եղղենացւոց աստուած ասեն 5 եղեալ զՄարմազդ, այլ հանդիսական պատմութիւնն, զոր և ստուգէ աստուածայինն Վրիգորիոս, ասէ, թէ Մարմազդս բռնաւոր էր կրետացւոց, և կամելով հաճել զնա հպատակքն իւր՝ առասպելաբանէին թէ ի Կրօնոսս և Քնէէ ունի զլինելութիւն, սակայն մարդ էր, վասն որոյ և ի վերայ հասեալ լինի. թէպէտ և եղղենացւոց հաճոյ ոչ թուիցի, քանզի եղղենացիքն 10 ոչ կամին զՄարմազդ մարդ գոյ ասել և բռնաւոր կրետացւոց, այլ աստուած:

Ի.

Ի. Ինքն փոխեցաւն հարաւոր և փոք և Կրօն-բանդ . . . Մաս պատմութիւն կայ և յարձանականսն և է այսպէս. ի փոխգիտ պաշտեալ եղև մայր աստուածոցն Մարմազդայ, Պոսիդոնի, Պղոստոնի և շերայ. արդ 15 մայր աստուածոցս այսոցիկ էր, այլ Կրօնոսի կին էր: Սմա ի փոխգիտ լինէին ձաւնմունք, և կատարողքն սոցունց, իւր ափշեալք հետուութեամբ զմարմինս իւրեանց յաւշէին սրով, ի ձեռն փողոյ հրճուեցուցանելով զինքեանս և յարուցանելով կայտառագոյն ի հարուածսն: Իսկ մինչև ցարդ եղղենացիք, առ լեռնակողմանս կարիացւոց, անզգամք ոմանք աղճատեալք 20 հատանեն զինքեանս, նախնի սովորութեամբն ըմբռնեալք:

Գ.

Գ. Ինքն Մարմազդ և Քնէէ փոխեցաւն լինի . . . և այս պատմութիւն գրեալ կայ յարձանականսն, և է այսպէս. Վեմետեր, աստուած գոլով ծնաւ

- 1) B. զկրաւնոս. 2) B. կուրիւրանդս, [յոււն. Κορύβαντες, Κουρήτες].
2) A. ու. 2) B. առ մանգանն. 4) B. ծածկեացի. 4) B. կրետացոց.
5) A. առասպելապանքն. 5) B. ելլացւոց. 6) B. ստուգէին. 7) B. Ծածաին Վրիգորիոս. 7) B. արամազդ. 7) B. կրետացւոցն. 8) B. ի կրաւնոսէ. 9) B. յըռէէ, [յոււն. 'Ρέα]. 9) B. զլինելութիւն. 9) B. ի վերա. 10) A. լուսանցքում գրած ունի շտանուցեալ, B. ծանուցեալ հասեալ. 10) B. ելլենացւոցն. 10) B. ելլենացիք. 13) B. փոխգեցւոց. 13) B. կորիւրան. 14) B. կա յարձանականսն. 14) B. այսպիսի. 14) B. (ի) փոխգիտայ. 15) A. արամազդա. 15) B. պիսիդոնի, [յոււն. Πισιδών]. 15) AB. պղոստոնի, [յոււն. Πλούτων]. Պղոստոնի մեր ուղղածն է. 15) B. հերեայ. 16) A. պղ. 16) B. կրաւնոսի. 16) B. փոխգիտ. 17) B. լինի. 17) B. ալիեալք. 20) B. ելլենացիք. 20) B. ի առ լեռնակողմամբն. 23) Մարմազդ յատուկ անուն. [յոււն. Κόρη]. 24) A. կա, B. կայ:

դուստր յ Լքամազդայ, զոր կոչէին Լղջիկ և Պերսեփոնէ. սմա տոփեալ Պղուտոն՝ յափշտակեաց և էջ ի դժոխս: Լքդ՝ Վեմետեր շրջելով խնդրէր զԼղջիկն, և բազում յածեալ՝ եկն յԼտտիկէ. իսկ զտեղին, յոր եկն կոչեաց Լղեւսինէ, որ նշանակէ զգալն անդանաւր. այլ ուսաւ առ 5 ի Լեղեւսէ և ի Տրիպտողոմէոսէ, թէ Լղջիկն յափշտակեալ առ ի Պղուտովնոսէ, և է ի դժոխս: Լքդ իմացեալ զայս աստուածուհին՝ դադարեաց ի յածմանէն, և փոխարինելով զարսն՝ յաղագս շնորհիս այսորիկ ետ նոցա սերմանիս ցորենոյ և գարոյ և այլոց հնդից, քանզի ասի սերմանական պտղոց գոլ վերատեսուէ Վեմետեր: Լքլ տուեալ զսերմանիսն ետ և 10 վիշապս և կառս թեւաւորս առ ի շրջել և բաշխել ամենեցուն զցորեանն և զգարին, զի ոչ ևս գիտէին մարդիկ ուտել հաց կամ վարել ցորենով, այլ ճարակական կենցաղով կէին. սակայն ոչ միայն զցորեանն, այլ և զամենայն սերմանական պտուղսն ետ, և զմիստեռիոնս կատարեաց և ուսոյց նոցա, թէ որպէս պարտ է կատարել և կատարեալ լինել. այլ գիշերի 15 եղև կատարելութիւնն յԼղեւսինէ, զի և տաճար անդանաւր շինեցաւ նորին Վեմետերայ: Եւ այլ ասէ այսպէս վարդապետն, թէ զմանս առնէր բարիօք և զմանս կրէր, վասն զի Վեմետր կրեաց բարւոք, լուեալ յաղագս դստերն և դադարեալ ի յածմանէն: Եւ ինքն բարի առնէր կրելեացն վասն տալոյն զսերմանիսն և կատարելոյն զմիստեռիոնսն. այլ ասէ լուեւսն և լուելի 20 գոլ արժանաւորացն, վասն զի օրէն էր, որ հրամայէրն ոչ և մի ինչ ումէք ի կատարելոցն և յորոց կատարեալքն լինէին զխորհուրդսն հրապարակել զկատարելութեանն, այլ լուութեամբ ունել և ոչինչ արտա- յայտել անխորհրդիցն:

Վ.

25 Վ. Ոչ Վեմետերայ յայտիկ և անդ անի երկունցն անպարտ ծնունդ... Սեմեղի դուստր էր Կադմոսի թեւացւոց արքային. սմա տոփեալ Լքամազդայ՝ շաղաշարեցաւ ընդ նմա և ի նախանձ շարժեաց զանորա զկինն իւր, և

- 1) B. արամազդ. 2) B. պղատոն. 2—3) A. շրջ խնդրելով. 4) A. այդ. 5) A. առ ի կեղեղոսէ. 5) B. ի տրոպտողմիոսէ. ճիշտը պիտի լինիր ի Տրիպտողմիոսէ [Τριπτόλεμος.] 6) B. պղատոնոսէ. 7) B. (ի) յածմանէն. 8) B. սերմանս. 8) B. (և) գարոյ. 9) B. վերատեսուէ Վեմետր գոլ. 9) A. այլ տեսեալ. 10) A. (և) վիշապս. 10) B. ամենեցուն. 11) A. (ևս) չէք. 11) A. վարիլ. B. վարել. 12) B. զցորենն. 13) B. պտուղ. 13) B. զմիստեռիոնս. 16) B. գիմետրեայ. 16) B. (եւ) չէք. 17) B. բարիօք. 19) B. զմետրիոնն. 19) A. լուելեացն. B. լուելան. 20) AB. հրամանս. 21) B. (ումէք) չէք. 21) A. կատարեալքն. B. կատարեալքն. 22) A. զկատարելութիւն. B. զկատարելութեանն. 22) B. և ոչ. 25) B. դիոնոսիոսի. [յուն. Διονυσος, Διώνυσος]. 26) B. սեմելի. [յուն. Σεμέλη]. 26) A. թեւացւոյ. 26) B. արքային. 26) A. սմայ. 26) B. արամազդ. 27) A. նմայ. 27) A. զհերայ. 27) B. զկին.

նախանձայոյդ լեալ շերայ երթայ առ Սեմեղի և ասէ ցնա թէ «Պատրեալ լինիս ամենեւին, քանզի, որ մերձենայ առ քեզ՝ Օ՛ւս ոչ է. քանզի առ իս գալով՝ հանդերձ փայլատակամբ և որոտմամբ շաղաշարեալ լինի: Լ՛ըդ՝ եթէ եկեսցէ առ քեզ Օ՛ւս՝ ասա՛ ցնա, թէ որպէս ընդ շերայ շաղաշարիս՝ այնպէս եկ առ իս, և եթէ մերձենայ առ քեզ փայլատակամբ և որոտմամբ՝ ճշմարտապէս Օ՛ւս մտանէ առ քեզ, ապա թէ այլպէս՝ Օ՛ւս ոչ է: Օ՛ւսյսոսիկ այսպէս ենթադրելով շերայ, յորժամ եկն Օ՛ւս առ Սեմեղի հայցէ առ ի նմանէ շաղաշարիլ ընդ նմա որպէս ընդ շերայ:

Եւ մերձեցեալ որոտմամբ, ոչ հանդուրժեալ Սեմեղեայ բռնութեանն որոտմանցն մահացաւ: Լ՛ըդ՝ Օ՛ւս վաղվաղակի զմանուկն, որ էր առ նմա, 10 առեալ՝ եհերձ զբարձսն իւր և եղ ի ներքս, մինչև լինիցի ամսոց ինուոնց: Եւ էր նա Վիտնուս: Լ՛ըդ՝ անկատար ծնունդ ասէ զմանուկն, որ արկաւ ի բարձսն, և բարձն երկնեալ ասէ, զի ծնաւ ի բարձիցն Լ՛րամազդայ, և աստուած այրակին անուանէ զՎիտնուսս, իբրու երբեմն զկանանց կրեալ և երբեմն զարանց գործեալ. և պար արբեցելոցն ասէ զսատիրոսսն և 15 զբաքոսսն և զսիղենոսսն, որք են դէք հետեողք և ուղղեկիցք Վիտնուսեայ. զնոյն և զառս լքեալս ասէ այս ինքն դէս. այլ լքեալս կոչէ զնոսս վասն արբեցութեան, քանզի գինոյ արարիչ զՎիտնուսս ասեն վայելչապէս և հետեալսն նմա արբեցեալս ի ներքս մոծանեն. այլ թեմէացւոցն անմտութիւն զսա պատուելով ասացեալ է, զի թեմէացի էր ազգաւ Վիտնուս, 20 իբրու ի Սեմեղեայ ծնեալ. անմտութիւն բարւոք ասաց թեմէացւոցն, քանզի յիմարութեամբ հեգնեալ լինին թեմէացիքն, վասն որոյ առակ է ասացեալ, թէ ի բիովտացւոց դաշտն նաւ շրջի, այլ հրդեհ երկրպագեալ ընդէր լինի. ասացուք, թէ վասն կիզմանն Սեմեղեայ: Եւ իբրու այլ ինչ գլուխ յառաջագոյնն այլ պատմութիւն է, այլ քանզի շարամանեալ 25 եղև ընդ սմա՝ հարկաւոր է մեզ պատմել: Վիտնուսն Լ՛րամազդայ գլուխ ասի

- 1) B. լինեալ. 1) B. երթալ. 1) B. սեմեղի. 1) A. ցնայ. B. (ցնա). 1) B. պարտեալ. 2) B. մերձենալ. 3) B. գոլով. 4) B. ընդ հերա. 5) B. մերձենալ. 5) B. փայլատակամբ. 6) A. ապա. 7) B. ընթացիւրով. 8) B. առ սեմեղի. 8) A. նմայ. 9) B. մերձեցաւ. 9) A. սեմեղեա. B. սեմեղեայ. 9) B. բռնութեան. 10) AB. նմայ. 11) B. լիցի. 11) A. ինսուոնց. 12) A. գիտնուս. B. գիտնուսի. 13) A. և բարձ. 13) B. արամազդա. 14) B. զգիտնուսի. 15—16) B. զսատիրոսսն և զբաքոսսն և զսիղենոսսն. [յուն. Σάτυρος, Βάκχος, Σειληνός]. 16) A. ուղղեկիցք. B. ուղղակիցք. 16) B. գիտնուսի. 17) B. զնոյն և զառ լքեալ ասէ. 18) A. զգիտնուս. B. զգիտնուսի. 18) A. վաղվապէս. 19) A. նմայ. 19) B. այլ թեմացւոցն այլ թեմացւոցն. 20) B. թեմացի. 21) A. ի սեմեղեա. B. ի սեմեղէ. 21) B. բարիք. 21) B. թեմացւոցն. 22) B. թեմացիքն. 22) B. յառակ. 23) B. ի բովտացւոց. 23) A. հերդեհ. 24) B. կիզման. 24) A. սեմեղեա. B. սեմեղեայ. 25) B. յառաջագոյն. 26) A. սմայ. B. նմա. 26) B. արամազդա. 26) B. ասէ.

երկնից, որպէս և բարձքն՝ բարձք երկնի, յորժամ եղ ի նմա զՎիոնեսոս :
 Մըդ՝ ասասցուք, թէ յորժամ եղև գլուխ նորա երկնի. յորժամ ունէր
 ի նմա զՄթենա, քանզի ասի թէ Մթենա ի գլխոյն Մքամազդայ ծնաւ,
 վասն զի անդ ունէր զնա յղացեալ, և առեալ ի Հեփեսոսէ տապար՝
 5 եհերձ զգլուխն և ծնաւ զՄթենա :

Ե.

Ե. Ու Միքայիլի պատմութիւնն ի Երեմիայի . . . Մի թէ յերկաւորեացն
 երկնի Միքողիտէս ընկալաւ (?) զլինելութիւնն, զի Վրոնոս ասէ որդի էր
 երկնի, առեալ գերանդի՝ եհատ զերկաւորիսն հաւր իւրոյ և ընկեց ի ծով.
 10 և յայնմանէ հաւաքեալ փրփուր՝ բացածնեալ լինի Միքողիտէս, ուստի
 և զանունն ընկալաւ, որ է փրփրածին, իբրու թէ ի փրփրոյ և ի յածմանէ
 ծնեալ. վասն որոյ և ասաց թէ չգարշաբար ծնելոյն իսկ և պատուեցելոյն .
 զի և պատիւքն նորա և տաւնքն ի ձեռն գարշագործութեան և հեշտախտու-
 թեան և պոռնկութեան կատարեալ լինէին, և նոյն ինքն Միքողիտէս-
 15 պոռնկութեան է վերատեսուչ :

Զ.

զ. Եւ ի զոյն Կիւրոսի Կիւրոսի . . . Ի տաւնին Վիոնեսոսի
 փաղղոսս մորթեղէնս ձեացուցանէին առն պատկառանաց եղղենացիքն, և
 զոմանս կախէին ի պարանոցս իւրեանց, և զոմանս՝ ի մէջսն, ի պատիւ
 20 աստուծոյն իւրեանց, ուղղապէս կախելով ի նմանութիւն պատկառանաց
 ուղղորդս առնէին, զորս և ուղղափաղղոսս կոչէին, և զմիւսն կոչմնափաղղոսս :
 Եւ զայս առնէին, պատուելով զտաւնն Վիոնիւսի . . . քանզի սա, նախ քան
 զհանդիպելն պակշտութեամբ, ընկզմեալ ի ծովն Վեռնայ՝ մեռաւ : Մըդ՝
 Վիոնեսոս, մխիթարել կամելով զտուփումն պատանեկին, թզենի պատկառանս
 25 տաշեալ՝ կախեաց զպարանոցէն, և այսպէս շրջէր. վասն որոյ և Կարգաւոր
 (?) զՎիոնեսոս և եղղենացիքն զփաղղոսսն զինքեամբք առնուն :

1) A. նմայ. 1) B. զդիոնոսիոս. 2) A. նորայ. 3) A. զաթենայ. 3) A. աթենայ. 3) A. B. արամազդա. 5) B. զաթենայ. 7) A. պորնկա-
 կան. 7) A. ասէ. 7) B. յերկաւորացն. 8) A. B. ընկաւ, Օարբ. ընկալաւ. 8) B. կրանոս. 13) A. նորայ. 14) A. պորնկութեան. 14) A. պորնկութեան. 17) B. (ու) չիք. 17) A. ուղղափաղղոսք. B. ուղղափաղղոսք. 17) B. դիոնոսեայ. 18) B. փաղղոս. [Եւն. φαλλός]. 21) B. ուղղորդս. 21) B. ուղղափաղղոսս. 21) B. զմիւս կոչմնափաղղոսս. 22) B. առնելով պատուէին. 22) A. զտոտոյն (?). 22) B. դիոնոսեայ. 22) B. (քան) չիք. 24) B. դիոնոսոս. 24) A. զպատանեկին. B. պատա-
 նեկին. 25) A. այնպէս. 25) A. պատուիրելով. B. պատուել. չպատուե-
 լով, մեր ուղղածն է. 26) B. զդիոնոսիոս. 26) B. (և) ելլենացիքն. 26) B. փաղղոսս. 26) B. զինքեամբք.

է. Յազգո՞րդե՞րցե՞մք առաքաւաններէն: Տաւրոս ազգ է սկիւթական,
յորում էր տաճար Ղրտեմիդեայ, յորում տաճարի քահանաուհի էր
Վփիւգենիա դուստր Ղգամեննոնի թագաւորի: Յայսմ տաճարի զամենայն
մարդ եկեալ յաւտարաց զոհէին Ղրտեմիդեայ: Յաղագս այսր պատմութեան ⁵
յարձանականսն հաւաստեալ ասասցուք:

Ը. Պատրիարխին լակնացող հանկուսակցին և որ առ Բագնուսի արևմտին :
Եւ է այսպէս . Վակեղեմոնացիքն , առ ժուժկալութիւն կրթելով՝ տաւն
առնէին , յորում տանջէին զմիեանա գանիւք փոկոց , և յարիութիւն 10
այսպէս հրահանգէին . քանզի , եթէ ժուժկալք աստանաւոր գտանէին
համարէին և առ պատերազմունսն նոյնպիսիս լինել : Եւլ պատուէին
լակոնացիքն ի տաւն տանջանաւք այսպիսեւք զՆրտեմիս , զի զնա ասէ
կոյս աստուածուհի , զի ժուժկալ է և գեր ի վերոյ ամենայն զանգիտութեան
և ներախտութեան . այլ և զխննշլութիւն ասէ պատուեալ զակոնացւոցն , 15
քանզի առնէին տաւն ինչ , զոր կոչէին զուգասուաղութիւն , յորում հասա-
րակարար ամենեքեան կերակրէին և իրախացեալք իգանային , և կամ զի
անդանաւոր ճարակէր մանկամոլութեանն ախտ , որպէս ունիմք յաղագս
Պաւսանի և Նրգիլիայի . այլ զյանդգնութիւն պաշտեցին ասէ : { Եւրագս
ժուժկալութեանն և արութեանն է բանս :

Թ. Յուդա-Պիլատոսի եւնուստիոսը: Պեղարկուած ուսար էր Տանտա-ղեայ: Ըրդ՝ այսմ Տանտաղոսի եկին Հիւրք աստուածքն, և սա կամեցեալ

15*

Հիւրընկալութիւն առնել՝ եղեն զորդի իւր և եփեալ եղ առաջի նոցա :
 Լճո՞ր աստուածքն սքանչացան միանգամայն, և ողորմեալ Տանտաղոսի և
 Հաւաքեալ զմասունս մարմնոյն շարադրեցին և վերստին կենդանացուցին
 զՊեղղովպոս : Իսկ մի ոմն յաստուածոցն յուսոցն կերեալ ի մարմնոյն
 5 Պեղղովպոսի, ի շարադրելն զմարմինն, քանզի պակաս էր մասն, փղոսկր
 ինչ եղեալ առ ուսն լընյց զպակասութիւն : Եւ այսպէս Պեղղովպոս
 վերստին կենդանացեալ՝ զուսն փղոսկրեայ ունէր . և ամենեքեան պեղղովպի-
 դեանքն յուսոցն լինէին ծանուցեալք . քանզի ծնեալք ի նմանէ զմասն
 ուսոյն փղոսկրեայ ունէին :

10

Ժ.

Ժ. ՀԵՂԵՑ ԵՒՆԻՄԻՏԻ : Բ. Եւ կատէ աստուածուհի գոլ խորհին եղղե-
 նացիք, և ոմանք ասնն զնա գոլ զԼճոտեմիս, և ոմանք՝ զուսինն, և այլք՝
 զհնդիկ ոմն աստուածուհի, անտեղի երեւամբք յայտնեալ կարդացողացն
 առ նա և մանաւանդ այնոցիկ, որք անիծանեն զմանս : Ի տեսիլ վիշա-
 15 պագլուի մարդոյ երեւեալ, գերագոյն քան զչափ երկայնութեան մարդոյ,
 իբր զի ի տեսլենէն միայն զարհուրեալ և սքանչանալ տեսողացն :

ԺԲ.

ԺԲ. ՀԵՂԵՑ ՏԵՐԵՄԻՍԻ : Եւ սա գրեալ ի ճառսն, որ է ընդդէմ
 Հուլիանոսի : Տրովփոնոս և Լճամիդէս երկոքին եղբարք էին արուեստիւ
 20 դիւթք : Ի սոցունց առաջինն Տրովփոնիոս սնափառութեամբ զինքն ի
 խորս ընկեց, զի կարծիցի ի վեր առ աստուածսն յափշտակիլ, և աներևոյթ
 եղեալ ընդ երկրաւ յայրի ուրեմն : Իսկ աստուածքն ասէ ողորմելով նմա՝
 զտեղին զայն, յորում անշնչացեալն էր՝ արարին դիւթարան . և իջանելով
 յայրն և ձաւնմունս ոմանս առնելով՝ ելանէին անդուստ ընկալեալք

1) A. նոցայ . 2) B. միայն անգամայն . 3) B. (և) Հաւաքեալ .
 3) A. վերըստին . 4) B. զպելլոպոս . 4) B. (յուսոցն) չիք . 5) B. պելլո-
 պոսի . 5) B. զմարմին . 6) A. ուսն . B. ուսն . 6) B. փելլոպոս . 7) A.
 վերըստին . 7) B. կենդացեալ . 7) A. զուսն . 7) B. ունելով . 7) B.
 ամենեքեան . 8) B. պիլլիպիդեանքն . 8) B. յուսոցն լինին . 8) A.
 քանզի ծանէաք . 9) AB. փղոսկրեա . 11) B. զեկատեա . 12) B. ելլե-
 նացիքն . 12) A. զնայ . 14) B. ի տեսիլ վիշապագլուի մարդոյ իբր
 զի ի տեսլենէն միայն զարհուրեալք զի երեւեալ գերագոյն քան զչափ
 երկայնութեան մարդոյ մինչ սքանչանալ տեսողացն . 18) B. տրովփոնոսի .
 [յուլն . Τροφώνιος.] 18) B. ի ճառս . 18) B. (է) ընդդէմ . 19) B. տրո-
 փոնոս . 20) B. և արեստիւ դէք . 20) B. առաջին . 20) B. տրովփոնոս .
 22) B. որումն . 22) B. (ասէ) չիք . 22) A. նմայ . 23) B. անշնչա-
 ցեալ . 24) A. ձոււնմունս . B. ձաւնմուն . 24) B. ընկալեալ .

զենդիրս իւրեանց: Եւ ասի թէ ամենայն որ իջանէր յայրն այնուհետև
ոչ ծիծաղէր բնաւ:

ԺԿ.

ԺԲ. (}աղագս Լուսնոյն Վարդապետայ: Վարդապետայ քաղաք էր առ Հին
ցամաքաւն: Ի սմա էր կաղնի մի, յորում ասի Երամազդայ հովանանալ, 5
և դիւթականութիւն պարգեւել կաղնոյն, որպէս զի ի շարժմանէ ոստոցն և
տերեւոցն յայտնել անյայտիցն և պիտանացուաց նշանակութիւնք:

ԺԿ.

ԺԳ. (}աղագս Գեղեցիկ Երամազդայ: Վերլի է քաղաք է Փովկիդեայ,
և Փովկիդեա գաւառ է յԵլլադա. իսկ առ սոքաւք Վերլիք, և ի սմա 10
էր տաճար Եւրոդոնի, յորում հարցմունք լինէին: Եւ ի հաստատեալ
պղնձի եռոտանին, յորմէ դիւթութիւնք արտաբերեալ լինէին. քանզի էր
ի վերայ եռոտանոյն անաւթ ինչ, յորում դէք դիւթական (?) խաղային և
վազս առնէին, յորժամ Եւրոդոն զդիւթութիւնսն արտաբերէր: Եւ եռո- 15
տանի վասն այնպիսի իրի էր, զի զդիւթութիւն երկրք ամանակաւք ստեղ-
ծանէր, և ճշմարիտ դիւթութիւն ասէ զանցեալն, զներկայն և զապառնին:

ԺԿ.

ԺԴ. (}աղագս Լուսնոյն Երամազդայ: Երամազդայ էր ի մեծն Եւրոդոն,
որոյ վերատեսուչ Եւրոդոն է: Ի նմա դիւթութիւնք արտաբերեալ լինէին
բոստ որպիսութեան ջրոյ արտահոսութեան: Եւ ինչ ասացեալ 20
լինէին անտուտ, այլ պարզաբար հնչումն և հողմ ինչ ելանէր ընդ հոսման
ջրոյն, առ որս ոմանք կալով և իմանալով զնշանսն զայսպիսիս ասէին
հզանդերձեալն:

ԺԿ.

ԺԵ. (}աղագս Երամազդայ: Եւրոդոն էր ի մեծն Եւրոդոն 25
զենլեացն առնէին զնախագիտութիւնն. քանզի զենլով և բանալով զիրոր-

1) B. իջանէ. 4) B. կաղնոյն դոդոնա. 4) B. դոնդոնն. [յոււն.
Ασδωνη.] 5) B. որ. 5) AB. արամազդա. 6) B. պարգեւեալ. 6) B. շար-
մանէ. 7) A. տերեւոյն. 7) A. նշանակութիւնք. 8—23) A. ԺԳ և ԺԴ գլ.
համառօտած է այսպէս. «(}աղագս Գեղեցիկ Երամազդայ: Վերլի է քաղաք
է փովկիդեայ զայնպիսի ասէին զհզանդերձեալսն:» 9) B. քաղաք (է).
12) B. պղնձի. 13) B. վերա. 13) B. խաղային. 16) B. զներկային.
19) B. ապոն. 25) A. մուգուցն. B. մոգոցն. 25) B. նախագիտութե.
26) B. զենլեաց.

տիսն, և տեսանելով զհաստուածս անդամոցն զԼերդին և զայլոցն՝ ասէին զոր ինչ պատահելոցն էր: Եւ մոգքն ազգաւ ի գամրաց են, ուստի և Լերդահմայութիւնն լինի:

ԺԶ.

5 ԺԶ. Յօդոգի Խաչատուրացի Խաչատուր: Վաղդէացիքն, որոց առաջինն Օ. որոաստր է և երկրորդն Վասարածրուստէս և յետ սոցունց՝ (Լատանէս) — մակացու եղևալք երկնային շարժութեանն և ասացին, իբրու յորպիսութենէ շարժութեան երկնայնոցն ծննդոցն իրաց պատահել, յորոց ուսեալ եղղինացւոցն զաստեղաբաշխութիւն սկսան ծննդաբանել:

ԺԷ.

10 ԺԷ. Յօդոգի Խաչատուրացի Խաչատուր: Եւ թրակացւոցն լինել սկիզբն ամենայն մարդկան, կրանից և հաճութեան աստուծոյ, և տեղեւտ կատարել, և միատերիոն հաստատել, և ի թրակացւոցն թրասկէալ անուանեցաւ առ աստուած բարեպաշտութիւնն, զոր մէք կրանս անուանեմք: Եւ յառաջ 15 քան զամենայն թրակացիս (Թրակաս ասի թէ պատմեաց զտեղեւտսն և զյեղանակս նոցունց, և թէ որոյ աստուծոյ վայելեն տեղեւտքն: Եւ ամանէ ասի ի ձեռն քնարին իւրոյ զանշունչսն հրճուեցուցանել և զվայրենիսն հանդարտացուցանել:

ԺԸ.

20 ԺԸ. Յօդոգի Խաչատուրացի Խաչատուր: Օ. Թրակացիս ալ և ալ տան կարծիս. քանզի ոմանք զարեգակն գոլ զնա ասեն և ոմանք՝ զվերատեսուչն հրոյ, և ալք յատուկ ինչ գոլ զաւրութիւն: Ինչէին և Թրակացիս տեղեւտք ոմանք և մանաւանդ՝ առ ի քաղդէացւոցն. քանզի որք սովաւ

1) B. տեսանել. 2) B. մոգքքն. 3) AB. Լերդահմայութիւն. 5) B. քաղդէացիք. 6) B. առաջին. 6) A. զորոյաստրէն. 6) A. (է). 6) B. քասարածրատէս. 6) A. սոցուն. 7) B. ոստանէս. 7) AB. երկնային. 7) B. շարժութեւ. 8) B. յորպիսութեւ է շարժութի երկնային ծննդոցն. 8) A. ծննդոցն. 8) B. պատահել. 8) B. որոց. 9) B. ելլենացւոցն. 9) B. զաստեղաբաշխութիւն. 9) A. սկան. 9) A. ծննդաբանել. 11) B. թրակացւոց. 11) B. սկզբն. 12) B. տեղեւտ. 13) B. միատերիոն. 12) B. (ի) թրակացւոցն. 13) B. թրասկէալ. 15) B. զտեղեւտսն. 15) B. զեղանակս. 16) B. եթէ. 16) AB. վայելեն. 16) B. տեղեւտքն. 17) B. զանշունչն. 18) B. հանդարտեցուցանել. 20) B. մոլթրոսի. 20) B. զմոլթրոսէ. 21) A. զնայ. 22) B. լինին. 22) A. եի միւթրոսի. B. և մոլթրոսի. 23) B. տեղեւտք. 23) B. քաղդէացւոցն. 23) B. (որք) չիք.

կատարեալք կամէին լինել՝ ըստ աշտիճանաց տանջանաց կարաւտանային, ի թեթեւագոյն տանջանացն սկսեալ ի դժուարագոյնսն կատարէին. յառաջագոյն սովով ճնշեալ զանձինս իբրեւ աւուրս յիսուն՝ և զայնմ ժուժկալն ի քերանս արկանէին աւուրս երկու, և ապա ի ձեան կացուցանէին աւուրս քսան, և այնպէս ըստ փոքու աճեցուցանելով զտանջանսն, զչարմբերն որ կատարեալն եղև հասուցանէին այնուհետև ի կատարեալագոյն տեղետսն:

ԺԹ.

ԺԹ. (Հաւրէի աշտիճանաց Ուրբայ): Սիրիս առ ի յեգիպտացւոցն աստուած կարծի, և ոմանք ասեն գոլ զնա նման Պիոնոսի և ոմանք այլ զոմն: Եւրդ՝ զսա առ ի Տիփոնոսէ աւշատեալ ասեն, և յաղագս 10 այսորիկ ասեն սուգ մեծ եղեալ եգիպտացւոցն առ ի յիշատակ անմոռաց աւշատմանն Սիրիայ: Եւլ որպէս ասեն զՊիոնոսս ի տիտանեացն աւշոտեալ՝ այսպէս և զՍիրիս ի Տիփոնոսէ:

Ի.

Ի. (Հաւրէի Իսիդորի): Իսիս կարծի էրզկանն յափշտակեցելոյ 15 յԵրամագոյ. քանզի Օլէս յափշտակեաց զէջով և երկուցեալ ի շերայ կնոջէ իւրմէ փոխարկեաց զէջով յերինջ, երբեմն սպիտակ առնելով զնա, և երբեմն ծիրանագոյն. և այսպէս զճետ նորա յածեալ լինէր: Եւն արդ Երամագոյ յԵգիպտոս՝ յածեալ զճետ էջովայ: Եւ պատուեն եգիպտացիքն զէջով, զոր Իսիս կոչեն, վասն որոյ և ի վերայ գլխոյ պատկերին եղջիւրս 20 արջառոյ նկարեն նշանակեալ զաղջկանն յերինջ փոխարկուածին:

- 1) B. (կատարեալք) չիք. 1) AB. կարաւտանային. 2) A. դժուարագոյնսն. 2) A. կատարին. 3) A. ճշեալ. 3) B. աւուր. 4) B. ի ձիւն. 5) B. այսպէս. 5) B. ըստ փոքունց. 6) B. կատարեալ լինէր. 6) A. հասուցանէին. 6) B. տեղետսն. 8) B. ոշտմանց ոսիրա. 8) A. ոսիրեա. 8) A. ոսորիս. [յուլն. Ὀσείρις.]. 9) B. զնա նման գոլ Պիոնոսի. 9) A. դիոնոսի. 10) A. Տիփանոսէ. [յուլն. Τυφῶν, Τυφάων.]. 10) B. յաղագ. 11) A. (ասեն) չիք. 12) B. յաւշոտմանն. 12) A. ոսիրեա. 12) B. զդիոնոսի. 12) B. ի տիտանեացն. 13) A. ի տիփանոսէ. 15) B. իսիսիդորի. [յուլն. Ἰσις.]. 15) B. յուհի. [յուլն. Ἰώ.]. 15) A. յապշտակեցելոյ. B. յափշտակելոյ. 16) A. առ ի յարամագոյ. B. յարամագոյ. 16) A. յապշտակեաց. 16) AB. ի հերա. 17) A. ի կնոջէ. 18) A. ծիրանեգոյն. 19) B. (արդ) չիք. 19) AB. յովա. 20) AB. ի վերա. 20) A. պատկերի նոր. Պատճ. գիրք. պատկերի նորա. 21) A. նրկարեն. 21) B. նշանակեն զաղջկանն յերինջ փոխարկուածին.

ԻԼ.

Իա. Յ՝աղէք մենդեան չեմաղցն: Ագգիպտացի լեզուաւն կոչի նոխազն
 Սենդէս: Առ ոմանք յեգիպտացւոցն պաշտէին զնոխազս, որպէս վերադրեալ
 ծննդական զաւրութեան. քանզի ասի վարար գոլ կենդանին: Արդ՝ որք
 5 բնակեալ էին առ Սենդեսեայ տեղեաւն զնոխազս ոչ ուտէին, խորշելով
 ի ծննդական զաւրութենէն: Պատուէին մեծապէս և զայծարածան, և էր
 տաճար Սենդիսի առ եգիպտացիսն, յորում տաճարի կայր պատկեր նոխա-
 զասրուն, ուղղորդ ունելով զպատկառանսն:

ԻԼ.

10 Իբ. Յ՝աղէք Մարի, և Բարի, և Բարի: Աստ շրջաբերութեան ժամանակաց
 ոմանք ծնեալ լինէր եգիպտացւոցն արջառ ինչ, յղացեալ ի նշուդիցն
 լուսնոյ, կոչեցեալ առ ի նոցանէ Մարիս, որ ունէր նշան ի մաղ ոտիցն և
 ի լեզուն, յորոց նշանաց ծանուցեալ լինէր թէ Մարի է: Արդ զծնունդ
 սորա տաւնն եգիպտացիքն, իբր զգալուստ աստուծոյ առ նոսա, և դար-
 15 մանէին զարջառն ի մսուր, խրախութեամբ բաղմաւ խրախացուցանելով
 զաստուածն իւրեանց:

ԻԳ.

Իգ. Յ՝աղէք Մարի, և Բարի: Յելանելն նորա պատուեն զնա, իբրև զաստուած,
 կարծելով զաճումն ջրոյն աստուծոյ գոլ զաւրութիւն:

20

ԻԳ.

Իդ. Յ՝աղէք Մարի, և Բարի: Վանդի պաշտէին եգիպտացիքն
 զկրոնոսիդոսս և զաւս, և զաքիսս, և զայլս ոմանս ի թարմատարացն, և
 զազգս ոմանս ի ձկանց, յանբանից պատուոյն անձանց իւրեանց անարգանս
 յարմարելով:

2) B. մենդեսացի. 3) B. մենդիս. [յուն. Μένδης.] 3) A. զնոխազ.
 3) B. վերագրեալ. 4) A. ծննդական. 5) A. առ մենդիսացին. B.
 առ մենդեսեա. 6) A. ծննդական. 6) B. զաւրութենէ. 6) B. զայծարածս.
 7) A. առ յեգիպտացիսն. 8) B. ողորդ. 10) AB. ապկա. [յուն. Ἀπικς].
 11) B. ի նշուդից. 13) B. յորոց (նշանաց) ծանուցեալ (լինէր). 13) B.
 զծնունդն. 14) B. իբրև. 14) A. նոսայ. 15) B. (բաղմաւ)չիք.
 15) B. խրախացուցանէին. 16) B. իւրեանցն. 16—18) B. իգ. գլ. չուսի.
 19) A. անձա գոլ. աստուծոյ, մեր ուղղածն է. 21) B. ուրիշ վերնագիր
 ունի. «յաղագ նիդոսի» 22) B. զկոկորդիլոսս. 23) A. (ի) ձկանց.
 23) A. յանբան. 23) B. յանձանց.

II.

ՀԱՒԱԳՈՒՄՆ ՄՆԿՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑՆ ԶՈՐՍ ԹԻՇԱՏԱԿԵԱՑ ԳՐԻԳՈՐ
ԱՍՏՈՒԱԾԱՐԱՆ Ի ԳՆՐԵԶՄԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԻ ՍՐԲՈՑՆ ԲԱՐՍՂԻ.

Հռետորքն և սովորեստէսք արտաքնոցն, զառ ի նոցունց ներքողեալսն կամելով ազնուականագոյնս ցուցանել՝ ասեն թէ սա ազգաւ ի Պեղղովպոսէ 5 է և ի Լեկրովպոսէ, կամ ի Հերակղեայ, կամ յայլոցն առ ի նոցունց կարծեցելոց դիւցաղանց, կամ յայլապէս բարի արանցն թուեցելոց դիմեալ գայ: Եւ արդ աստուածայինն Վրիգորիոս, թէ սրբագունին Բասիլիոսի նախահարքն մեծագոյնք և աղնուականագոյնք էին, քան թէ յարտաքնոցն ազնուականագոյն կարծեցեալքն. իսկ արդ միտք բանին այսպիսի է: Եւ 10 պարտ է ասել, թէ սորբա ոյք ոմանք էին Պեղղովպոս և Լեկրովպոս, և Եղկմէոյն, և Հերակղէս, և զինչ ի սոցանէ ծնեալքն: Ի Պեղղովպոսէ պեղղովպեանք ասին, և ի Լեկրովպոսէ Լեկրովպեանք և յԵղկմէոնէ աղկմէոյնեանք, և ի Հերակղեայ Հերակղեանք, և յԵլպոսէ Հակեանք:

I.

15

ա. Երդ ասացուք յառաջագոյն, թէ ո՛րք էր Պեղղովպոս: Սա էր որդի Տանտաղոսի փոխգացւոց թագաւորին, և Տանտաղոս այս մարտ ունելով ընդ Եղոսի, որ շինեաց զԵղիոն, որ ի Տրովադա է, երկուցեալ ի պարտանաց յորդորէ զորդի իւր զՊեղղովպոս, զի առեալ զինչս բազումս գաղթեացի առ եզերսն ասացեալ այսպէս. «Թէ պարտեսցուք յԵլարոպէ 20 ապրեսցուք անդանաւր»: Եւեալ արդ ինչս Պեղղովպոս չոգաւ յԵլլադա՝

3) B. Հաւաքումն մեկնութեան զորս յիշատակեաց ի գերեզմանական բանի սրբոյն Բարսղի Վրիգոր Եստուածաբան. 4) B. սովորեստէսքն. 4) B. արտաքնոց. 4) B. ներքողեալս. 5) B. ազնուականագոյն. 5) B. ի պելոպէ. 6) A. ի Հերակղեա. B. ի Հերակղէ. 6) B. յայլոց. 7) B. յայլոց բարի արանց. 8) AB. գա. 8) AB. անծախն. 8) B. բարսղի. 10) B. այսպիս. 11) B. պելոպոս. 12) B. աղմէոն. 12) A. և զի. 12) B. ծնեալն. 12—13) B. ի պելոպոսէ պելոպեանքն ասեն. 13) B. ի կեկրոպոսէ կեկրոպեանքն. 13—14) A. (և յԵղկմէոնէ աղկմէոյնեանք) չիք. B. յաղմէոնէ աղմէանքն. 14) A. ի Հերակղեա. B. ի Հերակղէ. 14) B. Հերակղեանքն. 14) B. Հակեանքն. 16) B. պելոպոս. 17) A. թագաւոր և յաղկմէոնէ աղկմէոյնեանք որին և Տանտաղոս. 17) B. տանտաղոս (այս). 18) A. շինեց. 18) B. զելիոն. 19) A. ի պատրանացն. A. լուս. «ի պատրիզեանցն». 19) B. յորդորեաց. 19) B. (իւր)չիք. 19) B. զպելոպոս. 19) B. ինչս. 20) B. Ելարոպէ. 21) B. պելոպեայ.

ի գաւառն որ կոչի Մպպիա, որ թագաւոր ունէր զԵւնեմատոս, որոյ էր դուստր անուանեալն Սպաւդամիա: Մպա աշխատեալ աստ Պեղղովպոս յերկարական միջմունն ընդ Եւնեմատոսի և յաղթեալ նմա առ կին զդուստր նորա զՍպաւդամիա և ըմբռնաց զգաւառն և փոխանակ Մպպիայի կոչեաց 5 զնա Պեղղովպոնիսոն. այսինքն Պեղղովպոսի կղզի: Ի՞նչ ամենեքեան, որ ի Պեղղովպոսէ ծնեալ են կոչին պեղղովպեանք, որպէս Մտրեւս և Թիոստէս, Իգամեմնոն, Սենեղաոս, և ի կատարածի սոցունց՝ Սիլբեստէս: Յաղաքս Պեղղովպոսի այսչափ:

Ի.

- 10   բ. Իսկ յաղաքս Լեկրովպոսի ասել առաջի կայ ահաւասիկ. Լեկրովպոս թագաւոր էր աթենացոց, որ և մեծապէս զՄտտիկէ զարդարեաց սա: Երկաբնակ կոչեցաւ վասն գոլոյն տեղեակ երկուց ձայնից՝ եղղադացոյն և եգիպտացոյն, որ էր ի քաղաքէ Սասիոյ: Ի՞նչ իշխան բացաբնակութեանն գոլով այս Լեկրովպոս և եկեալ յԵղղադա՝ ուսաւ զեւլագացի ձայն, 15 ունելով և զեգիպտացին: Եւլ բանն որ ասի, թէ ինքնեկրպեք են աթենացիքն առասպել է, առեալ զստեղծուածն ոչ երբեք փոփոխելոյն զբնակեալսն յՄտտիկէ. քանզի անասրահող գոլով գաւառին՝ ոչ է յոյժ նախանձելի, որպէս զի որ ենն հալածեացին, և այլք բնակեացեն ի նմա: Իսկ և յաղաքս Լեկրովպայ ասացեալդ բաւական լիցի:

Պ.

20

գ. Եւլ և Եղիմէոն աթենացի էր ազգաւ նշանաւոր, զաղատութիւնն միշտ պահել կամելով աթենացոցն: Ի՞նչ բռնադատելով քաղաքին ի Պլատարատոսէ անց սա, ոչ հանդուրժեալ տեսանել ընդ ծառայութեամբ

1) A. լուս. «ինովմատոս». B. զԵւնամատոս. [յուսն. Οὐνόμενος.]. 2) A. (ապա) ապաշխարեալ (աստ). 2) B. պելոպոս. 3) A. յիրկարական. B. յերկարական. 3) B. եւնամոսի. 3) A. զդուստրն. 4) B. զիպաւդամիայ. 4) AB. ապիաի. 5) B. պելոպիսոն. 5) B. ամենեքեան. 6) B. պելիպոսն. 6) B. կոչ. 6) B. պելոպեանք. 6) A. աստրեովս. A. լուս. «աստրեւս». B. ատրիովս. 6) A. լուս. «թեխատոս». B. թիոստայս [Θυστήρ]. 7) A. (մենեղաոս)չիք. 10) B. Լեկրովպոսի. 10) B. (ասել)չիք. 10) AB. կա. 10) A. աւասիկ. 10) B. Լեկրովպոս. 11) B. աթենացոցն. 12) A. լուս. «երկաբոյս». 12—13) B. եգիպտացոցն և եւլագացոցն. 13) B. սասույ. 14) B. բացաբնակութեան գոլ. 14) B. կեկրովպոս. 14) B. յեւլագա. 14) A. «զելեւագի զձայնն». «լ» տառի վերե գրուած է «դ». 15) B. ինքնեկրպեք. 16) B. աթենացիք. 16) B. յառասպելն առեալ ստեղծուածն. 18) B. (և այլք բնակեացեն) չիք. 19) B. (և) չիք. 19) A. կեկրովպա. B. կեկրովպա. 19) B. ասացեալ. 21) B. աղկեմոն. 22) B. աթենացոց. 23) B. հանդուրժելով.

լեալ զՄթենս և ել հնարիւք, դիտաւորութիւն ունելով զաղատութիւնն
դարձեալ հաստատել զմթենացոցն, և քնացեալ ի Վեղփուս յապողոնեան
առաջարն վարձէ պանդանդով զառաջարն և վարձեալ ունի ընդ ինքեամբ
զամենայն արս և զկանայս պաշտաւնեայս. հաւանեցուցանէ և զքահանաւորհին
զՊլթիա, զի եթէ եկեսցէ երբեք զակեղեմնացի դիւթութիւն խնդրել 5
ոչ ինչ այլ ասել, քան թէ աստուած հրամայէ ձեզ, զի ազատիցէք
զՄթենս: Լսորիկ փութապէս և յոլովակի լինելով խիզախեցին
զակեղեմնացիքն և եկեալ արտաքս հանին զըռնաւորսն յՄթենաց: Լրդ
մեծ գովասանութիւն յայնմ հետէ ընկալաւ Լղկմէոն, աղատեալ իմաստաւ
թեամբ զՄթենս. Լս այսչափ յաղագս Լղկմէոնի ասացաւ: 10

Գ.

Դ. Լրդ Լսակոս չորրորդ մեզ ենթակայեալ լինի: Սա որդի գոլ
ասի Լրամազդայ արդարագոյն յոյժ, վասն որոյ և երբեմն երաշտացեալ
գոլով (չղղադայ) չոգան առ նա նախարարք քաղաքացն աղաչել զնա
աղաւթս առնել առ հայրն իւր Լրամազդ, զի լիցի անձրև: Լս նա լուեալ 15
ըզձացաւ, և լուծեալ ի ձեռն ըզձմանն զտոչորումն՝ ի վայր հոսեաց ջուր
և ոռոգեաց զչղղադա, և առաւել յայսմ ցուցաւ բարեպաշտութիւնն Լսակոսի:
Սա ծնաւ ուստերս երկու զՊեղղէս և զՏեղամոն. և Պեղղէս ծնաւ
զԼքիղէս, իսկ Տեղամոն զԼսաս, որոյ ծնունդքն կոչին էակեղեանք զառ
ի հաւրէն իւրեանց այսու զպատիւն յառաջ բերելով: 20

Ե.

Ե. Լրդ այսուհետեւ լիցի մեզ ենթակայեալ շերակղէս: Սա ասի
որդի գոլ Լրամազդայ. քանզի Օլէս նմանեալ Լմիտրիոնի շաղաշարի
ընդ Լղկմէոնեայ և ծնանի ի նմանէ զշերակղէս, որ և զմեծագոյն

23—1) B. զմթենս ընդ ծառայութիւն լիեալ. 2) B. զմթենացոցն. 2) B.
դելփոս. A. դեղփուս = Δελφούς. (?) 3) A. պատանկով. 4) B. այր.
4) B. հաւանեցան. 5) B. զպլթիայ. 5) B. լակեղումնացի. 5) A. լուսանցքում
(ըզձութի). 6) A. հրամաէ. 7) B. այսորիկ. 8) A. լուսանցքում
(յանդգնեցան). 8) B. լակեղումնացիքն. 8) B. յաթենացոցն. 9) B.
ակղեմոն. 10) B. աղկեմոնի. 12) B. չորրորդ. 12) A. ենթակաեալ.
B. ենթակայեալ. 12) B. գոլով. 13) B. արամազդա. 13) B. (և) երբեմն.
14) B. ելլադա. 14) B. չոգան աղաչել զնա նախարարք. 15) A. լիցիցի.
17) B. զելլադա. 18) A. սայ. B. նա. 18) B. զպեղ. [յուն. Πηλῆς.]
18) B. պեղէս. 19) B. պեղամոն. 19) A. էակեղանք. 22) B. ենթա-
կաեալ. 22) B. հերակղէս. 23) AB. արամազդա. 23) B. ամիտրիոնի.
24) A. «աղկմեոնեայ». յետոյ ուղղած «աղկմիոնեա». B. աղկեմոնեա.
24) B. ծնաւ. 24) B. գհերակլիս.

մըցմունսն զայնոսիկ կատարեաց: Եւ բազումք եղեն ի Հերակղեայ, որոց առաջինն և կարծրագոյն Հիւղէս էր, յորմէ և լակեղեմովնացւոց թագաւորքն ծնան, ուստի և Հերակղեանք ամենիքեան ասին:

Օ.

- 5 զ. Հիւղէս եղբորսնաց Ուրբէնի և Բարեմի: Օ. Բարեմիս ասեն որսոյ և աղեղնաւորութեան վերատեսուչ գոլ: Բ. սի արդ աստուածս այս և զեղինսն քաջ հարկանել, մինչ կոչիլ աստուածուհոյն Բարեմիս եղջերուահար: Բ. յլ Ուրբիոն և Բարեմիոն որսորդք էին և սղքա. իսկ Բարեմիոն շամբ որսայր, ետես զԲարեմիս մերկ, և քանզի անմարմ էր
10 զաստուածուհոյն մերկ տեսանել, մանաւանդ զկուսանսն ի նոցունց բարկացեալ արդ Բարեմիս կատաղեցոյց զշունսն Բարեմիոնի, որք գտեալ զնա՝ սպանին. իբրու ասի Բարեմիոն առ ի շանց գիշատիլ: Բ. յլ Ուրբիոն ասի ի պատահման աստուածոցն առ մորթով արջառոյն, զոր եզեն Լարբիս թագաւոր թեմեացւոց առ ի հիւրընկալութիւն աստուածոցն. քանզի
15 յայնժամ էր ծնեալ և լեալ: Բ. յս Ուրբիոն եղև սպանանող գազանաց, այլ և տոբեալ Բարեմիոնեայ, վասն որոյ բարկացեալ աստուածուհին յարոյց կարիճ ընդդէմ նորա, ուստի ընկալեալ հարուածս՝ մեռաւ, վասն որոյ և յերկինս նկարեալ եղև առ կարծին:

Լ.

- 20 է. Հիւղէս Կոնստանտինոսի եղբորսնաց Էդ Կոնստ. որ է եղեալ յեւթներորդ պատմութեան յարձանականսն ընդդէմ Հուլիանոսի:
Հորժամ յԵլլադաոյ նաւարկութիւնն եղջենացւոց եղև ի վերայ Տրովադայ առ ի Հովղիդէ բիովտացւոց, զոհ լինելով Բարեմիոնեայ, եւ

1) B. հերակղեա. 2) հեղես. [յուն. Ὑλλος.]. 2) B. (և) լակեմոնացոց. 3) B. հերակղեանքն. 3) A. ամենքեան. B. ամենիքեան. 5) A. (ե) կամ (է). 5) B. եղջերահարացն. 5) B. էաքտոնի. 6) B. (գոլ)չիք. 7) B. զեղինս. 7) A. լուսանցքում՝ արտեմեա. 8) A. եղջերուահար. B. եղջերահար. 8) B. ուրբիոնի. 9) B. աքէոն. 9) A. (և) չիք. 9) A. լուսանցքում՝ տեղեակ. 10) B. զածուհին. 11) B. կաղացոյց. 11) B. աքտոնէի. 12) B. առ ի շանց գլխատեալ. 13) A. արջառոցն. B. արջառոյն. 13) B. ուրբիոս [Hyrieus.]. 14) B. թերացոց. 15) B. լինեալ. 15) B. սպանող. 16) AB. արտեմիոնեա. 17) B. յարոց. 17) B. կարիճս ընդեմ: 17) A. նորայ. 18) B. (և)չիք. 18) B. կարիճն. 20) B. կուսին եղջերուին ընդ կուսին. 20) A. լուսանց. եղինս. 22) A. լուսանցքում՝ յորժամից առաջ. (էէ), (ժգ), (գ). 22) B. նաւարկութիւն ելլենացոցն. 22) AB. վերա. 23) A. տրովադա. B. տրովդա. 23) A. (ի)չիք. 23) B. յովղիդէ. 23) B. բուովտացոց. 23) A. արտեմիոնեա.

դասերն Մգամեմնոնի, որում անուն էր խիւզենիա, ի սպանդ ականդելով, Մրտեմիս ողորմեալ կուսին՝ յափշտակէ զնա և ի բաց տանի առ Տաւրոսս ի Սկւթիա, և երեսցոյց փոխանակ կուսին եղն, զոր առեալ եղղենացիքն զհսեցին. իսկ խիւզենիա ի Սկիւթս քահանաուհի եղև Մրտեմիդեայ:

Ը.

5

Ը. Յաղթ- Խաղաղութեան ոյրին: Նոնեալ Մքիւղղեալ ի խեղճեմ աւանդեցաւ ի Վերոն, որով վարժեալ լինէր սնուցանողաւն, համանգամայն և վարդապետաւ, աղեղնաւորութեանն: Եւ էր այս Վերոն Սպարակենդովրոս, բնակեալ յայրս ինչ քարանձաւացն ի խեղճեմ լիայ: Մքդ՝ առեալ Վերոն զՄքիւղղեալ և նստուցեալ յետուստ իւր ի վերայ ձիւղէն կողմանն, սնուցանելով 10 զնա ոչ կաթամբ կամ հացիւ, այլ ուղղովք եղղելուաց և այլոց կենդանեաց, վասն որոյ և Մքիւղղեալ անուանեցաւ, իբր ոչ հաղորդեալ քիղոսի, քանզի քիղոս սովորական կերակուրս է:

Թ.

Թ. Յաղթ- Լաւրիւնի Կիւրիւնի: Ոչայս պատմութիւն 15 յիշէ յարձանականն ի յիսներորդ պատմագրութեանն: Պղատովն ի քաղաքավարութիւնսն ասէ թէ Վիւգէս հովիւ էր, և մինչ արածէր զհաւտ իւր՝ եգիտ ձի պղնձի և ի ներքոյ նորին եգիտ մարդ մեռեալ, որ ունէր մատանի: Եւ առեալ զմատանին զայն ունէր, և յորժամ շրջէր զսփենդնոն մատանոյն աներեղոյթ լինէր ի մերձակայիցն: Եւ սփենդնոն գլուխն ասի 20 մատանոյն, որ էր շրջըրջուն: Մքդ՝ ունելով զմատանին՝ եկն առ թագաւորն զԵղապոս, և շրջեալ զսփենդնոն՝ եղև աներեղոյթ և մտեալ սպան

1) B. ագեմեմնի. 1) B. (որում)չիք. 1) B. փիզենիա. 1) B. սպանդելով. 1) B. (ականդելով)չիք. 2) B. տորոսս. 3) B. սկւթիայ. 3) A. (և) երեսցոյց. 3) A. «եղն». լուսանցքում. «եղղիւրու»: 3) B. ելլենացին. 4) B. իւփիզինեայ. 4) B. սկւթս. 4) A. արտեմիդեա. 6) A. լուսանցքում. «դ». 6) B. արիւլեա. 6) B. թետեսէ. 7) A. վարեալ. 7) B. սնուցողաւն. 8) B. վարդապետաւն. 8) Պէտք է լինէր «չիպպոկենդավրոս» = յուն. *ἱπποκένταυρος*. A. լուսանցքում «կենդավրոս». 9) B. թետալիայ. 10) B. զաքիւղղեա. 10) AB. վերա. 11) B. եղովք. 11) A. եղղելուաց. B. եղղիւրուացն. A. լուսանցքում. «առեւծուց». 12) B. քիղոսի. A. լուսանց. «ոչ կերակրեալ քիւղոսիւ». 13) B. քիղոս. 15) A. ե. 15) B. ըստըման. 15) B. սեփենդնոնին. 15) B. գիւգոսի. 16) B. պատմագրութին. 16) B. պղատոն. 17) B. քաղաքավարութեն. A. լուս. «ի քաղաքականումն». 17. A. գիւգէոս. A. լուսանցքում. «գիւգէոս». 17) A. (և)չիք. 17) B. զհաւտս. 18) AB. պղնձի. 18) B. նորա. 20) A. մերձակիցն. 20) B. գլուխ. 21) B. (որ էր)չիք. 22) A. լուսանցքում. «ի թագաւ... ուլին». 22) B. զԵղապոս. 22) B. զսփենդնոն.

զթագաւորն և առ զթագաւորութիւնն: Իայց Հերոդոտոս այլպէս պատմէ յաղաքս Վիւգեսի. որպէս թէ հրամանաւ դշխոյին եսպան զՎանդադէս Վիւգէս և թագաւորեաց:

Ժ.

- 5 Ժ. Գրգիւս Սիմոն: Սինդասս այս թագաւոր էր փոխգաղտոց և էր արծաթասէր յոյժ և ոսկեմոլ, որպէս և գործք նորա յայտնեն: Ըղձացաւ արդ սա, զի յոր ինչ և մերձենայցճ ոսկի լինիցի: Եւ կատարեցան իղձք սորա. եւ յոր ինչ մերձենայր ձեռամբ կամ բերանով ոսկի լինէր: Եւ այնպէս ամենայն ինչ նմա ոսկի էր, այլ ուտել ոչ կարելով մահուամբ
- 10 կորուսեալ լինէր, զի տուեալն նմա կերակուր ի ձեռն բերանոյն ոսկիացեալ լինէր, վասն որոյ և ապականեցաւ սովով: Եւ պատմեն այլք ոմանք, թէ հրաման առեալ եկաց. եւ հրամանն էր այսպիսի ինչ վարել զկառան, եւ ուր արգելցին կառն շինել քաղաք: Եւ արար այնպէս և շինեաց զՆիկիւրա զգաղատացոց. քանզի խարիսխ երկաթի գետանաւու կառուցեալ
- 15 ի կառան առկայացոյց զՍինդասս. եւ այնպէս շինեցաւ քաղաքն և կոչեցաւ Նիկիւրա, որ թարգմանի խարիսխ:

ԺԲ.

- Ժա. Գրգիւս Նեփթի. զոր եւ յիշէ Հերոդոտոս ի չորրորդումն: Եւ քարիսս այս գերհիստային այր ոմն էր, և են գերհիստայինքն եղլենախոհք
- 20 և կարծրագոյնք քան զայլ սկիւթացիսն: Եւրդ այս Եւքարիս ասի թէ փշմամբ ինչ լի եղև, և շրջէր յԵղլադայ շուրջանակի հանդերձ նետիւն, եւ հրամանն ինչ և դիւթութիւնն պատմէր, իբրու յաստուածուստ փշոռն ընկալեալ: Եւ Վիւկուրգոս հոռտոր յիշէ զԵւքարիս ի ճառին յորում ընդդէմ Սինեպրիոսի, եթէ սով եղեալ ի գերհիստային կողմանս եկն
- 25 Եւքարիս յԵղլադա, և վարձաւոր եղև Վպողմոնի, և ուսաւ առ ի նմանէ

1) B. հերովդիտոս. 2) B. գիւգոսի. 2) B. դժխոյին. 2) AB. զկանդուղէս. 5) A. Գ. 5) A. մինդասս. B. մինդասեսայ. 5) B. Սինդաս. 5) B. Է. 5) B. փոխգեցոցն. 6) B. վկանն. 7) B. (արդ)չիք. 7) B. թե. 8) B. ըղձք նորա. A. սորայ. 8) B. (եւ) յոր ինչ. 9) B. (եւ այնպէս ամենայն ինչ նմա ոսկի էր)չիք. 9) A. նմայ. 14) B. գաղատացոց. 14) A. գետայնաւու. B. գետանաւ. 15) B. առկայացոյց. 16) B. անկիւրիա. 18) A. Է. 18) B. աքարիս. 18) B. զորս. 18) B. (եւ) չիք. 18) B. հերովդիտոն. 19) A. գերհիստային. B. զենհիստարն. 19) A. գերհիստարնքն. B. զենհիստարնքն. 19) B. ելլենախոհք. 20) B. կարծրագոյն. 20) B. սկիւթախնքն. 20) B. սաքարիս. 20) B. (թէ)չիք. 21) A. լուսանց. հոգով. 21) B. յիւլադա. 21) B. նետիւ. 23) B. լիւկուրգոս. 24) B. ընդեմ. 24) B. մենեքսիոսի. 24) AB. գերհիստարն. 24) B. կողմանս. 24) B. և եկն. 25) B. նաքարիս. 25) B. յիւլադա. 25) B. ապողմոնի. A. լուսանցքում. հի զեղլիս. Ժգ. զեղլիք.

ղղիւթութիւնն և զհրամանաբանելն, եւ այնպէս ունենլով զնետն, իբր նշան ինչ յԼպողոնէ (քանզի աղեղնաւոր է աստուածն այն) շրջէր հրամանաբանելով յԼշղղադա:

ԺԲ.

Ժբ. {}-ը-է-ն Պիե-ռ-ո-ւ-ի ո-ր է հա-ա-ա-ո-ւ-ի յա-ը-է-ն Նե-լ-ր-ո-ւ-ի-ն-ո-ւ-ի: Վճանդի 5 պատարային քիմեռին վերստին բուսանելով, զոր յիշէ աստուածայինս այս Վրիգորիոս յարձանականսն ի յիսներորդ պատմութեանն ապականէր զգաւառն զիւկիացոց. եւ Պոլիստոսի թագաւորելով Վիկիոյ՝ հրաման առ Նեղեռովփոնտոս սպանանել զքիմեռն: Եւ էր գաղանն, որպէս անդանաւր ասացաք, առաջին կողմն որպէս առեւծ և վերջինն վիշապ, և 10 ի մէջ նոցա՝ քիմեռ, ուստ հուր թափէր. և էր գաղանն զԺուարայաղթ: Եւրդ զձին Պեգասոս յաստուածուստ գտեալ Նեղեռովփոնտոս, զորմէ ասի թեաւ ունել, եւ ի սմբակացն հուր թափէր, եւ մարտակից ունելով զԹոիշան զերիվարին, քանզի որպէս ասացի թեաւոր էր սպան զքիմեռն:

ԺԳ.

15

Ժգ. {}-ը-է-ն Լ-ի-ն-ո-ւ-ի: Լղիկոս գետ է արկադացոց, եւ Լրկադիա քաղաք է Պեղղովպոնիոսոյ: Եւ և աղբիւր ի կղզոյն ի Սկեղիա որ անուանեալ կոչի Լրեթուսա: Եւ գետն այն ասի թէ տուփեցաւ աղբերն Լրեթուսայ, եւ տուփեալ եմուտ ընդ խորս ծովուն, եւ վերստին երևեցաւ ի Սիկիլիա առ աղբերն այնմիկ, ոչ խառնեալ ընդ աղի ջուրս ծովուն, 20 այլ մաքուր և յստակ պահելով զջուրն առ տուփեալն եհաս:

Նանդերձ այսուիկ է եւ յաղագս սաղամանդրացն պատմութիւն: Սաղամանդրն կենդանի ինչ է — մեծութեամբ քան զոր կովածուծն կոչեն, եւ կամ որպէս փոքր ցամաքային կոկորդիլոս: Եւ է ցուրտ բնութեամբ կենդանին գերազոյն քան զբան, իբր զի, ի հուր մտանելով նորա՝ շիջանել 25 բոցոյն, և նա ոչ այրի:

1) A. զնետս. 1) B. իբրեւ. 3) B. հրամաբանելով. 3) B. յելլադա. 5) A. լուսանցքում. Վիս, ն: Ը. ու, յ. 5) B. բերողովփոնդոսի. 6) A. պատարային. B. պատարին. [յուն. παταρχός.] 6) վերստին. 6) AB. անծախն. 7) B. պատմութե. 7) Տես. III, Խէ. 8) B. լիկիացոց. 8) B. (եւ) պոլիստոս. 8) B. լիկիոյ. 9) B. բեղեռովփոնէս. 10) B. ասաց. 10) B. վերջին. 11) B. ուստի. 12) B. բեղեռովփոնտես. 14) B. զթոիշս. 14) A. զերիւարին. 14) B. և սպան. 16) B. աղիւսս. 16) B. արկզացոց. 16) A. արկադիայ. 17) B. պեղղովպոնոսոյ. 17) B. (է) չիք. 17) B. աղբեր է. 17) B. կղզն. 17) B. սիկիլա. 18) A. արիթուսա. B. արութուսա. 18) B. (այն)չիք. 19) A. Վերս, լուսանցքում Վրստին. 21) A. եւ եւ. 21) A. յրստակ. 22) B. (է)չիք. 22) B. յագագս. 22) B. սաղմանդարացն. 23) B. սաղամադրն. 24) B. (եւ)կամ. 24) A. ցամաքաին. B. ցամաքին. 24) A. կոկորդիլոս. B. կոկորդիլոս. 26) B. շիջանի բոցն. 26) A. այրեւ.

ԺԳ.

Ժգ. Յուզէ՞ս զհարցի իտոյն. որ է առակ վասն կամողացն մաքառել
 եւ հասանել ոչ կարողաց: Եւ յառակն այսպէս. ի լիւդացի կառացն
 սկսանելով, քանզի արագագոյնք են եւ դժուարահասք՝ ասեն, եթէ հետեւակ
 5 ընդ լիւդացի կառաց ընթանամք: Եւ այլք ասեն թէ վասն Պեղովպոսի
 կառացն ասացաւ առակս. զի Պեղովպոս փոխգացի էր եւ ոչ լիւդացի.
 Եւ իւրովք կառաւքն յաղթեաց Եւնոմոսի, եւ յայնմ հետէ ասացաւ
 առակն ընդ լիւդացի կառացն ընթանալ:

ԺԵ.

10 Ժե. Յուզէ՞ս Ուրեղեայ եւ Պեղովպոս: Ուրեղեայս այս որդի էր
 Եւստակիոսի, այլ սիրելու թիւն այնչափ ունէր առ Պիւղարէս, եւ Պիւղարէս
 առ Ուրեղեայս, մինչ զի մեռանելով Պիւղարէսի՝ ընդ նմին իջանել
 Ուրեղեայ ի դժոխս:

ԺԶ.

15 Ժզ. Յուզէ՞ս Բաղդէս: Սողոմոն էր կին ոմն բնակեալ առ սահմա-
 նաւքն թրակացոց: Սա ունէր որդիս երկուս, առաջնոյն Ուրեղեայս, եւ
 երկրորդին Եւստակիոս: Սորա ըստ ամի աճեցեալք լինէին, ըստ
 երկայնութեան կանգուն մի, եւ ըստ լայնութեան թիզ մի. եւ եղեն
 թշնամանողք եւ ամբարտաւանք, եւ այնչափ ամբարհաւաճեցին, մինչ զի
 20 խորհեցան հակառակել ընդ երկնային աստուածոցն: Եւ զի վստի վերայ
 Եւստակի խորհեցան զենել եւ նոքաւք յերկինս ելանել: Եւ են Ուրեղեայ
 եւ Եւստակի երկու լերինք ի սահմանս թրակացոց: Իսկ Օհրա բարկացեալ,
 որոտմունս հանդերձ փայլատակամբ արձակեալ՝ եկեզ զնոսա, եւ կորեան:
 Եւ յառաջագոյն, յաղագս կիզմանն նոցա, հրամանաբանութիւն տուեալ
 25 էր մաւրն, թէ վասն ամբարտաւանութեանն իւրեանց ամպահար լինեցոց են:

2) A. Ժ. 2) B. լիւդացի. 3) B. կարողացն. 3) B. այսպիսի (ի).
 4) B. արագագոյն. 4) B. թէ. 4) A. լուսանցքում. ի հետիոտս. 5) B.
 կառացն. 5) B. (թէ)չիք. 5) B. պեղովպոսի. 6) B. (զի Պեղովպոս
 փոխգացի էր) չիք. 7) A. իւրաւքն (կառաւքն). 8) B. ասացաւ ընթա-
 նալ. 10) A. Ժ. 10) A. ուրեղեայ. 10) B. պեղարէսի. 11) B. արտե-
 մոնի. 11) B. անչափ. 11) B. առ պեղարէս. 12) B. պիւղարէսի. 13) A. ուրե-
 տեա. B. ուրեստի. 15) A. Ժ. 15) B. մողղիկեանցն. 16) B. առաջոյն. 19) B.
 ամպարտաւանք. 19) B. անչափ. 19) B. ամբարհաւաճեցին. 20) B. երկա-
 յին ածս. 20) B. վերա. 21) B. ամբովի. 22) B. թրակացոցն. 23) B.
 փայլատակամբ. 25) B. ամբահար.

ԺԼԶ.

ԺԷ. (Հ)աղէս աբիգէնի: Ի կղզւոյն Լրեոէ լեառն ոմն է, յորում է այր ինչ դժուարին և քարանձաւ, յոր իջանելն և ելանելն ի վեր ոչ և միոյ ումէք է դիւրին, յոր ասի թէ ածաւ Սինովտարոս: Լճո՞ք քանզի դժուարին էր ելանելն ի ղաբւրինթէն, այժմիկ աստուածայինն Վրիգորիոս 5 բռնուն եհար զնմանէ առ ի յապացոյց անճողոպրեւաց բանիցն, յորոց ոչ զաւրէր որ վերծանիլ, այլ ըմբռնեալ լինէր, քանզի ի վերայ ածէ և զարկն. այլ յարկն է ինչ տեսակաւ ուռեկաց թանձրալարի, զոր կազմեն յորոգայթ արջոց և եղանց, և զաւրեղագունից ի սոցունց կենդանեաց:

ԺԼԸ.

10

ԺԸ. (Հ)աղէս Սինովի և Լուդաֆանիայ: Սինով և Լուդամանթոս ասին գոլ որդիք Լուամազայ. յորոց մին Սինով և արեւինադիր, ի հաւրէն ընկալեալ զաւրինադրականն. իսկ Լուդամանթէս արդար դատաւոր էր, իբր առ ի հաւրէ իւրմէ ուսեալ զարդարութիւն: Լճո՞ք ասեն յաղաքս նոցա քերթողքն և նոյն ինքն Պղատոն, թէ սոքա մեռեալք ոչ 15 ընդունակ լինին խաւարի. այլ երանելեացն կղզիքն և լշկեսինայ դաշտն ընկալաւ զնոսա, — որ է անուն տեղւոյ լշկեսինայդ, իբր թէ ընդարձակ և ի տանջանաց ազատ: Լճո՞ք ասեն թէ ի նոսա յեղեկեացունցն արդարք յետ մահուանն իւրեանց բնակին: Լստիովդեղոսն տնկոյ անուն է, զհոտն անոյշ ունելով, և զծաղիկն հրճուելի: 20

ԺԹ.

ԺԹ. (Հ)աղէս Վադիբ: Վադիրա տեղի ինչ է ի կողմանս մտիցն արեւու. և տեղին այն վախճան է ծովու, իբր արտահոսութիւն ինչ գոլով յայսմանէ որ առ մեզս է ծովէս առ ծովն ատղանտական: Լճո՞ք ասի յայնկոյս Վադի-

2) A. Ժգ. 2) B. ղաբերինթին. 2) B. կղզ. 3) B. ելանելն և իջանելն. 4) B. (և միոյ ումէք) չիք. 4) B. միովտարոս. 4) B. թէպէտ և. 5) B. է. 5) B. լաբրիթոսէ. 5) B. այժմ. 5) B. մեծս այս գրիգորիոս. 6) B. հարեալ. 7) A. վերծանել. 7) B. վերա. 8) A. գլարկն. 8) B. թանձրալարի. 9) B. յորոգայթ. 9) B. արջառոյ. 9) B. զաւրագունից. 11) A. Ժդ. 11) B. մինոսի. 11) B. հուդամանթաց. 12) B. (ասին գոլ) չիք. 12) B. արամադա. 12) B. (մին) չիք. 12) B. արեւնադիր. 14) B. հաւրէն. 15) B. քերդողքն. 15) B. (ինքն) չիք. 16) B. խաւարին. 16) A. այդ. 16) B. երանելեաց կղզիք. 16) A. եղեսինա. B. եղինսա. A. լուսանց. «եղեսինոն», [լուս. Hλυσιον πεδιον]. 17) B. տեղեաց. 17) A. լուս. «եղեսինոնդ». 18) B. սոսա. 18) B. ելլենացոցն. 18) B. արդարքն. 19) B. բնակն. 19) B. աստիովդեղոս. 22) A. Ժե. 22) B. դադիրայն. 22) B. դադիրա. 22) B. մտից. 23) B. իբրեւ. 24) A. աղջանտական. B. անդղանդական. 24) A. յայնկոյսկոյս.

րայն ոչ ևս զուգելի լինել ծովուն, վասն գոլոյն քարախիտ և մթացեալ :
 Եւ Վադիրա լսի առ ի «գէէ» որ է երկիր, և «գիրէ» որ է պարանոց :
 Ընդ քանզի պարանոց երկրի է տեղին՝ անուանեցաւ Վադիրա :

Ի .

5 ի . խաչէն երկնէն ուր զիսն ինչ : Հոմերոս քերթող կամեցեալ
 զՎիովմեդեայ զաւրուծիւնն և զջերմութիւնն զառ մարտսն արտասել ի
 ձեռն առակի նմանեցուցանէ զդիւցազինն ասելով . «Իբր երիւար ոմն ուժգին
 պարարեալ և որոտացեալ առ մարտ :

ԻԲ .

10 իա . խաչէն երկնէն և քառանկէն յաւերայ հաւայիցն : Ի խնբաս
 բիովտացոց ասի թէ լադմոս և կամ այլ ոմն առեալ զԵդիփիւնոս
 վիշապին զատամունսն սերմանեաց յերկիր, և վերաբուսեալք եղեն արբ
 սպառազինեալք . այլ եղեն վերաբուսեալք ի բարձիցն մինչև ի վեր, և
 այնպէս կալով մարտնչէին ընդ միմեանս և ընդ այլս :

ԻԳ .

15 իբ . խաչէն երկնէն և քառանկէն յաւերայ հաւայիցն : Ըստուածայինն
 Վրիգորիոս յաղագս հրաշից աստանաւր կամեցեալ մեզ ասել, թէ բիով-
 տացոց խնբաս — եղադացոց՝ եւթնադուռն է, այն որ յԵդիփոնէ և ի
 Վինթոսէ թմբկաւք եղև շինեալ . այլ եգիպտացի խնբաս հարիւրադուռն
 20 է, քանզի մեծագոյն լեալ է յառաջ, և այնչափ մեծ, մինչ զի դրունս
 ունել այսքան : Եւ պարիսպքն Վարիդոնի ասին ամրագոյն գոլ . քանզի
 խորովեալ աղիւսով և հալեալ կարով եղև շինեալ, զլայնութիւնն և
 զերկայնութիւնն ունելով յոյժ բազում, և զշրջաբերութիւնն ընդարձակ :

1) A. գադիրա . B. գադիրայն . 1) B. զաւղելի . 2) A. գադիրայ . B. գա-
 դիրա . 2) B. գաէ . 2) B. գիր . 3) B. գադիրա . 5) A. Ժգ . 5) B. խղէր .
 5) B. քերդող . 6) A. զգիովմեդեա . B. զգիովմեդեա . 6) B. զաւրութի .
 6) B. արտասուել . 6) B. ի ի . 7) B. նմանեցուցանել . 7) B. իբրև .
 7) B. երիւար . 7) A. ումն . 8) A. լուսանցքում . չորոտալով . 10) B.
 րուսանելոյն . 10) B. սկայիցն . 11) B. բոովտացոցն . 11) B. ասէ . 11)
 B. զադիւփիւնոս . 12) B. յերկրի . 14) B. սոյնպես . 16) A. Ժը . 16)
 B. թերա . 16) B. եգիպտացոցն . 16) B. ածաինն . 18) A. եղիւ-
 դացոց . B. ելլադացոց . 18) B. յամիիւնն . 19) A. այլ . 20) B.
 լեւալ . 20) B. լեալ ի . 20) A. լուսանց . Վանիսաւ . 21) B. բարե-
 լոնի . 22) B. հարեալ . 23) B. շրջաբերութի .

ԼՂԼ Մոսովղոսի կարոսի շիրիմն՝ և սա էր մեծագոյն. քանզի Մոսովղոս կարիացեոց եղև բռնաւոր, որ և շինեաց շիրիմ՝ ինքեան յոյժ անառ ի հողի ուրեք և ի ծովացեալ լճամիջի տրամակայեալ: ԼՂԼ գրեցաւ «կարիական շիրիմ», զի ցուցցի առ ի նմանէ շինեալ. գրեալ լինի և «կարոսի», զի իցէ ազգին իւրում նշանակ Մոսովղոս կարիոս: ԼՂԼ պիւռամիդքն և 5 սոքա արժանի են հրաշից, շինեալք յԼճգիպտոս յոյժ անբմբռնելիք, զոր քրիստոնեայքս ասեմք շտեմարանս (չոլսեփու գոլ. իսկ ելլենացիք, յորոց մի է Էբրոդոտոս, ասեն թէ թագաւորաց շիրիմք են: ԼՂԼ յաղագս կովղոսի, որ յԼճրոդոնէ վերակայեալ՝ ասի թէ մեծագոյն է անդրիանոն և սքանչման արժանի:

10

III.

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԱՅՆՈՑԻԿ ՈՐ ԵՒ ՅԱՌԱՋՆՈՒՄ ԱՐՁԱՆԱԿԱՆԻՆ ԵՂԵՆ
ՅԻՇԵԱԼ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑՆ:

Լճանականն բան պարսաւ է (չուղիանոսի գործոցն. այլ զանազանի ի պարսաւէ արձանականն, քանզի է պարսաւն ի ձեռն ներբողական գլխոցն. 15 որզան յազգէ, ի վարժից, ի գործոց, ի բաղդատութենէ: ԼՂԼ արձանականն ի ձեռն գործոցն միայն է, և թէ պատահէ ի բաղդատութենէ: ԼՂԼ արձանական ասացաւ ի տարբերութենէ արձանին: Լճան է քար կամ պղնձի երկարաձիգ, քառանկիւնի ձեով, յորում գրեալ լինի արձանելոյն անարգանք. իբր զաթենացին զԼճիտէս զԼճիթմեանն զայն, որ 20 ապականէր զեղղենացիսն վասն ընչիցն. զի կարասեաւ հաւանեցուցանէր զպարսիկն մանաւանդ, զի հպատակ լինիցի Պերեւս. ի յարձանի վերագրեցին անարգանս նմա, և ամենայն ազգի նորա իշխանութիւն տալով ի գրեցեալսն,

1) B. մոսովղի. 1) A. լուսանցքում. «կարվական». 2) B. կարացոց. A. լուսանցքում. «կարիացի». 3) A. լուսանցքում. «իւր». 3) B. տրամակայեալ. 4) A. լուսանց. «դարձեալ». 5) B. մոսովղոսի և կարոսի. 5) A. այլ. 5) A. պիւռամիդին. 6) B. արժանէ. 6) B. յեգիպտացոցն. 7) B. քրիստոնայքս. 7) A. ըշտեմարանս. B. շտեմարանք. 7) B. յուսիփու. 8) B. հերոդիտոն. 8) A. եթէ. 8) A. այլ. 9) B. կողղոսի. [յուն. χολοσσός]. 9) B. յերիդոնէ. 9) B. վկայեալ. 9) B. անդիանոն. 12) B. (և)չիք. 12) B. յառաջնումն. 13) B. պատմութեց. 14) AB. ան. 14) B. արձանական բանն. 14) B. յուլիանոսի. 15) A. գլխոցն. B. գործոյն. 16) A. այլ. 17) B. մնան. փխ. միայն է. 17) A. (և)չիք. 17) B. պատեհ է. 18) A. այլ. 18) A. լուսանց. «ի փոխարեութենէն». 18) B. և արձան. 19) AB. պղնձի. 19—20) B. արձանելոյն. 21) B. զաթենացիսն. 21) B. վասն ըղձից.

16*

զի որ որ խորոժեսցէ՝ սպանցէ զնա. գրեալ և զպատճառն յարձանին, և թէ որպիսի դատաւիճիւ հասեալ էր Միթմոսի, զի ասէ զոսկին, զոր ի գամրաց ած՝ ի Պեղովպոնեսոս եւեր: ՄԺ գիտեալ պարտ է, զի բազում անգամ և երախտաւորաց բարերարութիւնք յարձանս գրին, որպէս և 5 Վեկոնոսին Յովսպովըացի իշխանին երախտիքն գրեցաւ յՄթէնս: Մոր ենթադրութիւն արձանիդ այսպիսի է:

Լ.

ա. ՄԺ յաղագս պատմութեանցն, որպէս հնար է, ի ձեռն սղեց յիշեցուք: Լուսին պատմութիւն. Վարդապետի Խաչատուրի (?) առ նա իշխեալ 10 Գուգեան և Միթմոսի, և իշխեալ Կաթողիկոսի և Տրոփիմոսի: Եւսեբիոսի յայտնաւորէր, որ արքայազն Կաթողիկոսի իմաստասիրութեամբ, և կամեցեալ սնտախառնիլ, եթէ սրբազանեալ յերկինս վերացաւ՝ արկ զինքն ի հուրն, որ ելանէ ի լեռնէն սիկիդիացոց յԵսոնայ: ՄԺ այս հուր ասի եթէ Լեւոնոսի խառնարանն է: Մոր նա կորեալ ի ձեռն հրոյն. այլ աստուած 15 կամեցեալ հրապարակել զսնտախառնութիւն նորա՝ զկաշիկս նորա ողջ հրոյն ի բաց ետ թքանել: Եւ այսպէս ծանուցաւ, թէ ոչ վերացաւ, այլ կիզաւ ըստ արժանի սնտախառնութեանն իւրոյ: Իսկ Տրոփիմոսեանքն և Եւսեբիոսեանքն էին ի գաւառէն բիովտացոց, ի քաղաքէն Վերատիայ, դիւթք արուեստի: ՄԺ և սղքա կամեցեալ սնտախառնիլ և ցուցանել, թէ 20 համարաձան արկին զանձինս ի տիղմ յայրս ոմանս, զի մեռանիցին, և անյայտ մարմինքն լինիցին: ՄԺ նոքա մեռան, և յայտ եղև, ուրանաւոր մեռանն և որպէս: Եւ դիւթարան եղև տեղին. որում և բան հետեւի թէ Վերատիոսիոս եւ դիւթացեալ. և ասի բանս առ զեղեցեալսն, որք ոչն երբեք ծիծաղին. զի իջեալք ի դիւթարանն յայն անծաղրացեալք

1) A. լուսանց. «թէ հաճոյ ումեք իցէ կամ ութեսցի» (?) 1) B. ի վերա արձանին. 2) B. զոսկի. 3) B. ի պոլեպոնոս. 3) A. այդ. 5) B. զեկոնոսին. 5) B. զովսպովըացի. [հաւանօրէն՝ բոսպորացի.]. 8) A. բ. 8) B. պատմութեց. 8) A. լուսանցքում. «որչափ». 9) A. յիշեցուք. 9) A. լուս. «խաղացին առ նոքաւք». 9) Վր. Մ. «այսոքիւք». 9—10) A. եւսեբիոսեանք. B. եւսեբիոսեանք. 10) B. արիստեանք. 10) B. եւսեբիոսեանք. 10) B. տրոփիմոսեանք. 10) A. եւսեբիոս. 11) B. սիկիդացի. 12) A. լուս. «զանձն իւր ի լեռն». 13) B. որ է ի լեռինն սիկիդացոց. 13) B. թե. 14) A. լուս. «խառնելիսն». 15) B. կամեցաւ. 15) B. զսնտախառնութիւն. 15) B. նորայ. 15) A. լուս. «զդին». 17—18) B. եւսեբիոսեանք. 18) B. ի գաւառէ. 18) B. բիովտացոց. 18) A. զերատիա. B. զարատիա. 19) B. կամեցան. 19) B. ստախառնիլ. 20) A. լուս. «իւրեանց ընդ տղմով». 21) B. և յայտ եղին և յայտ եղին. 21) B. ուր. 22) B. (և)չիք. 22) B. (եւ)դիւթարան. 22) B. որպէս բանն հետեւի. 23) A. լուս. «դիւթեալ». 23) A. զեղեցեալսն. 24) B. որ ոչ. 24) A. անծաղրացեալ.

եւանեն և դեղնեալք հանապազ: Եւ է այս ի յանդիմանութիւն նոցա, զի դեղնեալք և առանց ծիծաղելոյ ընդ տղմով մեռան: Եւլ արժանացան Տրովփոնիոս և Եգամիդէս նորին եղբայր դիւթութեան վասն շինելոյ յընչից իւրեանց զտաճարն Եպոլոնի, որ ի Վեղիքն էր:

Ե:

5

բ. Յուդէո Պրովտէս: Պրովտէսս այս թրակացի էր աղքատ և ունէր որդիս երկուս՝ զՍողոն և զՏեղեգոմէնոս: Սորա աւագակք գոլով՝ Հերակղէս եկեալ սպան զնոսա յանցանելն վասն անդէոցն Վերիովնեայ: Երբ՝ զգացեալ Պրովտէսս վասն սպանման զաւակաց իւրոց՝ ընկեց զանձն իւր ի ծով, զոր անմահացուցին աստուածքն, ողորմելով նմա: Եւ եղեալ 10 դե ծովային՝ եկն բնակեցաւ ի փարոս կղզւոջ: Սամանէ ասի թէ առ փովկիդեանսն դեգերեալ լինէր. և սա յԵղեքսանդրոսէ առ զՀեղինէ ի գալն նորա յԵլլադա և ետ նմա զպատկերն Հեղինեայ: Եւլ յետոյ Սենեղայոս, յետ տրովական պատերազմին, իմացեալ թէ յԵգիպտոս է Հեղինէ, և գալով նորա առ Պրովտէս՝ զինքն ետ ցնա: Եւլ ասի 15 զՊրովտէայ կերպափոխիլ առ հանդիպողսն պէսպէս՝ բայց ի սպիտակութենէ, և երբեմն երեւիլ այսպէս, և երբեմն՝ այլպէս:

Գ.

գ. Յուդէո Հերակղէս և Խրիստէ: Ուժգին ճառ հրատարակեալ լինի զՀերակղեայ. իբր թէ որդի է Երամաղդայ և Եղիմենեայ, և դիւցազն 20 գոլով՝ զերկոտասան նահատակութիւնսն կատարեաց: Եւլ այժմիկ, յայսմ վայրի, յաղազս խարովին ասացուր: Հերակղէս կին ունէր, որում անուն էր Վէիանիրա, զոր էր առեալ ի Յունէոսէ, հակատուփող գոլով Երեղաւոս գետոյ, յորմէ կնոջէ ծնաւ զՀիւղղոս: Երբ՝ համան- գամայն յառնուլն զՎէիհանիրա և տանել ի գաւառ իւր տեսեալ Վեստսի, 25

- 1) B. և այս յանդիմանութիւն. 3) B. տրոփոնոս. 4) B. ապոլին. 4) B. ի դեղին. 6) A. պրովտեա. 6) B. պրոտեայ. 7) B. երկու որդի. 7) B. գտեղեգոմէն. 8) B. հերակլես. 8) A. լուս. անցանելով. 8) B. անդէոց. 8) B. գիրէոնեայ. 9) B. պովրտեսի. 9) A. զաւակացն. B. զաւակաց. 11) B. ծովաին. 11) B. կղզոջ. 11) B. զմանէ. 11) B. ասեն. 12) B. փովդեանսն. 12) B. դեդերեալ. A. լուս. Վեգերեր. 12) B. նա. 13) A. յեւլադայ. B. յեւլադա. 13) A. հեղինեա. 13) A. այլ. 14) B. մենեղտոս. 15) B. պիովտես. 16) B. զպրովտոս. A. զպրովտեա. 16) A. լուս. Վ սպիտակէ. 17) B. (և) երբեմն երեւիլ. 19) B. հերակլեայ. 19) B. հարովին. 20) A. հերակղեա. B. հերակլեայ. 20) AB. արամաղդա. 20) A. աղիմենեա. B. աղիմենայ. 21) B. այժմ. 22) B. հերակլէս. 23) B. առեալ էր. 23) B. ի յունէասէ. 23) B. որ է հակատուփող. 24) B. աքսեղտոս. 24) B. ծնեալ զհիւղղոս.

որ մին էր կենտաւորոսացն՝ տուփեցաւ կնոջն, և առ գետաւ ուրեմն կամեցաւ
 շաղաշարիւ ընդ նմա: Եւ շերակղէս իմացեալ՝ նետահարէ զՎեստոս.
 և մեռանելով սորա՝ տայ յարենէ իւրմէ ցՎէիհանիրա, ասացեալ պատրելով
 եթէ Վիգէ քեզ արին այս առ ի սիրելութիւն շերակղեայ. և փոխար-
 15 կեցես զնա ի փափագանս քո. արդ՝ եթէ իմացիս — ասէ — թէ այլոյ ումեմն
 կնոջ տուիեալ իցէ՝ աւծցես արեամբս այսու զհանդերձսն շերակղեայ:
 Եւ յաղագս այսորիկ ունէր զարիւնն զայն Վէիհանիրա: Եւ յորժամ
 շերակղէս տուիեալ էր աղղղեայ դստերն Եւրիւտեայ և առեալ զնա՝ ի ձեռն
 Վիքսասայ արձակեաց իբր զգերեալ առ Վէիհանիրա՝ զմտաւ ած և ի
 10 նախանձ շարժեցաւ: Կամեցեալ զսէրն յինքն դարձուցանել՝ զպատմուածանն
 շերակղեայ աւծանէ արեամբն Վեստոսի, և տայ նմա զգննուլ: Եւ արիւնն
 այն այրասպան քանզի յորժամ զգեցաւ շերակղէս, վառեալ պատմուածանն
 այն՝ եկէզ վնա: Իսկ նա, մինչդեռ այրէր ընկեց զինքն ի գետն, որ մերձն
 էր, և ջերմացոյց զջուրսն, յորմէ և եղեն ջերմաջրութիւնք ի մէջ թեսաղա-
 15 ցւոցն և փովկիսոյ:

Պ.

դ. էրդէն Պիղղիւտայ իւրեւրդոսն:

Ե.

Ե. էրդէն աւշարանցն իւրեւրդոսն: Եւ փոխադարձիսն պաշտեցեալ
 20 լինէր մայր աստուածոցն Սէա, առաւել քան զայլսն: Եւ սմա տաւն
 հաստատելով փոխադարձոցն սուսերաւ զմարմինս իւրեանց հատանէին, ոչ
 եթէ սպանանել կամելով, այլ միայն արեամբ շաղախել. և զայն առնէին
 փքացեալք փողովք, զի առանց ցաւոց հանդուրժեցեն խոցոտեալքն. և
 յետ այսորիկ դառնային յանմաքուր խառնակութիւնս կանանց:

- 1) B. է որ. 1) B. կենտորոսացն. 2) B. հերակղես. 3) AB. տա.
 4) B. թէ. 4) B. հերակղեայ. 5) B. եթէ. 5) B. ումեմ. A. լուս.
 «այլում կնոջ». 6) B. այսու արեամբ. 6) A. հերակղես. B. հերակղես.
 7) A. լուս. «ի պատճառս այսր». 8) B. հերակղէս. 8) AB. յաղղեայ.
 8) A. երիւտեայ. B. երիւտեայ. 9) A. զիւքսաս. 10) B. և կամեցաւ.
 11) A. հերակղես. 11) B. արեամբ. A. լուս. «յարենեն». 11) AB.
 տա. 11) A. այլ. 12) A. լուս. «առն սպանելոյ». 13) A. (այն) չէք. 13)
 B. սպան զնա. 14) B. չերմացոյց. 14) B. (և) եղեն. 14—15) B. թեսաղա-
 ցւոցն. 15) A. փովկէոյ. լուս. «իս» = փովկիսոյ. B. փովկիսոյ. 17)
 A. պեղղովպեա. B. պելուպ... 17) B. խահագործութիւն. 19) B. աւշար-
 մանցն փոխադարձոցն. 20) B. մայր ածոց պաշտեցեալ լինէր. 20—21) B. տաւն
 կատարելով. 21) B. փոխադարձոց. A. լուս. «իք» = փոխադարձ. 21) A.
 լուս. «սրովք». 21) B. զմարմինսն (իւրեանց). 21) B. հատանելով. 22)
 B. զայս առնելով. 23) A. լուս. «անցաւաբար». 23) B. խոցոտեալք.
 24) B. դառնաին.

Զ.

Չ. (Զուգի) Միջոց: Միջոց կարծի առ ի պարսից արեգակն գոլ. և զոչս առնէին նմա և տաւնս կատարէին: Եւրդ՝ ոչ կարէ որ ձաւնել նմա, եթէ ոչ յառաջագոյն ընդ աշտիճանս տանջանացն անցանիցէ: Եւ աշտիճանքն են թուով ութսուն, ունելով նուազութիւն և առաւելութիւն. 5 և տանջէին յառաջագոյն թեթեւագունիւքն և ապա դժուարագունիւքն. և յետ անցանելոյ ընդ ամենայն տանջանսն լինի կատարեալ, որ կատարելոցն իցէ: Իսկ տանջանքն ընդ հուր անցանել, ընդ սառնամանիս, ընդ քաղց, ընդ ծարաւ, ընդ երկայն ճանապարհս և ընդ ծով գնալ, և պարզաբար՝ ընդ ամենայն այսպիսի դժուարութիւնս: 10

Լ.

է. (Զուգի) Կարգաւորութիւն: Տաւրոսք ազգ են սկիւթացոց. առ որս փոխադրեցաւ ի ձեռն Երտեմիդեայ Իփիլզենիա՝ դուստր Եգամեմնոնի, յորժամ հանդերձեալ էին զոչել զնա յաղագս եղղնացոցն յԵղիզբայ. յաղագս որոյ եղն փոխանակ տուեալ աստուածուհոյն ետ 15 զոչել: Եւրդ այս Իփիլզենիա ի Տաւրոսս գոլով, զի մի ծանիցի ի հիւրոցն եկելոց, թէ ո՞րք իցէ հրամայէր զոչել զնոսա Երտեմիդեայ. և նա էր աւտարասպանն, զոր ասէ աստուածայինն՝ Գիրգորիոս: (Ետ այնորիկ՝ Ովրեստէս երկուցեալ յԵրինեանցն և եկեալ ի Տաւրոսս, և ըմբռնեալ իբր հեւր՝ ի սպանումն ածաւ առ քոյրն Իփիլզենիա, իբր առ քահանայուհի, 20 և ծանուցաւ ի ձեռն փղոսկրէից ուսոցն և թողաւ ի զենմանէն: Եւ այսպէս՝ առեալ Ովրեստէս զքոյրն իւր զԻփիլզենիա՝ բերէ յԵլլադա:

- 1) A. լուս. «Ժը». (= տես. I, Ժը.) 2) B. միւթրոսի. 2) B. միւթրոս. 2) B. (ի)չիք. 3) B. զոչ. 3) B. որ կարէ. 5) B. նուազութի. 6) B. թեթեւագոյնիւքն. 6) B. դժուարագոյնիւքն. 7) B. անցանելոյն. 9) B. ճանապարհ. 12) B. Տաւրացոցն. 12—13) B. Տաւրոս քաղաք է սկիւթացոցն. 13) A. արտեմիդեա. 13) B. իփիլզենիեա. 14) B. ագամեմոնի. 14) B. «Եւրդայս ելլենացոցն յողիզայ» նոր գլուխ է համարում. B. ելլենացոցն. 15) A. յաւղիդեա. 15) A. լուս. «վասն». 15) A. (տուեալ)չիք. 15) A. լուս. «ին» = «աստուածուհին». 16) A. ի փոխգիւ. B. իփիլզինիա. 16) B. ի տաւրոս. 17) B. եկելոցն. 17) B. հրամար. 17) B. արտեմեայ. 18) B. (ասէ)չիք. 18) B. ածաին. 19) B. ի սիրինեանցն. 19) A. լուս. «քրիւսեն»(?) 19) B. ի տաւրոս. 20) B. իբրեւ. 20) B. հուր. 20) A. լուս. «առ ի կղերիւտեմնեստրու». 20) B. իփիլզինիայ. 20) B. քահանայուհի. 21) A. լուս. «վն». 22) B. զքոյր. 22) B. իփիլզինեա. 22) B. բերել. 22) A. յեղղադայ. B. յելլադա.

Ը.

Ը. (}աղէօ Գրգէօն զնման խոստումն ողջան Պաղիսիէայ: Պաղիքսնէսս այս էր զուստր Պրիամոսի, զոր Լքիղղէս կամեցեալ կին առնուլ՝ եմուտ ի Տրովադա, և ըստ նենգութեան իմն նետիւ հարեալ առ ի Պարիսէ՝ 5 մեռանի առ տաճարաւն Լպողոնի: Լքո՞ յետ ժամանակի արիացեալ Պիւռոս որդի նորա՝ ետես յանուրջս զհայրն իւր, զի խնդրէր զոհել նմա զՊաղիքսնէսս, վասն որոյ կորուսեալն եղև: Լք Պիւռոս գոլով ի Տրովադա և յետ յաղթութեանն առեալ զնա՝ զենու ի վերայ շիրմի Լքիղղէայ հաւր իւրոյ:

Թ.

10 Թ. (}աղէօ Սինիէայ: Սնիւկէս որդի էր Կրէոմիւնայ Թագաւորի Թեբէացոց: Լքո՞ մարտնչելով վասն հայրենի գաւառին իւրոյ Թեբէացոցն ընդ եւթն զաւաւվարսն՝ հրամանատրեաց Տրեսիաս, դիւթ ոմն գոլով, վաղվաղակի դադարել մարտին, և լինել նոցա յաղթութիւն, եթէ ի 15 Թագաւորական զարմէն բնակելոցն անդ, որք բուսեալ էին յատամանց վիշապին տացէ ոք զանձն իւր ի սպանդ: Լքո՞ զայս իմացեալ Սնիւկէայ և կամեցեալ ազատել զքաղաքն ի պաշարմանէ անտի աւանդեաց զանձն իւր ի սպանումն առանց հաւր իւրոյ Կրէոմիւնայ:

Ժ.

Ժ. (}աղէօ Սիբուրոսի Գրգէօն: Ղակեդեմոնիւնացիք ի պեղղովպոնիսեան 20 պատերապմին, յետ ամենեւին յաղթութեան արթնացոցն, խորհեցան և ընդ մարտակիցսն իւրեանց մարտնչել, և դիմեալք ընդդէմ Թեբացոցն, նախ քան զհպիլն ի քաղաքն հասեալք ի Ղիւքորոս, որ է քաղաք

2) B. Թ. 2) B. զնմանն. 2) A. պաղիքսնիայ. B. պաղիքսնն. ա. A. լուս. «սնիսի». 2--3) B. Պաղիքսնէս. 3) B. զուստ էր. 3) A. լուս. «ու» = պրիամու. 3) B. աքիլլէս. 3) B. կամեցաւ. 4) B. (առ) ի պարսպէ. A. լուս. պարիդիս. 6) B. խնդրէ. 6) A. լուս. «ինքնան». 6--7) B. զպիլիքսինէ. 8) B. ի վերա. 8) A. աքիղղէս. B. աքիլլէս. 10) B. Ժ. 10) A. մնիւկէս. 10) B. Սնիւկէս. 10) A. կրէոմիւնայ. B. կրէոմիւնէս. A. լուս. «կրէանդոսի». 11) B. Թեբացոց. 11--12) B. Թեբացոց. 12) B. տերիսիաս. 13) B. նոցա լինել. 13--14) B. (եթէ ի Թագաւորական զարմէն) բնակեցելոցն. 15) B. Թէ տացէ. 15) A. մնիւկէս. B. մնիւկիսայ. 16) A. ազատեալ. 16) B. անդի. 17) A. լուս. զինքն. 17) A. կրեոմիւն. B. կրէովէս. A. լուս. «կրեանդոսէ». 19) B. Ժ. 19) B. կեդասոսի. 19) B. զակեդոմիւնացիքն. 19) B. ի պելլովպիսեան. 20) B. (յետ ամենեւին) չիք. 20) A. լուս. «եղոյն» = «յաղթելոյն». 20) A. խոհացան. 21) B. (և) ընդ մարտակիցս. 21) B. Թեբացոցն. 22) A. հասեալ. 22) B. ի զուքորոսս.

Թերէացւոց, ճակատամարտեալք վերջանահանջ եղեն, Եպափնոնդայ յաջողելով զաւարժարին Թերէացւոց: Եւսլ պատահումն եղև զակեղեմովնացւոց ի Վիւքորոսս վասն այսպիսի պատճառանաց. Սկեզասոս զիւքտրացի գոլով՝ ունէր դստերս երիս. և ոմանք ի զակեղեմովնացւոցն առ նոսա իջաւանէին. և երկուցեալ զակեղեմովնացիքն, թէ գուցէ հրապարակիցեն⁵ հաւրն իւրեանց զպակշոտութիւնն սպանանեն զնոսա: Եւսլ՝ եկեալ յիւքաղաքն Սկեզասոս ի Վիւքորոսս և իմացեալ զոր ինչ եղևն անեծ զամենայն զակեղեմովնացիսն, զի առ շիրիմն դստերացն իւրոց վատաբախտիցին. վասն որոյ և եհաս վատաբախտութիւն զակեղեմովնացւոցն ի Վիւքորոսս:

ԺԼ.

10

Ժա. Յուդէոս զիւնիւն հոմիւնիւն: Վակեղեմովնացիքն ախորժելով ժուժկալս և արիս գոլ զիւրեանցն քաղաքացիս և զմանկունս իւրեանց կրթէին զնոսա, տանջեալ փոկովք, և քանցէին գանիւք առ բագինսն. ևս ոչ նուաղելոյն, այլ առաւելապէս ժուժկալին, պարգևս հատուցանէին:

ԺԿ.

15

Ժբ. Յուդէոս զիւնիւն հոմիւնիւն: Եւսլ զգոլով և ողջախոհ աստուածուհին ուրախանայր արեամբ հիւրասպանութեան և պատուեալ լինէր:

ԺԴ.

Ժգ. Յուդէոս զիւնիւնիւն Սկեզասոս: Սովկրատէսս այս էր ազգաւ²⁰ աթենացի իմաստասէր հրահանգաւ: Օսա, իբր դև ինչ մեծանող ի քաղաքավարութիւնն՝ Եւսլոս և Սկեզասոս հայցեցին ի սպանդ. և դատապարտեալ եղև վասն ապականելոյ զհամրակսն մեռանիլ, ըմպելով կոնիոն, և արքեալ մահացաւ:

1) B. Թերացոց. 1) B. ճակատամարտեալ վերջահանջ. 1) A. եպափնոնդայ. B. իպափնոնդայ. 2) B. Թերացոցն. 2—3) B. զակեղեմովնացոցն. 3) B. ի զիւքորոսս. 3) B. այսպիս. 3) B. սկեզասոս. 4) A. զիւքտրացի. 4) B. ի լակեղեմովնացոցն. 5) B. զակեղեմովնացիքն. 7) B. քաղաքսն կեզասոս. 8) B. զակեղեմովնացիսն. 8) B. դստերաց. 11) B. Ժբ. A. լուս «ը» = տես I, ը. 11) B. Վակեղեմովնացիքն. 12) A. գոլով. 12) B. զիւրեանց քաղաքացիսն. 13) A. լուս. «առ բագնաւքն». 16) B. Ժգ. A. լուս. ը = տես I, ը. 16) B. լինելով. 16) B. բագնովն: Ժգ. Եւսլոս միդեա կոչս... A. արտեմիդեա. 17) B. հիւրոցն սպանութն. 20) B. Ժգ. 20) A. սովկրատա. B. սոկրատա. 20) A. լուս. «կոնիոնին». 20—21) B. Սովկրատա ազգաւ աթենացի էր ազգաւ. 21) B. իբրև (դև). 21) A. լուս. «եւլ» = մեռանել (?) 22) B. քաղաքավարութիւն. 23) B. մեռանի ըմպելով.

ԺԳ.

Ժգ. (}ռղւիւս Գրիգորի: Եպիսկոպոսոս այս իմաստասէր էր, և կապեցաւ զսրուանցն ի բռնաւորէն մակեդոնացւոց: Եւ յետոյ կամեցեալ բռնաւորն լուծանել զիմաստասէրն՝ հարցանէր զնա այսպէս. «Եւսմիս ու՞ր Եպիսկոպոս զի լուծից զքեզ»: Եւ նա տայր պատասխանի. «Եւ զհարց կապեալ իցեմ ես», իբր հոգւոյ նորա ոչ գոլով կապեալ. արդ ասի մարմինն ոչ գոլ մարդ այլ հոգին. և ապա խորտակեցին զսրունս նորա:

ԺԵ.

Ժե. (}ռղւիւս Եւստակիոս: Եւստակիոս իմաստասէր էր. սա ըմբռնեալ 10 յԵրբեղատէ բռնաւորէ և արկեալ ի սանդ հարեալ լինէր նգով փայտեղինաւ, և ի սանդահարիլն մանրիլ ի նմանութիւն հնգոյ ինչ: Եւստակիոս սորա աղաղակէր և ասէր. «Եւստակիոս, սանդահարեալ զպարկոյ Եւստակիոս քայ. քանզի ոչ կարես զԵւստակիոս սանդահարել»: Օ, այս ասէր, նշանակելով թէ իմաստասէր գոլով մարմնոյն փոյթ և ոչ մի ինչ առնէր:

15

ԺԶ.

Ժզ. (}ռղւիւս Էւստակիոս: Էւստակիոս ամբարակացի էր աղագաւ, որ է քաղաք հին ցամաքին: Եւստակիոս սորա փեղրոնի յաղաքս անձին տրամաբանութեանն Պղատոնի և կարծեցեալ, թէ բարի է հոգւոյ բաժանիլն ի մարմնոյ ընկեց զինքն ի պարսպէն, որպէս զի հոգին 20 ելեալ բաժանեցի ի մարմնոյն:

ԺԷ.

Ժե. (}ռղւիւս Էւստակիոս: Պղատոնի և կարծեցեալ թէ բարի է հոգւոյ բաժանիլն ի մարմնոյն: Եւստակիոս սորա փեղրոնի յաղաքս անձին տրամաբանութեանն Պղատոնի և կարծեցեալ, թէ բարի է հոգւոյ բաժանիլն ի մարմնոյն: Եւստակիոս սորա փեղրոնի յաղաքս անձին տրամաբանութեանն Պղատոնի և կարծեցեալ, թէ բարի է հոգւոյ բաժանիլն ի մարմնոյն: Եւստակիոս սորա փեղրոնի յաղաքս անձին տրամաբանութեանն Պղատոնի և կարծեցեալ, թէ բարի է հոգւոյ բաժանիլն ի մարմնոյն:

- 2) B. ԺԶ. 3) B. զսրունանց. A. լուս. «երուանցն» (?) 3) B. անլուծանելի ի մակեդոնացոցն. 5) B. եպիսկոպոս. 6) B. հոգոյ. 7) B. (այլ հոգին) չիք. 9) B. Ժգ. 9) B. անարարքայ. 9) B. ըմբռնեայ. 10) B. (բռնաւորէ) չիք. 10) A. հանեալ. 11) B. (ի) նմանութիւն. 11) B. (ինչ) չիք. 12) B. սանդահարեայ. 12) A. զպարկոյ. 12—13) AB. անարարքայ. 16) B. ԺԶ. 16) A. կէտմբարտա. B. կէտմբարտայ. 16) B. կէտմբարտա. 17) A. լուս. «առդեգերին». 18) B. տրամաբանութե. 19) B. հոգոյ. 22) B. ԺԶ. 22) B. Պղատոնի և կարծեցեալ. 23) A. լուս. «յառաջ եկեալք». 23) B. ի պղատոնի. 23) B. սամեացոյ. 23—24) B. իմաստասիրութեան. 24) B. ունէին.

գերաւունս կաշառաւք ընչից. քանզի աթենացի դատաւորքն կանխաւ, փոխա-
նակ դատակնիք տալոյ, ոլոռամբք վարէին առ ի դատապարտութիւն այնո-
ցիկ, որ ի դատարանին հանդիպէին: Ըրդ ասէին եթէ յոլոռանց դատա-
րանին ոչ է պարտ ուտել:

ԺԼ.

5

ԺԸ. (Հաւտի Թիւնս աւետարանի Կն: Լինս այս Թէանով ի
բռնաւորէ ըմբռնեալ հարկաւորի ասել զանճառելիսն հայրենիս. իսկ նա
զլեզուն ծամեալ ի բաց եթուք, ոչ կամելով ի հարկէ ինչ ասել բռնաւո-
րին, ի բաց խլելով գործարանին ձայնականի:

ԺԹ.

10

ԺԹ. (Հաւտի Երեմիայի Ե Երեմիայի: Եպամինոնդաս Թերապեցի
էր ազգաւ զաւրավար մեծագոյն, զաւրավարեալ ի մարտին զքտրացւոց,
աշակերտեալ ժիղղասոսի պաթագորականի: Սա ի մարտի գոլով ամենեւին
ժուժկալէր և ի կերակրոց, և յափրոգիտականաց, և յամենայն հեշտախտու-
թեանց. վասն որոյ և մեծագոյնս ընդդէմ զակեղեմոնացւոցն կանգնեաց 15
յաղթութիւնս: Իսկ և Եպամինոն զաւրավար էր հռովմայեցւոց, նմանա-
պէս ըստ սովորութեան և կենցաղոյն Եպամինոնդայ. յաղթեաց և սա
կարքեղոնական մարտին, որ և ի յաղթութենէն զազգին ընկալաւ մակա-
նունութիւն, վասն զի կոչեցաւ Եպամինոն ափրիկեցի. և ափրիկեցիք կարքե-
ղոնացիք են:

20

Ի.

Ի. (Հաւտի Երեմիայի Ե Երեմիայի: Ի Երեմիայի քերդող
սեղք ազգ են դովդոնացւոց: Ի սոցանէ քահանայք կաղնոյն նախակարգեալք
լինէին: Ըս այնմ կաղնոյ դիւթարան էր Երամազդայ, որ կոչէր դովդո-

2) B ոլոռամբ. 3) B. ի դատաստանին. 3) B. թէ. 6) B. ԺԹ.
6) B. պիւթագորականի (կնոջ). 6) B այս թէովի. 7) B. զանճառ հայրենիսն.
9) B. ձայնականին. 11) B. Ի. 11) A. եպամինոնդա. 11) B. սկեպոնին.
11) A. եպամինոնդ այս. B. էպամինոնդաս. 11) B. Թերապի. 12) B.
լիքտրացոց. 13) B. պիւթագորականի. 13) A. լուս. «ի մարտ ելանե-
լով». 15) B. մեծագոյն ընդդէմ. A. լուս. «մեծամեծս». 15) B. զակե-
ղոնացւոցն. 15) A. լուս. «յարդոց». 16) B. զյաղթութիւն. 16) A. հռովմա-
եցւոց. B. հռոմայեցւոցն. 17) B. (և) կենցաղոյն. 17) AB. եպամինոնդա.
18) B. (ի) յաղթենեն. A. լուս. «ի յաղթութենէ ազգին». 22) B. իա.
22) B. անոտնալուսիցն. 22) A. գիտնախշտեայցն. B. գետնախշտեայցն.
22) B. քերդողք. 23) B. (ազգ են) դովդոնացւոցն. A. լուս. «դովդո-
նացիք». 23) B. կարգեալք. 24) B. արամազդա.

նական կաղնի: Լճդ՝ այսպիսի քահանաք, իբր աստուածոցն գոլով հաճեցուցիչք, մաքրելով ոչ լուսացեալք լինէին և ոչ ի մահիճս ննջէին, այլ ի վերայ գետնոյ, որպէս ասէ քերդաւն յայսմ տաղի. «ԼՂԼ շուրջ գնովաւ սեղք բնակեալք էին ենթասացողք, անտոնալուայք և գետնախշտիք»:

5

ԻԼ՝.

- իա. «Եղբայրս Սողոմոն անգիւղիստէն: Սողոմոն աւրէնսդիր էր Բաթնացուց. սա ինդրելով զնել զաւրէնսն պահանջեաց ի քաղաքացեացն երդումն, զի մինչև ցտասնամեայ ժամանակս տեւեցեն առ նոսա աւրէնքն ի նմանէ եղեալքն. և այնուհետև, թէ ոչ թուեսցի հաճոյ նոցա՝ լուծցեն զաւրէնսն:
- 10 Եւ զայս արար, զի ընդելուցէ զնոսա կալ մնալ առ սակաւ ժամանակս յաւանդութիւնս նորա, քանզի գիտէր, թէ իբրև ճաշակեսցեն զաւրէնսն այնուհետև դժուարափոխք լինիցին ի նոցանէ: Եւ ետալ արդ Սողոմոն զերդումն յաթնացուցն և աւրէնսդրեալ նոցա՝ ել յԼԵԼԵՆԱՅ, պարտ ունելով զտասնամեայն արտագոյ առնել զեգերանս: Եւ արդ ի ՎԻԼԻԱ եկն առ
- 15 Լիւսուս Թագաւոր. զոր Լիւսուս ի զարմացումն կամելով շարժել՝ արձակեաց զնա ի շտեմարանս իւր, ցուցանելով թէ բազում ոսկի է Լիւսուսի: Եւ դառնալով ի շտեմարանացն Սողոմոն հարցանէր Լիւսուս թէ ո՞ր թուի քեզ բարեբախտագոյն ամենայն մարդկան, կարծիս ունելով թէ զնա արդեք նախ ամենեցուն ասիցէ: Եւ Սողոմոն տայր պատասխանի.
- 20 «Տեղդոս Բաթնացի. քանզի սահմանէր Սողոմոն ոչ զճոխութիւնն և զերեւելին իննել բարեբախտութիւն, այլ զանախտաբար կենցաղավարեալն և զարիութեամբ վախճանեալն: Եւ արդ՝ այժմիկ անյագ կոչէ զՍողոմոն, իբր յովաքոյն հարստութեանն անհաւան, քան թէ զգանձսն զիւրեացուց յաւթարեալ տեսանել. զի և հարստութիւնն բարեբախտութիւն ինչ է առ
- 25 արտաքինսն, այլ երիս բարեբախտութիւնս գիտէ բանս՝ զըստ հոգւոյ

24—1) A. դովդոննական. B. դովդոնական. 1) B. ածոց. 2) A. լուս. «ոչ լուսանային». 3) B. ի վերա. 3) B. քերդոյն. 4) A. բնակեալ. 4) A. լուս. «լինեալք». 6) B. իւ. 6) B. (Սողոմոն) չիք. 6) B. Սողոմոն. 6) B. գոլով. 7) B. Բաթնացոյն. 8) B. ի տասնամեա. A. ցտասնամեա. 8) B. տեւեցէ. 8—9) A. (առ նոսա) առ ի նմանէ եղեալ աւրէնքն. 10) B. արարեալ. 10) A. լուս. «զի միւս անգամ յաւելուցու ինչ». 10) B. ընդելուցե. 11) A. լուս. «զարիւնսդրութիւնն». 12) B. առ. 12) B. արդո. 13) B. զերդումն. 13) B. աւրէնսդրեալ սոցա. 13) B. յաթնաց. 14) B. զտասնամեայն. 14) A. ի զիւրեա. 14) A. լուս. «ելով» = առնելով (?). 15) B. կամեցաւ. 16) B. ցուցանել. 17) A. լուս. «անդրէն». 17) B. (Լիւսուս) չիք. 19) B. (արդեք) նախամենիցուն ցուցանէ. 21) A. լուս. «եաց» = զերեւելեաց. 21) B. կենցաղավարելն. 22) A. զսաւղոն. 23) A. հարստութեանն. 23) B. (անհաւան) չիք. 23) B. լիւրիացոյ. 24) B. հարստութի.

անախտութիւն, զըստ մարմնոյ առողջութիւն և զըստ արտաքնոցն պատուականութիւն: Ըրդ՝ պարտ էր Սողոմի յաւելուլ ի պատասխանին, թէ հոգւով առաքինի եւ բաւական է քեզ. հարստութիւնդ՝ առ ի յարտաքնոցն բարեբաաստութիւն:

ԻԿ.

5

Իբ. Յուդէոս Սիւրբոյ գեղեցիկութեան: Սոկրատէս իմաստասէր գտլով շրջէր ի մէջ ամբոխին և զհամբաւսն յորդորէր յիմաստութիւն, և մանաւանդ թէ թուէին նմա առ յիմաստասիրութիւնն ճահաւոր գեղեցկագոյնքն ի համբաւացն. քանզի զքաջակերպն ասեն և քաջամբնակ գոլ: Ըրդ՝ էր կարծիս առ ամենացիսն, եթէ մանկամոլ էր Սոկրատէս վասն ընտրելոյ զգեղեցկակերպսն: Ըլլ գտանի ի Պղատովն և ի Թիետիտոսի տրամաբանութեանն, և յամենայնի այսպէս ասելով ի դէմն Սոկրատայ, թէ գեղեցիկ է Թիետիտոս և գեղեցիկ է Սարմիդէս. արդ շրջափոխի բանս, և երևումն տայ մեզ Պղատոն, թէ գեղեցիկ զհոգին ասէ և ոչ զգէմն: Ըլլ կասկած եղև թէ և ընդ Միկիպիագեայ շաղաշարի ըստ գարշելի տուփութեանն. բայց սովկրատեանքն ասելով ասեն, թէ շաղաշարեցաւ ընդ ամենայն ոչ ախտատուփութեամբ, այլ աստուածայնովն:

ԻՎ.

Իգ. Յուդէոս Պղատոնի ափսոսութեան: Պղատոնի իմաստասիրի լուեալ, թէ մեծահոգի է Վիոնիսոս սիկիլացւոց բունաւորն նաւարկեաց առ նա: 20 Խակ արդ մեկնիչքն Պղատոնի այսպէս ասեն, եթէ նաւեաց առ նա վասն երկուց պատճառաց. մի՛ զի պատմագրեսցէ զհուրն որ յՅտնեայ ելանէ, և միւս՝ զի հաւանեցուցէ զՎիոնիսոս իմաստասիրել: Ըլլ ասէ աստու-

1) B. զանախտութիւն ըստ հոգոյ. 1) B. ըստ. 1) A. լուս. «բան», «փարթամութիւն». 1) B. ըստ. 2) B. Սաղոմի. 3) B. հոգով առաքին. 6) B. իգ. 6) B. Սոկրատա գեղեցկասիրութիւն. 7) B. յիմաստասիրութիւն. 8) B. եթէ. 8) B. առ ի յիմաստութիւնն. 9) B. քաջամբնակ. A. լուս. «բանս» = քաջամբանս. 10) B. սոկրատես. 12) B. ի պղատոնի և ի Թիետետոսի տրամաբանութեան. 12) B. սոկրատա. 13) B. Թետիտոս. 14) AB. տա. 14) B. (մեղ)չիք. 14) A. լուս. «ցուցանէ». 14) B. ասաց. 14) A. լուս. «զերեսս», B. զգեմն. 15) A. աղկիպիագեայ. B. կիպագայ. 16) A. լուս. «այլ». 16) B. սոկրատեանքն. 17) A. լուս. «այնի» «եսեան» = ամենայնի, ամենեսեան. B. ամենիսեան. 17) A. լուս. «մամբ» = ախտատուփամբ. B. ախտաւոր տուփութիւն. 17) A. այլ ածայնուով. 19) B. իգ. 19) B. Պղատոն. 20) A. լուս. «բնութիւն կամ միտ». 20) B. զիոնոսիոս սիկիլացոցն. 21) B. պղատոն. 22) A. յետնեա. B. յետնա. A. լուս. «ի յետնէ». 23) B. հաւանեցուցէ զզիոնոսիոս. 23) A. այլ.

ածայինն Վրիգորիոս, թէ վասն այսորիկ շոգաւ Պղատոյնն ի Սիկիդիայ, զի վայելեացէ պատուականութեամբ ճաշոցն Վիովնիսեայ: Եւ ստուգէ զասացեալսդ վաճառիլն նորա. քանզի ճշմարտապէս վաճառեցաւ ի ձեռն Վիտնիւսեայ Պաւղոսի նաւապետի զակեգեմովնացոյ, զեգերելով նորա 5 յայնժամ անդ: Եւս Պաւղոս եկեալ յԵգիւսն՝ վաճառէ զնա Ենիկերիսի ի մնասս յիսուն:

ԻՎ.

Իւ. Հռոմէոս Վաւնիւրատեայ Խառնութեանն: Վասննովկրատէս և Բրիտտոտեւէս Պղատոնի էին աշակերտք, որք և յետ նորա փոխանորդք 10 եղեն համալսարանին նորա: Իսկ արդ Վասննովկրատէս արար զստոյիկեան հերձուածն, իսկ Բրիտտոտեւէս՝ զճնմանն: Եւս ասի թէ այնպէս ողջախոհ էր Վասննովկրատէս, մինչ զի խրախանալով՝ յափրոգիտականն ոչ շարժէր, զի հնազանդեցուցեալ էր զախտն անսալ բանին: Եւս երանելին Վրիգորիոս չարախաւսէ զնմանէ, իբր զորկորամոլէ, և ասէ թողա 15 կակեր, և ոչ մի ինչ ի կերակրոց հրաժարեալ, որպէս արէն է իմաստասիրի:

ԻԵ.

Իե. Հռոմէոս Վիգիլիոս Խառնութեանն: Վիգիլիոսն շնական էր իմաստասէր. և ասի շնական ի փոխաբերութենէ շանց ցամաքայնոց. զի որպէս շունք ունին զպահպանականն և զընտրողականն իւրեանց յաւտա 20 րաց, և պահեն զընտանիսն այսպէս և սա յընտրողականն և ի պահպանականն նոցունց, և պահէր զիմաստասիրութեանն զաւանդութիւնս և ընտրէր զճահաւորսն և զանյաջողականն առ ի յիմաստասիրութիւն: Եւս Վիգիլիոսն այն այնպիսի գոլով վայելչապէս քաջահամարձակ էր. յանդիմանէր

- 1) B. Ծային. 1) B. պղատոն. 1) B. ի սիկիլա. 2) A. (զի) չիք. 2) B. վանելացէ. 2) A. լուս. «պատուասիրութե». 2) A. գիովնիսեա. B. գիտնոսեա. 2) B. (և) ստուգէ. 3) B. վաճառիլ. 3) B. ստուգապէս. A. լուս. «ճշմարիտ». 4) A. գիտնիւսեա. B. գիտնոսեայ. 4) B. զակեգեմովնացոց. 4) B. նորա զեգերելով. 5) A. լուս. «յայնմ ժամանակի». 5) B. յեգիւսեա. 5) B. անեկերիսի. 8) B. ին. 8) A. սքենովկրատեա. B. քսենովկրատայ. 9) B. և որք. 10) B. համալսարանի. 10) B. (արդ) չիք. 10) A. զստոյիկեան. B. զստիիկեան. 11) A. զճնմարանն. A. լուս. «արան» = զճնմարան. 12) B. քսովկրատէս. 12) A. լուս. «որպէս իբր». 13) B. իսկ երանելին. 14) A. լուս. «զորովայնամոլէ և ոչ ի մի ինչ». 15) A. թողակեր. 15) B. յոչ մի ինչ կերակրոց հրաժեալ. 17) B. իզ. 17) A. գիտգիւսեա. 17) B. խառնախաւսութե. 18) B. ցամաքայնոց. A. լուս. «շան ցամաքաւնոց». 19) A. զընտրողականն. 20) B. զընտանիս. 20) B. նա. 21) B. աւանդութիս. 22) B. զճահաւորն. 22) B. զանյաջողականն. 22) B. (ի) չիք. 23) B. գիտգիւսէս. 23) B. վանելչապէս.

և զգաւրաւոր, և զեւրոհրդական, և զամենայն մարդ սակա բարոյ թերեւ. այլ քաղաքականագոյն և ծաղրականապէս յանդիմանէր: Դ՞ու այս հայելոյ՝ արդ աստուածայինն Վրիգորիոս ասէ, թէ Վիոգեռնէս ծաղրածու մանաւանդ էր և պատրոյ, քան եթէ իմաստասէր. այլ խառնախաւսութիւն է ըստ քաղաքականութեան և պատրանաց յառաջաբերել զբանն:

fig.

իզ. Յոսէֆ Բնիկեան ի կտրաւ զոր և Բազմաթիւ հնար ի Ռիֆե, զի և
այս յաշտէ Ղիփփիկայ ե: Ղրդ ասի թէ սա յաւուրս ձմերայնոյ յերկնո-
րեայ ի կարաս իջանէր վասն ցրտոյն և ի տուընջեան արտաքս ելանէր
վասն արևուն. յաղաքս որոյ և երբեմն ջեռնլով նորա, ի վերայ հասեալ
Ղըքսանդրոս մակեդոնացի ստուեր առնէր ի վերայ նորա, զի մի ջեռցի,
միանգամայն ասելով ցնա. «Սա Ղիփփեան, զինչ կամիս, զի շնորհեցից
քեզ: Եւ նա ասէ. «Օայս ինչ շնորհեա ինձ. փոքր ինչ ի բաց կացցես
յինէն, զի ջեռայց: Սոյն և առ Պտողմէոսիւ եղև, և է այսպէս. Ը
աւտատէս ոմն աղեքսանդրացի կացեալ ի տեղւոյ ուրեմն յարևու, քաղե-
լով ի ձորձոց իւրոց զքրտնածին ըծիծսն, զսա ի վերուստ ի բարձա-
ւանդակէ ուստեմն տեսեալ Պտողմէոս՝ էջ զի ասցէ զնա ի թագաւորական
ապարանն: Եւ Ը աւտատէս տեսեալ զնա՝ նմուտ ի բեկոր ինչ կարասի,
և թաքեաւ ի Պտողմէայ: Եւ յետոյ իբրև վատարախտ զսա ոմանք
դաւաճանէին, և այլք ասէին, եթէ ինքն էր Պտողմէոս, որ և զմեծավերջ
տաղս զայս բարբառեցաւ. «Պիտանացու է ինձ կաթիլ բախտի, քան եթէ
խելք կարասով: Օայս ասելով՝ նշանակէր թէ կարասն այն լի էր խելաւք
վասն Ը աւտատեայ, այլ վասն վատարախտութեան նորա ոչինչ աւգուտ
եղև նմա բազմութիւն խելացն: Իսկ արդ պատմութիւնն այսպիսի է.
այլ շարադասութիւնն այսպէս պիտի և Ղիփփեանայ խառնախաւսութեանն,
որով զաւտարսն ափշեցուցանէր, կամ եթէ Ղիփփեանայ խաւսել տայր

1) B. զաւրաւորս . 1) A. լուս . «խոհեմականն» . 1) B. բարոյ . 2) A. այլ . 3) B. ածաինն . 3) B. (թէ) դիողինէս . 3) A. լուս . «ծաղղական» . 4) A լուս . «ական» . = պատրողական (?) . 4) A. այլ . 5) B. քաղաքականութեն . 5) B. յառաջ բերել . 5) A. լուս . «յառաջաբերեալ բանն» . 7) B. իէ . 8) B. դիողնեայ . A. դիողենեա . 8) B. յաւուր ձմերայնոյ . 9) A. յերեկորեա . 10) B ի վերա . 11) A. լուս . «անդ» . 11) B. ի վերա . 12) B. դիողինէս . 13) B. կայցես . 14) B. պտղովիոսիւ . 15) A. լուս . «սոկրատէս» . 15) B. ի տեղով . 16) B. զքրտածին . 17) B. ուստի . A. լուս . «իմեմէ» . 17) B. պտղովիոսի . 17) B. (զնա) չիք . 19) A. ի պտղովմեա . B. ի պտղովիեա . 19) A. լուս . «ոյ» . 20) A. լուս . «պարսաւէինն» . 20) B. (թէ) ինքն իսկ (էր) . 21) B. պատառ . 23) A. շաւ դատեա . 23) B. այլ սակայն . 23) B. աւգտեալ . 24) B. (եղև) նմա ե . 25) A. դիողենեա . B. դիողնեա . 26) B. աշխիեցուցանէր . 26) B. դիողնէս .

այնոցիկ, որ ստուերն առնէին նմա՝ բռնաւորացն. այլ զայս ասէ թերևս, քանզի բռնաւոր բանիւք տեղի տայր տալ Հանդիպեցելոցն: Ըրդ կամ միոյ գոլով պատմութեանն խառնախաւսութեանն և կարասին շարադասութիւնն լծակցեալ լինի, և կամ երկու գոլով պատմութեանց՝ շարադասիլ

5 պարտ է զՎիդգենեայ խառնախաւսութիւնն ընդ ոճոյն: Ըսլ եթէ բռնաւորք կոչեցեալ լինին խստագոյն բանս, և նոյն ինքն աստուածայինն Վրիգորիոս ասաց իբրու յողբերգութենէն. քանզի մանաւանդ ողբերգակքն այդպիսի յեղանակաւ վարեալ լինին. «Ըսլ զնուաստագոյն զնկանակսն հիւրոցն պատրաստեսցուք»: Ի՛յ այսպիսի ինչ աւանդութիւն առ յողբերգա-

10 կացն և մանաւանդ առ ի կատարեղբայրացն ասացեալ, եթէ ի ձեռն անոյշ նկանակացն արհամարելով զնկանակսն իբրև զնուաստս: Ըրդ իաղ առնէ աստուածայինն Վրիգորիոս, աւանդութեամբն վարելով ասէ. զի ի ձեռն խառնախաւսութեանն, որ բարբառելովն հեշտացուցանէր, արհամարեալ զհանդիպեալսն յանդիմանէր զնոսա: Ըսլ ըստ իմում դատողութեան մի

15 վարկանիմ զխառնախաւսութեանն և զկարասին պատմութիւն:

ԻԻ.

իւ. ՅԵՐԵՄԻԱՅ: Երպիկուրոս իմաստասէր էր և այսպէս կարծէր, թէ աստանաւոր իրողութեանցս Եստուած նախախնամութիւն ոչ առնէ: Սա և կատարած ամենայն բարութեան գհեշտութիւնն զնէր: Իսկ

20 արդ այժմիկ մեկնողք իմաստասիրացն ասեն կատարած եղեալ նորա գհեշտութիւնն ոչ զանմաքուրն, այլ զքնականագոյն հաստատութիւն: Սակայն իմաստասէրքն անարգեն զնա, և վասն զի կատարած բարութեան գհեշտութիւնն զնէ, և ոչ զառաջին բարին միայն, որ է Եստուած, և վասն զի նախախնամութիւն ոչ ասէ:

25

ԻԻ՛.

իւ. ՅԵՐԵՄԻԱՅ: Երատես թերայեցի էր բիովտացի ազգաւ: Սա կամեցեալ իմաստասիրել ըստ շնական իմաստութեանն, առեալ զգոյս

1) B. ասէր. 3) B. գոլ պատմութիւն. 3—4) B. և կարասի և շարադասութի կապակցեալ լինի. 4) B. գոլ. 4) B. շարադասել. 5) A. զդիդգենեա. B. զդիդգենա. 5) B. խառնախաւսութիւն. 6) B. լինի. 6) B. ածաին. 8) B. այսպիսի. 9) A. լուս. «ձեռի ես ի խաւսել ի բնաբանէն այր դու». 9) A. և այսպիսի. 9) B. (առ) այլ յողբերգականացն. 11) B. նշանակացն. 12) B. ածաինն. 14) B. դատողութեա. 15) B. զխառնախաւսութիւն (և զկարասին պատմութիւն). 17) B. իւր. 17) A. եպիկուրեա. 17) A. եպիկուրիոս. 21) A. այլ. 21) B. հաստատութիւն. 22) B. բարութեա. 26) B. իմ. 26) B. թերացի. 26) B. բովտացի. 27) B. կամեցաւ. 27) B. ըստ նշանակի իմաստասիրութեա.

իւր՝ ընկեց ի հանդէսն, բողոքելով այսպէս. «Երատէս արձակեմ, զոր ինչ
Երատեսիս են, զի մի յաղթեսցեն գոյքս Երատեսի»: Եւ թողացոյց զվայրս
իւր, զի լինիցին մեղաբաւորք: Եւ «մեղաբաւոր» է վայրն, ուր արձակեալ
լինին ոչխարք ի ճարակս. քանզի «մեղա» զոչխարէ ասացեալ շոմերոս,
աստուստ և մեղաճարակք են հովիւք, և «մեղովտէ» մորթ ոչխարի: 5

ԻԽ.

ԻԹ. {}-ը-է- ուղ-ը-ն: Շնական իմաստասէր ոմն — ոմանք
զԵնտիսթենէս ասեն և ոմանք զՕ. ենոն գով զնա — երկբայաբար նաւելով
նորա ի ձմեռանի, և նաւակոծութեան եղելոյ՝ գոհութեամբ հանդուրժէր
հասելոյ նմա տնանկութեանն և բարբառէր բախտին. «Իվ բախտ, շնորհ 10
քաջ խոտովանիմ քեզ ունել, զի զգոյս իմ կացուցէր մինչև յաղա-
բողոնս». յայտ է, եթէ զգոյս իւր ի նաւն բարձեալ ունէր, և կորոյս:

Լ.

Լ. {}-ը-է- Ենտիսթենէս: Ենտիսթենէս շնական իմաստասէր հարեալ
և գան առեալ ի դէմնն, առեալ քարտ՝ գրեաց ի նմա զհարկանողն, և 15
կառուցեալ ի ճակատն զքարտն այնպէս շրջէր:

ԼԵ.

Լա. {}-ը-է- Իմաստասէրն Կոնստանտինոպոլսի յարտուցեալ
լինելով շոմանայ ի բարբառոսաց, կացեալ իմաստասիրին զաւրն ամենայն
յարեալ ըղձայր, և անկեալ հուր յերկնից՝ եկէզ զբարբառոսսն և զնոյն 20
ինքն զիմաստասէրն:

ԼԶ.

Լբ. {}-ը-է- Պովտիդէ: Պովտիդէ քաղաք է շինեալ ի Խիորակ.
յայս մքաղաքի իմաստասէր ոմն կացեալ ի Ժամանակս ձմեռանի ապշութեամբ

2) B. կրատեսին են. 2) B. կրատեսի գոյքս կրատեսի. 2) A.
թողացոյց զգալս. B. թողացոյց զվայրս. 3) B մեղաբաւորք. 5) B. մեղա-
բաւորք. 7) B. լ. 7) A. աղաբաղովնին. 8) B. գենոն. 8) B. երկբայաբար.
9) B. նմա. 9) A. լուս. «բեկ» = նաւաբեկութեան. 10) B. վտանկութեան.
11) B. քաջ քեզ. 11—12) A. յաղաբաղոնս. 12) B. թէ. 12) B.
կոյրս. 14) B. լա. 14) B. Ենտեսթենայ. 14) B. Ենտեսթենէս. 16)
B. այսպէս. 18) B. լբ. 18) A. կեցելոյ. B. կացելոյ. 18) B. (ամենայն) չիք.
19) AB. հոմա. 19) B. ի բարբառոսացն. 20) B. ընձանայր. 20) B.
զբարբառոսն. 21) B. (զնոյն) զինքն. 23) B. լգ. 23) A. պովտիդեա. B.
բովտիդեայ. 23) B. Պովպիդեա. 24) B. ձմանի. 24) A. լուս. «հիացմամբ».

ըղծացեալ — ապշուծիւն ասացեալ է զվերանալն հոգւով իմաստասիրին
և զլինելն երկնազնաց — և ըղծացեալ՝ ելոյծ զմարտն ներազգի եղեալ
ի քաղաքին:

ԼԳ.

- 5 ԼԳ. {}-ը-է-ս-ը-է-ս-ի-ն-ի-ն-ի-ն: Զոմերոս քերդող չոգաւ ի գաւառն
արկադացւոց, որ է Պելովպոնեսոս, հանդիպեցաւ ձկնորսաց ոմանց, որ
քաղէին զորջիւնս յինքեանց: Եւ հարց զնոսա այսպէս. «Եւք յԵրկադիոյ
ձկնախոյզք, արդեք հուպ եմք յինչ»: Եւ է միտք հարցուածոյս այսպէս.
«Ի՞վ արք արկադացիք ձկնորսք արուեստիւ, արդեաւք որսացեալ եմք ինչ»:
10 Եւ ձկնորսքն պատասխանի ետուն այսպիսի տաղիւ. «Եւ որս ինչ ըմբռնեցաք,
յայնս ոչ եմք հուպ, այլ զորս ոչ ըմբռնեցաք՝ մերձ ունիմք»: Եւ է
տաղիս միտք այսպէս. եթէ յաղագս որոյ մաքրիմք յորջլոցս, զորս կալաք՝
աստանաւոր սպանաք, և զորս ոչ կարացաք ըմբռնել՝ ունիմք ի ձորձա մեր:
Եւ ոչ իմացաւ Զոմերոս, թէ որպէս ասացաւ տաղս այս, և փոքր ինչ
15 դադարեալ անդանաւոր մահացաւ ի տրտմութենէ անտի: Եւ և ասեն
թէ հրամանատրութիւն եղեալ էր առ Զոմերոս, թէ յորժամ խնդիր ինչ
լինիցի առաջի նորա եղեալ, զոր ոչ կարացէ լուծանել՝ յայնժամ մահացի:

ԼԴ.

- ԼԴ. {}-ը-է-ս-ը-է-ս-ի-ն-ի-ն-ի-ն: Երիստոտելէս իմաստասէր էր,
20 աշակերտ լեալ Պղատոնի. թէպէտ և մանաւանդ յաղագս բնաբանական
մասինն իմաստութեանն յոլովացեալ՝ փութացաւ զամենեցուն, որ յետ
երկնայնւոցն մարմինք՝ զպատճառս նոցա ասել և զընութիւն. իբր՝ զերկրի,
զծովու, զաւդոյ, զեթերին, զկենդանաց, զտնկոց, զչարժմանց և զորոտմանց
և պարզաբար զամենեցուն զայդպիսեաց: {}-իտ քննելոյն զամենեցուն
25 զընութիւնն կամեցաւ և զԵւրիպոսի բնութիւնն բնաբանել, և ոչ կարացեալ
հասանել ընկեց զինքն յայն տեղի ծովուն, բարբառելով այսպէս. «Բանդի
Երիստոտելէս զԵւրիպոս ոչ ըմբռնեաց՝ ըմբռնեալ լիցի Երիստոտելէս
առ յԵւրիպոսէ»: Եւ մեռաւ Երիստոտելէս այսպէս:

24—1) B. ափշուծի ընծացեալ. 1) A. լուս. «հիացումն». B. ափշուծի. 1)
B. հոգով. 2) B. ներազգին. 2) A. լուս. «զլեալն». 5) B. ԼԳ. 6) B.
արկադացոց. 6) B. որք. 7) B. յինքեանց. 7) B. ցնոսա. 7) B.
արկադիա. 8) B. ձկնախոյզք. 8) A. «արդեք» ուղղուած և «և»-ի վերեւ
գրուած է «ա». 9) B. արդեք. 9) B. որսացեալք. 10) B. այսպիս. 10)
B. զոր. 19) B. լե. 20) B. եղեալ. 20) A. պղատոնի. 20) B. բնա
բնականական. 21) B. յոլովացեալ իմաստութիւն. 21) B. զամենիցուն.
22) B. երկնայնոց. 24) B. զամենիցուն. զայդպիսեացդ. 24) B. զամենիցուն.
25) B. բնութիւն. 25) AB. զերուպոսի. 25) A. զընութիւնն. 27) A.
զերուպոս. 28) A. յերուպոսէ. 28) B. արիստոտէս.

ԼՄԼ Եւրիպոս տեղի է ի ծովուն ի մէջ բիովտացոց կղզոյն և Լտտիկէոյ, որ և եւթնեկի յաւուր դարձեալ լինի, և փոփոխեալ լինի ջուրն, որ ի յայսմ կողմանս ճաղոպրել թուեցեալ (?) և ընկղեալ (?), և դարձեալ բղխեալ և լցեալ, որպէս և էր յառաջնումն. և այս լինի, որպէս ասացի յաւուրն եւթն անգամ: ԼՄԼ մահացան պարտ է ասել հասարա- 5 կարար փոխանակ եթէ չոմերոս և Լրիստոտել. քանզի չոմերոս վասն արկադական ինդրոյն մահացաւ, և Լրիստոտելէն վասն Եւրիպեայ:

ԼԵ.

ԼԵ. {}-դէ- Եւրիպոս Եւրիպոս: Կլէանթէս մի էր ի շնական իմաստասիրացն. սա ի միում ջրհորի հաստատեալ զանձն իւր հանէր ջուր 10 ուղեւորացն, և ի նոցանէ հաց առնոյր և ուտէր: ԼՄԼ սքանչացեալ լինի առ յիմաստասիրացն և սա իւր ժուժկալ:

ԼԶ.

ԼԶ. {}-դէ- Եւրիպոս Եւրիպոս: Եւրակղիտոս և Վիմոկրատէս ոչ ի միում ժամանակի լեալք, այլ բնաբանականք գոլով՝ նմանապէս 15 զաշխարհիս զայսորիկ զհետեւումնս խաղ առնէին, մին ծիծաղելով, և միւսն լալով. զի Վիմոկրատէս ստէպ զերողութեամբք սորա ծիծաղեալ և Եւրակղիտոս լացեալ: ԼՄԼ էր Վիմոկրատոս արգերացի և Եւրակղիտոս եփեսացի:

ԼԷ.

20

ԼԷ. {}-դէ- Եւրիպոս Եւրիպոս: Եւր ևն սղքա զանազանք ի միմեանց. իսկ անյատակացն է այսպէս. Պերինթոս իջեալ ի դժոխս, զի յափշտակեսցէ զՊերսեփոնէ՝ զգուստրն Պղուտոնի, և կապեալ եղև առ վէմն ոմանս: ԼՄԷ իջեալ Եւրակղէս, զի առցէ զՊերինթոս զնա առ ինքն ձգեաց. այլ յատակք նորա առ քարինսն մնացին, և կոչեցաւ 25 Պերինթոս անյատակ:

1) B. ԼՄԼ և. 1) AB. Լրոպոս. 1) B. բովտանացոց. 3) A. յայսմ ի կողմանս. 3) B. ճողոպրեալ թուեցեալ և ընկղեալ. 4) B. բխեալ. 4) B. (և էր) չիք. 7) A. եւրիպեա. B. Լրոպիեայ. 9) B. լը. 9) A. կղեանթեա. 10) A. լուս. «սա ի ջրհորի միում կացեալ». 10) B. հանել. 12) B. լինի սա (առ). 12) B. (և սա) իւրև զժուժկալ. 14) B. լէ. 14) A. հերակղիտեա. 14) B. հերակղիտեա թշուառութե. 14) B. Եւրակղիտոս և զիմոկրատէս. 15) B. լիեալք. 17) B. միւս. 17) B. զիմոկրատէս. 17) B. զերողութեամբ. 17) B. ծիծաղէր. 18) B. հերակղիտոս. 18 - 19) B. հիւպոկրատոս. B. հերակղիտոս. 21) B. լը. 22) A. անյատակացն. B. անյատակացն. 23) B. զգուստր. 23) A. պղատոնի. A. լուս. «պղուտ» = պղուտոնի. 24) B. հերակղէս.

Իսկ յաղագս սեւայատակացն է այսպէս. երկուք ոմանք եղբարք ընդ ամենայն երկիր ցուցանելով ապիրատութիւնս անուանէին Լեկրոպեանք, ի զկծեցուցանելոյ գործոցն ընկալեալք զմականունութիւնն: Եւ մին ի սոցանէ անուանէր Պասաղոս և միւսն Լղկեմոն որպէս ասէ Լսիովդոս

5 յիշատակագիր: Լ՝ՅԼ զսոսա մայրն իւրեանց, որ անուանէր Սեմնովնիս տեսանելով բազում չարիս գործեալ՝ ասէր եթէ զեռ ոչ էք հանդիպեալ սեւայատակին: Եւ երբեմն շերակղեայ ընդ ծառով ննջելով և նորուն զինուցն զտնկոյն կախելով՝ խորհեցան նորա ի զէնսն ձեռն արկանել. և վաղվաղակի իմացեալ շերակղեայ ըմբռնեաց զնոսա և գլխիվայր կապեալ

10 ի փայտի բառնայր: Եւ յայնժամ նոքա զպատուիրան մաւրն իւրեանց յիշէին. քանզի տեսանէին ի կախ գոլով զյատական շերակղեայ սեւացեալ ի թաւութենէ մազիցն և առ միմեանս զնոյնս տրամաբանելով՝ առնէին յոյժ ծիծաղել շերակղեայ, և վաղվաղակի ի կապանացն ելոյժ զնոսա:

ԼԼ.

15 ԼԼ. (Զ)աղէս աբելեւիս Պան: Պեննելովպէ կին էր Ողիւսեայ. սորա յածելով ի մոլութեանն ուր յածեալն եղև բազումք ոմանք եկին՝ կին խաւսել զՊեննելովպէ: Եւ նա աւր յաւրէ պղերգացեալ լինէր, ոչ և միում ումեք կամեցեալ ամուսնանալ, վասն զի Ողիւսեայ սպասէր: Լըդ ամենեքին պաշարելով զնա՝ շաղաշարեցան ընդ նմա, և յղացեալ՝ ծնաւ

20 զՊան. վասն որոյ և Պան կոչեցեալ լինի, քանզի ի բազմաց եղև սերմանեալ: Զսա արդ աստուած անուանեցին, կոչելով նոխազտն Պան:

ԼԼԻ.

ԼԼԻ. (Զ)աղէս (Լ)եմնեայ և շերակղեայ, որ կոչեցաւ յայդէս (Լ)եմնեայ:

2) B. ապիրատութիւն. 3) B. (ի)չիք. 3) A. ընկալեալ. 3) B. զմականութիւն. 4) B. պաստողոս. 5) B. եսովդէս յիշատագիր. 5) B. սեմնովնիս. 6) A. գործել. 6) B. (եթէ)չիք. 7) B. «սեւայատակին» բառից յետոյ մի նոր գրիչ աւելացրել է «և թաւայատակին». 7) A. հերակղեա. B. հերակլէս. 7) B. նորին. 8) B. ձեռնարկել. 9) A. հերակղեա. B. հերակլեա. 10) A. լուս. «կրէր». B. մի նոր գրիչ. «երկրէր» (?) 11) B. յիշեցին. 11) B. զատական. 11) A. հերակղեա. B. հերակլեայ. 13) A. հերակղեա. B. հերակլեայ. 15) B. ԼԹ. 15) B. մի նոր գրիչ «պարկեշտին» ուղղել է «անպարկեշտին». 15) AB. պանա. 15) B. Պեննելովպէ. 15) A. է. 15) A. ողիւսեա. B. ուղիւսեա. 16) B. և բազումք. 18) A. ողիւսեա. B. ուղիւսեա. 19) B. ամենիքեն. 19) B. յղացաւ և. 20) B. (ի)չիք. 20) B. եղեալ. 21) B. (զսա)չիք. 21) «արդ»-ից յետոյ մի նոր գրիչ աւելացրել է «զսայ». 23) B. Խ. 23) A. բիւթնեա և հերակղեա. B. բիւթինեայ և հերակլեայ. 23) A. բիւթինա. B. «այս բիւթինա», մի նոր գրիչ աւելացրել է. «որ թաւբմանի եղնաճաշակ».

Ինչ կոչեցաւ այսպէս պատճառաւ այսպիսեալ. անցանէր ընդ երկիրն Ղարովպիղեան շերակղէս, բերէր և զորդի իւր շիղղոս: Ըպա քաղցելով շիղղոսի և կերակուր խնդրելով յարտաւարէ ումեմէ, որ լճէովդ մաս անուանէր, հայցեաց շերակղէս հաց. և իբրև ոչ ետ, այլ և անարգեաց զնա, առեալ շերակղեայ զմի յամուրց եղանցն եզին և ճաշակեաց և ինքն և որդին իւր, և կոչեցաւ վասն այսր պտտճառի — Լճիւթննաս, որ թարգմանի եղնաճաշակ. քանզի բոլոր եղամբն ճաշեաց: Ըստուստ եղև շերակղի մարտն ընդ Ղարիովպայիսն, զի լճէովդամանտոսի ելանելով ի քաղաքն և ասելով, իբր թէ թշնամի եկն ի գաւառն ելին ի վերայ նորա. և նա յաղթեաց ամենեցունց:

10

100.

Խ. Յուդա-Է-Էրեկէն: Մի շնորհակալ յերիս երեկունս յղացեալ լինել և ծնեալ. և այսպիսի իրս առասպելաբաննն յաղագս նորա: ‘Լմա՛նապէս ասի, թէ զոյն ինքն շնորհակալս ընդ ամենայն զստերսն լծեստիոսի խառնակեցաւ, և յամենեցունց մանկունս ծնեալ իբր թէ վասն այսորիկ¹⁵ աստուածաբեցիին զնա, և զայս՝ երեքտասաներորդ նահատակութիւն նմա անուանեցին:

14.

[illegible]

1) B. (Լ-ը կոչեցաւ) չիք. 1) B. (այսպիսեաւ) չիք. 2) B. գրով բերեաւ. 2) B. (հերակողէս), մի նոր գրիչ. «Հերակղէս». 2) B. հեղղոս. 3) B. հեղղոսի. 3) B. թէովդումաս. A. թէովդովման. 4) B. հերակղէս. 5) A. հերակղեա B. հերակղէս. 5) B. յամլոց. 5) B. (և) ինքն. 7) B. ճաշակեաց. 8) B. հերակղի մարտ. 8) B. գրով պացիսն. 8) B. թէովդիմանտոսի. 9) B. (թէ) չիք. 9) B. մի նոր գրիչ աւելացրել է «և լին»,-ից առաջ «և քղքցիքն». 9) B. ի վերա. 10) B. ամենիցունց. 12) B. իսա. 12) B. եռեկին. 12) B. հերակղես. 12) B. յերեկունս. 13) B. լինի. 14) B. զոն. 14) B. հերակղես. 14) B. թեսաւոսի. 15) B. յամենիցունց. 15) B. ծնաւ. 19) B. իք. 19) B. յաղագս իդովիանոսի. Լ-ը կովսիտաւրոս կոչեցելոյն զյուլիանոս. 20) B. յուլիանոս. 20) B. ի գալելիացիս. 20) B. փոփոխեաց. 21) B. գրիգորոս. 22) B. կոչել զյուլիանոս. 22) B. յանուանց. 22) B. «նմայն». մի նոր գրիչ աւելացրել է «ածիցեն», 22) B. (թէ). մի նոր գրիչ աւել. 22) B. «թէ». 23) B. զովիանոս. 23) B. կռապարիսն. 24) B. ի պիսիա. 24) B. պիսիա. 25) A. եղղաղա. B. յեյաղա. 25) B. զյուլիանոս.

որպէս Օձևս, և Մշտման վասն Մշտման, որ ասի, եթէ տուփեցաւ Մփրոդիտեայ, ինքն մարդ գոլով, և սպանաւ ի ձեռն Մրեսի. քանզի Մրես փոխանակ նորա տուփեալ լինի Մփրոդիտեայ: ՄԵՆ Կովստաւրոս պարտ է կոչել զճճուլիանոս վասն զցուլս բողոքովին զոհեւոյն և այրելոյ նորա 5 աստուածոցն:

ԽԲ.

ԽԲ. ճճուլիանոս: Կերպաղ կոչի աղուէս. աստուտ և կերպաղի չարութիւնն է և նենգութիւնն. քանզի նենգաւոր և չար է կենդանիս այս: ՄԵՆ Միմոս արդար մարդ կարծեցեալ լինէր, իբր թէ ուստր Մամազդայ: 10 ՄԲ՝ զոր ինչ ասէ աստուածայինն Վրիգորիոս այսպիսի ինչ է, թէ ճճուլիանոս զչարութիւնն իւր թաքուցանէր ի ձեռն մակաստեղծ բարուցն, ապիրատ գոլով արդարաձեւութեամբն:

ԽԳ.

ԽԳ. ճճուլիանոս և Պրոփետայ: Պրոփետոս այս էր թրակացի, 15 զորոյ զորդիան սպան շերակղէս: Սա դիւթ էր, և եղեալ ծովային դեմնակեցաւ ի փարոս կղզւոյ. վասն որոյ և Պրոփետի կղզի անուանի փարոս. և լինէր փոխակերպեալ առ մերձաւորսն, զի մի հայցեսցի դիւթութիւնս ասել և նախագիտութիւնս:

Մնայէս և Մեղամուս, որ ասի սևոտն դիւթ էր և սրբազանիչ: 20 Սա երկեցոյց զՆգիպտական քահանայագործութիւնն եղլենացւոցն, որոց և եղլենացիքն նմանեցին: ՄԵՆ և սա ի փոխակերպելոցն էր, որպէս դիւթ. քանզի դիւթքն այնպիսիք՝ այնքան ասէ զաւրութիւնս ունէին, որպէս զի փոխակերպիլ յոր ինչ և կամէին, մինչ զի ոչ լինել ծանուցեալ առ խաւսողացն ընդ նոսա:

1) A. լուս. «աղոնիս». 1) B. աղովղոսի. 1) B. թէ. 1) B. տուփեցաւ. մի նոր գրիչ աւելացրել է «աստմիւնիս». 2) A. ափրոդիտեա. B. ափրոդիտեայ. 3) B. փոխան. 3) A. ափրոդիտեա. 4) B. ցուլ. 4) B. այրելոյն. 4) B. նմա. 7) B. խգ. 7) B. կերպաղա. 7) B. «աստուտ» — մի նոր գրիչ նման ասի լեալ առ յուլիանոսի բարքն. 8) B. (և). մի նոր գրիչ «և». 9) B. արամաղա. 9) B. ածաինն. 10) B. յուլիանոս. 12) B. «արդարաձեւութիւն». յետոյ՝ մի նոր գրիչ. «թգցանել զբարսն ջանայր». 14) B. խգ. 14) A. պրոփետա. B. պրոտայ. 14) B. Պրոտէս. 15) B. հերակէս. 15) B. ծովաին. 16) B. կղզոյ. 16) B. պրոտիս. 17) A. փոխանակերպեալ. 17) B. հայցիցի. 17) B. դիւթս. 19) A. լուս. «նոյն» = նոյնպէս. 19) B. մեղամուս. 20) A. լուս. «յայտնեաց». 20) B. քահանայագործութիւն. 20) B. ելլենացոց. 21) B. ելլենացիքն. 23) B. «զինչ», մի նոր գրիչ ուղղել է «որպ». A. լուս. «որպէս զի». 23) B. լինէին. 24) B. խաւսողն.

ከፊት ፡

խղ. { } առէս յիշուցոյ հրոյն : Սիկիդիա կղզի է մեծագոյն տրամակայեալ յԱտտադիա : Ի նմա է քաղաք ոմն՝ Կատանէ ասացեալ . և վերագոյն Կատանեայ լեառն է , յորմէ ելանէ հուր ուժգին և հանապազ . և կոչի լեառնն { } ետնէ , և հուրն կոչի խառնելիք շեփեստոսի . և հուրն այնչափ 5 է , մինչ զի գերագոյն բղխեալ շատանայ , և գետաւրէն բերեալ լինի և հոսեալ , որպէս քուր հանդերձ վերատրեալ հրատեսակ նիւթովն . եւ է աստուածային իմն հուրն այն , զի ասի , թէ երբեմն հայր ոմն հանդերձ որդւով իւրով գտեալ ի լերինն յայնմիկ և յանկարծակի հոսեալ հուրն գետաւրէն և անհուն եղև : Ըսլ մանուկն առեալ զհայրն ի վերայ ուսոցն 10 և բերելով զնա՝ փութացաւ անցանել : Ըսլ պատկառեալ հուրն ի գործոյ որդւոյն՝ եհատ զհոսումնն իւր , և անց մանուկն հանդերձ հարբն իւրով անփաս :

101.

ԽՆ. Վաղդու Լադարու և Պաղատախորի տաճարաւիտն: Լքստու բռնաւոր 15
 էր ցամաքին. սա խստագոյն գոլով՝ խոկայր բազմատեսակ մտածութիւնս
 և տանջանարանս. առ որով և կամեցողքն անխնայ տանջուալ՝ արձակէին
 զպատուհասեալն, որպէս և նոյն իսկ քերդոյն գրէ յաղագս նորա —
 «Կէրեստս՝ Թագաւորն մարդկան, խալտուակիչն ամենեցուն»:

Եւ Փաւլադոսի այսպիսի սինն է. զի և նա նորագոյն տանջանարանաց 20
 եղև գառի: Ըսլ էր ազգաւ սիկիղացի նա: Վիտնիւսեայ բռնաւորի
 շնորհուկս առնելով, խստագոյն գոլով նորա, և պատուհասական առնել
 ցուլ պղընձի, յոր պարտ կարծէր արկանել զպատուհասեալսն. և հուր առ
 նովաւ վառեալ, զի ի ներքոյ գոլով և կիզեալ լիննելով՝ աղաղակեցեցն.
 և ձայնին ելանելով ընդ բերան ցլուն՝ Թուեսցի ցուլն կիզելով գոչիւն 25
 հաննել: Եւ տեսեալ զՓաւլադադոսի տմարդութիւնն Վիտմիւսի զինքն
 արկ ի ցուլն, և կիզեալ՝ սպան:

- 2) Բ. խե. 2) Բ. յայսնացոյ. 2) Բ. Սիկիլա. 2) Բ. տրամակացեալ.
3) Բ. իտաղիայ. 4) Ա. կատանեա. Բ. կատանա. 5) Բ. լեառն. մի նոր
գրիչ. պն. 5) Բ. խառնարան. Ա. լուս. խառնարան. 5) Ա. եփեսոսոսի.
6) Բ. գերանագոյն. 6) Բ. շատանա. 9) Բ. որդուլն (իւրով). 9) Բ.
(Հոսեալ). մի նոր գրիչ. Հոսել. 10) Բ. ի վերա. 10) Բ. ուսոց. 12) Բ.
որդոյն. 12) Բ. ճոսուճն. 13) Բ. (իւրով)չիք. 15) Բ. խզ. 15) Ա.
աւղառիդոսի. Բ. պաւղառիդոսի. 15) Բ. թնաւորն. 16) Բ (գոլով)չիք.
17) ԱԲ. անինա. 18) Բ. նորայ. 19) Ա. լուս. խայտառակն. 19) Բ.
ամենիցուն. 20) Բ. նորոգագոյն. 20) Բ. տանջանաց. մի նոր գրիչ
ուղղել է. տանջանարանաց. 21) Ա. այղ. 21) Բ. սիկիլացի. 21) Բ.
դիոնոսեայ. 22) Ա. լուս. պատմասէր. 23) Ա. լուս. գլխատմպարտուն.
24) Բ. ի ներքս. Ա. լուս. ներքս. 25) Բ. ցլուն. 25—26) Բ. և գոչին Հա-
նելով. 26) Բ. գիւաւղառիտոսի. 26) Բ. դիոնուսի. 27) Բ. սպանաւ.

ԽԾ.

ԽԾ. (3) «ԳԵԳ» ԶԻՊԵՐՈՒՄ: Ըճասպելեալ եղև գազան ինչ գոլ ի Լեռնէ յիսնագլխի, և այլք ասեն իննագլխի, զգլուխսն աւձից ունելով. զոր եկեալ Զերակղէս հանդերձ Զիւղոսաւ մանկամբ իւրով՝ սպան: ԸճԼ 5 առասպելաբանի և այս, թէ ի հատանել միոյ գլխոյն ի տեղւոջ անդ երկու գլուխք բուսանէին, որպէս զի լինել գազանին հարիւրագլխի: ԸճԼ Զիւղոս իմացեալ այսպիսի ինչ, հուր բերեալ և վհատեալ գլխոցն տեղիս այնու այրեալ՝ այնպէս կարացին սպանանել զնա:

ԽԿ.

10 ԽԿ. (3) «ԳԵԳ» ԿԵՐԵԼԵՐՈՒՄ: Լ լեռոն, յորում էր գազան ինչ, որոյ առաջին կողմն էր առիւծու, և վերջինն՝ վիշապի, և մէջն էր քամու. յորմէ հուր ելեալ՝ սատակէր զպատահեալսն: Իսկ յետոյ եկեալ Լեւոնովփոնտէս, ունելով զերիւարն Պիգասոս սպան զքիմեռ.

ԽԼ.

15 ԽԼ. (3) «ԳԵԳ» ԿԵՐԵԼԵՐՈՒՄ: Ըճասպելեալ լինի, թէ է ինչ շուն, որ ունի գլուխս երիս, որ և կոչի՝ եռանկ: Ըճ ասեն պահէ զգրունս դժոխոց, և զիջեալսն ի դժոխս ողորբելով՝ շողմէ. իսկ զեկեալսն խաժանէ և ոչ թողացուցանէ ելանել: Ըճդ ասի, թէ Զերակղէս, յորժամ էջ յափշտակել զՊերինթոս և զՊերսեփոնէ, ելանելով՝ սատակեաց զԿերմերոս: 20 Ըճս է:

ԽԼԲ.

ԽԼԲ. Ըճասպելեալ լինի ի Տիւռննական ծովուն գազան ինչ գոլ,

2) B. ԽԵ. 2) A. հիդրասա. B. հիւդրասա. 3) B. լեռոնէ. 4) B. հերակղէս. 4) A. հեղիւսաւ. B. հիւղէսաւ. A. լուս. լոսաւ = հեղոսաւ. 4) B. մանգամբ. 4) A. իւր. 5) B. (ի տեղւոջ անդ). մի նոր գրիչ աւելաց. է ի տեղի անդ. 7) A. հիւղղաս. A. լուս. լոս = հիւղղոս. 7—8) B. տեղիսն (այնու). 8) B. այսպէս. 10) B. ԽԼ. A. լուս. Լ. 10) B. «յորում է». մի նոր գրիչ ուղղել է «յորում երևեցաւ». 11) B. առիւծու. 11) B. վերջին. 12) B. քիմեռ. 12) B. հուր ելանէր և. 13) B. բեղեռոյփոնտէս. A. լուս. լուսիս. 13) B. զերիւարն. 13) A. պագասոս. B. պենդասոս. 13) B. քիմեռն. 15) B. խթ. 17) B. «շողոտէ». մի նոր գրիչ ուղղել է «շողթէ». 18) A. թուղացուցանէ. 18) B. հերակղէս. 19) B. զպերոնփոնէս. 20) B. (այս է) չիք. B. ասի և այս. 22) B. ԽԼ և ԽԼԲ՝ մի գլուխ են կազմում. B. մի նոր գրիչ աւելացրել է վերնագիր. «յղգս կոչեցելոյն կորիւն». B. «լինի» բառից յետոյ մի նոր գր. «և այս». B. «տիւռնական». մի նոր գրիչ ուղղել է. «տիւռննական».

որ է կին գեղեցիկ մինչև ցպորտն, և յայսկոյս և յայնկոյս շան գլուխք բնաւորեալք ի նմա վեց, և այլ մարմին նորա աւճատեսակ է, զորմէ ասեն, թէ զնաւորդս ի ծովուն յայնմիկ ուտէր անխնայապէս և գաղանաբար:

Ծ.

Ծ. {}-ը-գ- Բ-ը-գ-ը-ն: Ըստ սիկեղական և տիւրենական ծովուն 5 է խոր ինչ. յորում տեղոջ ծովն լինի անպովտ և ուքիայ, և բաժանեալ լինի ջուրն, մինչ զի զյատակս ծովուն ըստ այնմ կողման հնար լինեւ տեսանել: Ըստ անպովտ է իւր վերաբարշումն և լափումն ջրոյն. քանզի ջուրն ճողպրեալ լինի առ ոմանս դատարկս վիմաց և դարձեալ ի դուրս բղխեալ լինի, որ և կոչի ուքիա: Ըստ էր այնպիսի տեղին նաւորդաց 10 լի վշտագնութեամբ և մահուամբ. քանզի բոլոր կորուսեալ լինէին նաւքն յայնմ տեղոջ, թէ պատահէր ի զուղել նաւուն լինել անպովտ կամ ուքիա:

{Հաղագս այսորիկ և նոմերոս ասէ. «Իսկ յայսկոյս՝ քածն, և յայնկոյս՝ արամազդեան Բարիբուն»: Ըստ հակադարձրեալ կոչեաց զԲարիբուն, 15 ընդդիմադրեալ ընդ քածին:

ԾԵ.

Ծա. {}-ը-գ- Դ-ը-գ-ը-ն: Նոմերոս քերդոյ ի ներքս մուծանէ զԼորամազդ, անտեսութիւն ինչ և աներևութիւն արարեալ առ եղդե- նացիս, իւր թէ տեսանելի ինչ ոչ լինել: Ըստ արդ ուսումնականագոյն, 20 եթէ զծածկոյթն դժոխոց զիւրեաւ արկաւ, իւր ոչ լինել տեսանելի. այլ ծածկոյթն այն գլխադիր ինչ է դժոխոց, այսինքն Պղոտոմի:

ԾԶ.

Ծբ. {}-ը-գ- Զ-ը-գ-ը-ն: Նիշանելոյ զԻնիսնս: Որ ինդոս հին բաղաք է Սիւրգոսի. ի նմա քահանային, որ զենոյր և ճաշակէր զցուլն 25 անիծանէին, և վիճելով անարգէին անարգանս անպարկեշտս:

- 1) B. «որ է». մի նոր գրիչ աւելաց. է «կերպարան նրյ իւրև զ».
1) B. մի նոր գրիչ «յայնկոյս»-ից յետոյ աւելաց. է «յոջուստ և յետ- նուստ». 2) B. բնաւորեալ. 3) B. անխնապէս. 5) B. սիկեղական. 5) B. (և) չիք. 6) B. տեղոջ. 6) B. ամբովտ և ուքիա [ἄμπτωτος, ῥᾶχια]. 7) B. «յատակս». մի նոր գր. ուղղել է «զյատակս». 7) B. լինի. 8) B. ամպովտ. 8) B. «իւրև». մի նոր գրիչ. «պսպ». 8) A. լուս. «քարշեալ». 9) B. ճողտորեալ. 10) B. բիւեալ. 12) B. տեղոջ. 12) B. նաւին. 12) B. (լինել) չիք. 12) B. ամպովտ. 15) B. հակադրեալ. 18) B. դժոխաին. 19) B. աներևելի. 20) B. ելլենացիս. 20) B. ուսումնականագոյն. 21) A. զիւր և. 22) B. գիւադիր. 22) B. (ինչ) չիք. 22) B. պղոտոնի. 24) B. զիւրացոցն. 24) B. անիծելոյ. 25) A. լուս. «ի ունդոս». 25) B. քահանային.

ԾԳԻ.

ծգ. (}աղէս ա Տաւրոս ադարասդանն: Լճովի ասացաք, եթէ ի Սիւթիա ազգ ինչ է կամ քաղաք Տաւրոս, ուր պատուեալ լինի Լճոսմիս:

5 Լճոյ Իփիւգենիայի դստերն Լճամեմնովնի, ներածելով անդ ի ձեռն Լճոսմիդեայ՝ զհասեալսն յաւարաց զենուին վասն ոչ յայտ լինելոյ Իփիւգենիայի յիւրեանցն, դառնալով աւտարացն:

ԾԳԻ.

ծգ. (}աղէս ընկենլն ի Կինովարգէս: Կինովարգէս տեղի ինչ է յԼճենս, 10 յորում խորթքն ընտրեալ լինէին ի ճշմարիտ որդւոցն: Լճ կոչէին աթիւնացիքն զազատեալսն ի ծառայութենէ խորթս. զի են սղքա որպէս խորթք առ ի ծննդենէ ազատովքն, որ ընտրեալք և փորձեալք լինէին, եթէ բոլորովիմբ ազատեալք եղեն: Լճ Կինովարգէս ասացաւ տեղին. քանզի զոչ մերձ նորա լինելով ի տաճարի ուրեք, մտեալ շան յափշտակեաց ի 15 զոչէ անտի միս և եւբր ի տեղին, ուր տաճարն շինեցաւ. և կոչեցաւ Կինովարգէս, իբր թէ — միս բերեալ ի շանէ:

ԾԵ.

ծե. (}աղէս Պաղամիդէս: Լճի թէ Պաղամիդէս եւբիւացի էր ազգաւ, այլ Լճբիւոս կղզի է հանդէպ Լճոսիկէոյ. որ և եգիտ զԹուռլն 20 և զտապալիլն, և ի կիր արկանել զայլ բազում հնարս: Սա մի է ի մարտակցելոցն յԼճիոն և մեռաւ ի Տրովադա դաւաճանութեամբ Ողիւսեայ. զի զՈղիւսոս թշնամի ունէր վասն այսպիսոյ պատճառի. Լճամեմնոն յորդորէր զՈղիւսեա ելանել ի Տրովադայ, և նա ոչ կամեցեալ՝ ձկանայր մոլութիւն, և լծեալ էջ և արջառ, իբր թէ արաւրադրել ձկով 25 մոլութեանն: Իսկ Պաղամիդէս յանդիմանէր զնա ոչ գոլ մոլեալ, և

2) B. աւտարսպանութե. 3) A. ի սկիւթայ. 3—4) B. (ուր պատուեալ լինի արտեմիս) չիք. 5) A. իփիւգենիայի. B. իփիւգենայի. 5) B. ագաւմեսոնի. 6) B. արտեմիդա. 6) B. վս ոչ յայտ լինելոյ իփիւգենա. վս ոչ յայտ լինելոյ. 7) B. յիւրեանցն. 9) B. ի կենովարգէսն. 9) B. կիւնովարգէսն. 10) B. ընդրեալ. 10) B. որդոցն. 11) B. ի ծառայութենէ. 11) B. խորթքն. 12) A. առ ի ծննդենէ. 12) B. որք. 12) A. ընտրեալ. B. ընդրեալք. 13) B. կինովս որպէս. 14) B. լիեալ. 18) A. պաղամիդէս. B. պաղամիդայ. 18) B. եւբիւացի. 19) B. եւբիւրոս. 21) B. յիւլիոն. 21) B. (ի Տրովադա) չիք. 21) A. ողիւսեա. B. ողոսեայ. 22) B. այսպիսի. 23) B. ագամեմոն. 23) B. զողիւոս յորդորէր. 23) B. ի տրովադա. 23) B. նորա. 24) A. արջար. 25) B. մոլութե. 25) B. պաղամիդէս. 25) B. յանդիմանել.

յանդիմանեաց այսպէս . զՏեղեմաքոս՝ զորդի նորա, ընկեց առաջի արաւ-
րոյն . ապա հասեալ Ողիւսեայ մինչև ցմանուկն վերացուցանէ զարաւրն ,
զի մի գանեսցի մանուկն . և ծանուցաւ , թէ զգաստ է : Եւ որդի յիսութեամբ
ոխացեալ ընդ նմա Ողիւսեայ ի Տրովադա՝ ստեղծանէ թուղթ իբր առ ի
Պրիամոսէ առ Պաղամիդէս յաղագս ի ձեռն նորա մատնելոյ եղլենացւոցն ⁵
և ընկենու ի վրանն Պաղամիդեայ . Եւ յետ դաւելոյն լինելոյ ի վերայ
նորա , որպէս մատնչի գտաւ թուղթն . և նա մեռանի ի ձեռն Լաւմեմոնի
և ամենայն եղլենացւոցն :

ԾԾԾ .

ԾԳ . { } Եւ զգաւ ծառն և իւնցն հաւատան : Ի նտրութիւն էր ասէ յաղագս ¹⁰
գեղեցկութեան հաւուց , և Օլես էր քննիչ ընտրութեանն : Եւ որ
սահմանեցաւ , յորում պարտ էր գումարել հաւուցն առ Օլես : Եւ յա-
ռաջնում սահմանեալ աւուրն եկին հաւքն ի գետս լուանալ , զի իւրաքան-
չիւրոցն փայլեսցէ բնական գեղեցկութիւնն : Իսկ ճայ անուանեալ հաւք-
քաջ մանաւանդ փոքր է մարմնով և տգեղ տեսակաւ . այլ յանկեալ ¹⁵
թեւոց հաւուցն զինքեամբ շուրջ բարդեալ եկն և նա առ Օլես , որպէս
զի առցէ զգեղոյն յաղթութիւն : Եւ հողմոյ շնչեալ ցրուէ զայլասեռս ի
թեւոցն , և մերկացեալ ի գեղեցկութենէն , ունելով զառ ի բնութենէն
տպեղութիւն լի եղև ամաւթով :

ԾԾԻ .

20

ԾԷ . { } Եւ զգաւ զառաւուռն որոյ ուստի ուսանեցան : Իկն ոմն կոչեցեալ ,
որպէս ոմանք ասեն , Սիբիլղա , և որպէս այլք՝ Փիմփնոէ , և միւսք՝ Փի-
ղիւռա՝ սասանեցաւ առ յերիտասարդէ ումեմնէ , և ամբարհաւաճեալ անար-
գեաց զերիտասարդն . և էր անարգանքն ասացեալ տաղ չափաբերական . և
յաւդաւորութեան բանից պառաւուռն հաճոյ թուեցեալ մաւտ պատահելոցն ²⁵
չափ տաղի առեալ եղև . և այնպէս արհեստեցաւ ընտրութիւն տաղից :

1) A. լուս. «այն» . = այնպէս . 1) A. լուս. «եդ» . 2) A. ովդիւ-
սեա . 3) B. սգաստ . 4) A. ողիւսեա . B. ողիւսէ . 5) B. պրամոսէ . 5)
A. լուս. «որպէս թէ» . 5) B. ելլենացւոցն . 6) B. ընկենոյ . 6) A. պա-
ղամիդեա . 6) B. ի վերա . 7) B. ագամեմոնի . 8) B. ելլենացւոցն . 10)
B. հաւաքմանն . 10) B. ընդրութի . 11) B. ընդրութեն . 13) B. յառա-
ջում . 14) B. փայլեսցէ . 14) B. ճա . 15) B. մանաւանդ զի քաջ . 17)
B. զգեղոյ յաղթութի . 17) B. ցրուեաց . 17) A. զայլասերս . 18) B.
ի բնութենէ . 19) B. տպեղութի . 22) B. սիբիլղա . 22—23) B. փիլիւռա .
23) B. (սասանեցաւ առ) չիք . 23) B. ումեմն . 23) B. ամբարհաւաճեալ .
24) A. ասացեալք . 25) B. յաւդաւորութի . 25) B. թուեցաւ . 25) B.
մաւտ . 26) A. լուս. «ն» = տաղին . 26) B. արհեստացաւ . A. լուս.
առ . = արհեստ էառ ? .

ԾԹ.

ծԹ. Յաղագս կիկղղեալ: Ի Սիկղղիա կղզւոյ առ լեռնակողմամբն
լինել ասին կիկղղականքն հովուական կենցաղով կեալ ճահաւորեալք, և
մանաւանդ՝ բռնութեամբ: Եւ ասին մարդակերք գոլ սորա, որք և զըն-
5 կերսն Սիւսեայ կերան: Եւ երեք ասացեալ լինին ի սոցունց ալտու-
նանկեալքն՝ դարբինք արուեստիւ, որք ի ձեռն իւրեանց արուեստին զորո-
տումն և զփայլատակում Երամազդայ կազմեցին: Եւ ասին արտունան-
կեալք սորա՝ Բռնութեան, Ստերովպէս, Երգէս: Եւ կիկղղականք անուա-
նէին, որպէս Եստիովդոս ասէ, զի մի ակն ունէին բոլորեալ, և որպէս այլք՝
10 զի ի բոլոր կղզւոյ բնակէին:

ԾԹԻ.

ծԹԻ. Յաղագս ձերնոյն: Ի Տիւրոս առ ծովեզերքն հովուական քա-
ծին շրջելով և գտեալ կոնքիւղ, որով այժմ ներկեալ լինի ծիրանին
եկեր: Եւ քա արիւն կոնքիւղին եներկ զբերան շանն. և հովուին կարծե-
15 ցեալ, եթէ գանեալ իցէ բերան շանն, առեալ բուրդ՝ ջնջէր զբերան շանն:
Եւ գտաւ շունն անմեաս, բայց բուրդն զգոյն ծիրանոյն էաւ: Եւ գիտա-
ցեալ հովուին, եթէ կոնքիւղն այնպիսի ներկական ընութիւն ունի հրա-
պարակեաց զայն: Եւ այնպէս քաղելով առ ծովուն կոնքիւղն՝ այնու կազ-
մէին զծիրանին:

20

Կ.

Կ. Յաղագս երկրագործութեանն և նաւաւարարութեանն: Վեմետեր ունէր
դուստր զՊերսեփոնէ. զնա յափշտակեաց Պղաւտոն: Եւ շրջելով Վե-
մետրի և ինդրելով զդուստրն եկն յԵտտիկէ և իջավանի առ Տրիպտողոմոսի
ուսման ի գեաւդն, որ կոչի Եղեակնէ: Երգ՝ իմացեալ առ ի Տրիպտողոմոսէ,
25 թէ Պղաւտոն յափշտակեաց զՊերսեփոնէ՝ յաղագս երախտեացն ետ

2) B. կիկղղականքն. 2) B. ի սիկղղիա. 2) B. կղզւոյ. 2) B. առ լեռնա-
կողմամբն. 3) B. լինին. 3) B. հովական. 4) B. որ. 5) AB. ողիւսեա.
A. լուս. իս = ողիւսեա. 6) B. արուեստիւք. 7) B. զփայլատումն. 7)
B. արամազդա. 7—8) B արտունակալք. 8) A. լուս. այսոքիկ. 8) B.
բռնութեան. 8) A. լուս. ու = առգէս (?). 9) B. ստիովդոս տսէ. 9) B.
ուսին. 10) B կղզոյ. 10) B բնակեալ. 12) B. ի տաւրոս. 12) B. առ
ծովեզերք. 12—13) B. հովուականք յածին. 13) B. գտեալ շան. 17)
B. այնպէսի. 18) B. քաղեալ կոնքիւղն առ ծովուն. 18) B. և այնու.
A. լուս. նովաւ. 21) B. դեմետր. 22) B. զպերսիփոնէ. 22) A. պղով-
տիոն. B. պղտոն. A. լուս. պղուսինոս. 22—23) B. դիմետրեայ. 23)
A. (զդուստրն)չիք. 23) A. լուս. եալ (?). 23) B. առ տրէպտողոմոսի. 24)
A. ի գեղն. 24) B. ելեակնաի. 24) B. առ ի տրիպտողովմոսէ. 25) A.
պղատոն. B. պղովտոն. A. լուս. ու = պղուստոն. 25) B. զպերսիփոնէ.
25) B. և յաղագս.

Տրիպտոդոմէոսի զսերմանիս ցորենոյ և գարւոյ, պատուէր տուեալ ոչ մախալ, այլ շրջել և ցրուել զսերմանսն ամենայն մարդկան, զի ուսցին զսերմանելն և զերկրագործել և ուսել զպտուղս ընտանիս. քանզի յառաջագոյն ուսէին կաղինս վայրենիս ի տնկոց անտի. վասն որոյ, քանզի կաղնոյն յունարէն փիգոս ասեն ուսելոյն ասացաւ փագին: Եւ այլ ասի թէ Տրիպտոդոմէոս 5 առեալ կառս վիշապաց թեւաւորս և ընդ նմին առեալ և զԼիզղէոս այնպէս յածեալ լինէր, զսերմանսն պատուասիրութեամբ բաշխելով:

Եւ արդ աստուածայինն Վրիդորիոս, թէ և նաւակառուցութիւնն գտաւ յաթենացոցն. այլ կարծեմ, թէ յաղագս նաւամարտական արուեստին ասէ. քանզի ծայրագոյն նաւամարտք էին աթենացիքն. քանզի նաւակառուցք 10 յառաջագոյն փիւնիկեցիքն ասին և քաշտիկ Շամիրամ:

ԿԼ.

կա. {}աղգէ Կիւղէսի և Իւարոսի: Եւ յաղագս Կիզղեսիոսի նախ ասացուք և ապա յաղագս Իկարոսի: Եւ թէ առ ի Վիոմիլեսայ գինի գտեալ եղև. վասն որոյ և վերատեսուչ որթոյ ասեն զՎիոմիլեսոս: Եւ 15 արդ եկեալ և աթենացոցն և Իկարոսի ումեմն հանդիպեալ ետ նմա զուռն որթոյ, զի տնկեսցէ. և տնկեալ մշակեաց զգինին, և արբ ինքն և ետ հովուաց ոմանց յարբումն: Եւ հովիւքն արբեալք և հրաշափառ կարծեցեալ զարբեցութիւնն, քանզի առաջին էր, կարծելով, թէ գեղահարեաց զնոսա Իկարոսս սպանին զնա: Եւ Երիզոնէ գուստր նորա, ի 20 ձեռն շանն Իկարոսի գիտացեալ, եթէ մեռաւ նա՝ ողբայր դառնապէս. որում ողորմեալ աստուածքն վասն այնորիկ փոխադրեցին զնա յերկինս: Եւ այժմիկ է ասեն ընդ աստեղս Երիզոնէ: Եւ ասեն, — եթէ խորհուրդ ձեզ ամաւթալի զայսոսիկ արար — ոչ յաղագս Իգարոսի ասէ, այլ որ յաղագս Վեմեստրեայ է առասպելաբանութիւնն. քանզի ասի, թէ ոչ միայն զսերմանս 25 ետ նոցա, այլ և աւրէնս ինչ խորհրդոց ուսոյց, որով կատարելանան

1) B. տրոպտոդոմիոսի. 1) B. գարոյ. 1) B. (տուեալ)չիք. 2) B. զսերմանիսն. 3) B. զերկրագործելն. 4) B. զկաղինս. 4) B. ի ի. 5) B. (թէ) տրէպտոդոմէոս. 6) A. զկիզղէաս. 8) B. ածաին. 9) B. յաթենացոցն. 9) B. նաւամարտութե. 11) A. լուս. «առաջինք». 13) B. կեղղէոսի և կարոսի. [յուն. Ίκάριος]. 13) B. կեղղէոսի. 14) B. ասացուք. 14) B. կարոսի. 14) B. գիոնիւսեա. A. գիոմիլեսեա. 15) B. (և)չիք. 15) B. զգիոնիւսիոս. 16) B. կարոսի ուրեմն. 17) B. (և արբ ինքն)չիք. 18) A. լուս. «հովուացն». 18) B. հրաշափառք. 19) B. կարծեալ. 20) B. իկարոս. 20) B. երիզոնէ. 20) A. գուստրն. 21) B. թէ. 23) B. (ասեն)չիք. 23) B. թէ. 24) B. առասպելաբանութեւն. 24—25) B. (այլ որ յաղագս գեմեստրեայ է առասպելաբանութիւնն)չիք. A. գեմեստրեա. 25) B. (ասի)չիք. 25) A. զսերմանն. 26) A. լուս. «եալ լինին» = կատարեալ լինին.

եղղենացիքն. քանզի որպէս առ աստուածուայց քրիստոնէից մկրտութիւնն է, այսպէս և առ նոսա՝ կատարելութիւնն. և ասի այդպիսի տաւնդ առ յեղղենացւոցն միւստեռիոն և եղևսինա և դեմետրիայ:

ԿԼԿ.

- 5 կր. (}պապէս Կրեան և խորհուրդս Կաթողիկոսի: Որպիւս թրակացի էր ազգաւ, և աստուածաբանելով զեղղենացւոց միւստեռիոնսն ուայց թէ որպէս պարտ է պատուել զաստուածսն: Արդ զայսպէս պատուել զաստուածսն թրեակել կոչեաց. քանզի թրակացի էր գիւտ նորուն: Այլ այլք ստուգաբանեցին զթրեակելն, թէ աստուած անցեալ է ի (Ի)էովդերկելոյն, որ է 10 զաստուած տեսանելոյն. քանզի դերկելն տեսանել ասի: Այլ խորհելն ասացեալ է առ ի խորութենէ միւստեռիոնին կամ առ ի խորինս ինչ և անճառս կատարելոյն, կամ վասն խնրոյ զզգայարանս և վերագոյն լինելոյն ամենայն մարմնական երևութից, և այնպէս ընդունել զաստուածային ծագումն:

ԿԿԿ.

- 15 կգ. (}պապէս Կրեան և Կաթողիկոս Կաթողիկոսի: Ոչ է հաւաստի, եթէ զոհելն գտին քաղղէացիք կամ կիպրացիք. քանզի երկբայելի է պատմութիւնդ: Այլ քաղղէացիք՝ ազգ են պարսկական: Իսկ զաստեղաբախութիւնն գտանել ասին բարեկացիք ի ձեռն (Ղ)որոաստրոսի, և երկրորդ՝ եգիպտացիք ընկալան:
- 20 Իսկ զերկրաչափութիւն գտին եգիպտացիք, ի յոլովութենէ հողոյն և ի բաժանմանէ գաւառին նախակրթեալք, և ապա գրեալ և ի կիրարկեալ:

1) B. ելլենացիքն. 1) B. քրիստոնեայս. 2) B. (այսպէս և առ նոսա կատարելութիւնն)չիք. 3) B. և այսպիս տաւնս ասի առ ելլենացոցն. 3) B. միւստեռիոն. 3) B. ելևսինեայ. 3) B. դեմետրեայ. 5) A. խորհուրդ. 5) A. Որթևս. 6) B. զելլենացւոց. 6) A. միւստեռիոնսն. B. միւստեռիոն. 7) B. (արդ զայսպէս պատուել զաստուածսն)չիք. 9) B. զթրեակելն. 10) A. լուս. (խորհուրդն). 11) B. միւստեռիոնին. 11) B. կամ ասի. 11) A. լուս. (խորհ). 12) A. խնրոյ. 12) B. զգաւարանս. 13) B. զածաին. 13) B. ծագումն. 16) B. անհաւատալի. 16) B. թէ զոհել. 16) B. քաղղիացիքն (կամ կիպրացիք). 17) B. երկբայելի. 17) B. քաղղէացիքն. 18) B. զաստեղաբախութիւն. 18) B. զրոյաստրոսի. 20) B. զերկաչափութիւն. 20) B. եգիպտացիքն. 20) B. (ի) յոլովութենէ. 21) B. ի բաժանմանէ. 21) B. գրեալք. 22) B. արկեալք.

Իսկ զմոգականն ասէ գամիրք գտին և ապա՝ պարսիկք, այլ յառաջագոյն գամիրք: Եւ զանազանի մոգականն ի կախարդութենէ, և կախարդութիւն ի ղեղագիտութենէ այսոքիւք. զի մոգութիւնն է մակակոչութիւն բարեգործ դիւաց առ ի բարւոյ իրի իմն հաստատութիւն, որպէս Լ'պաւղոնիոսի տիւանեցւոյ յուռթութիւնքն վասն բարութեան եղեալ: 5
Իսկ կախարդութիւնն մակակոչութիւն է դիւաց չարագործաց, որք առ շիրիմս բնակեն, առ չարի իմն հաստատութիւն: Եւ կախարդք անուանին ի վայիցն և յողոց, որ լինին առ շիրմաւքն: Իսկ ղեղագիտութիւն է, յորժամ ի ձեռն կազմութեան իրիք մահ գործի, և կամ սիրելական տուեալ ի ձեռն բերանոյն:

10

4910.

կդ. Յուդէ-Երուզղէ-Ռուսնան: Տեղմեսոս քաղաք է Ղիկէացւոց ի հնագունից քաղաքացն, և էր յամս Կրիստոսի: Կղքա ասին յառաջ գտանել զերազահանութիւն և ընտրութիւն առնել նշանաց. քանզի ասէին, եթէ լինէր ինչ հրաշափառ, եթէ այդ զայս ինչ նշանակէ. և ամենեին, որպէս 15 ասէին, ըստ նմին և պատահէր լինել:

446 •

կե. Յոգէ-հայ-կանին: Ըրդ ասի փոխգացուցն գտանել զճայա-
կանն. և ճայականին մասունք են հաւադիւթականն և տնագիտականն,
և ճանապարհորդականն, և ձեռագիտականն, և խաղացականն: Իսկ հաւա- 20
դիտականն է, յորժամ երբէք այս նիշ և կամ այլ հաւու յառաջ և կամ
զկնի, ընդ աջմէ կամ ընդ ահեկէ երեւելով՝ ասիցեմք, թէ զայս ինչ նշա-
նակէ: Եւ ասի թէ եգիտ գա Տեղեգովոս:

Իսկ տնագիտական է, յորժամ զպատահեալսն ի տան մեկնեւում ասի-
ցեմք, թէ զայս ինչ նշանակէ. քանզի ի ձեղուն երեւեալ աւձ կամ մուկն, ²⁵

1) B. *ասեն*. 2—3) B. *կախարդութիւն*. 4) B. (*բարեգործ*)*չիք*. 4) B. *դիւաց բարեգործաց*. 4) B. *առ ի բարոյ*. 4) A. *լուս. (բախեալ)*. 5) B. *ապողոնոսի*. 5) B. *տիւանեցոյ*. A. *լուս. տիւրեն*. 5) B. *յուսուութիւն*. 6) A. *լուս. (և)*. 6) B. *չարաց*. 8) B. *յողթոցն*. 8) A. *լուս. չերիման*. 9) A. *լուս. մահաբերական*. 9) B. (*և*)*չիք*. 10) B. *առեալ ի ձեռն հաւատոյն*. 12) AB. *կէ*. 12) B. *դիւկացոց*. 14) B. *զերազհանութիւն*. 14) B. *թէ*. 15) B. *թէ*. 16) B. *պատահել*. 18) A. *կէ*. B. *կը*. 18) B. *հմականին*. 18) B. *ի փոխգացոցն*. 18—19) B. *զհմականն*. 19) B. *հմականին*. 19) B. *հաւահմականն*. 20) B. (*և ճանապարհորդականն և ձեռագիրտականն*)*չիք*. A. *լուս. (գ) = ձեռագիրտականն*. 20—21) A. *լուս. (դիւթա) = հաւադիւթականն*. B. *հաւագիրտական*. 21) A. *լուս. (ինչ) (?)*. 21) B. (*և*)*չիք*. 21) B. *հաւ*. 21) B. (*և*)*չիք*. 22) B. *աջմէ և (կամ)*. 23) B. *ասէ*. 23) B. *տեղիւգովնոս*. 25) B. *քան*. 25) B. *ձեղունն*. A. *լուս. (ա) = ձեղուն (?)*.

կամ աքիս, կամ թափեալ մեղը կտմ ձէթ, կամ գինի, կամ մոխիր, կամ այլ ինչ՝ ասեմք զայս ինչ նշանակէ: Լայլ զայսոսիկ Վսեռնոկրատէս շարագրեաց:

5 Նորժամ մեկնեացէ ոք զհանդիպեալսն ի ճանապարհի, եթէ հանդիպեացի քեզ այսպիսի ոք, կրելով զայս ինչ՝ այս ինչ քեզ պատահեացէ, և եթէ այս ոմն՝ այս ինչ. զոր շարագրեաց Պաւղակատոս:

10 Իսկ ձեռագիտական է, յորժամ պարզելով զձեռն՝ վասն կրճմանցն, որ ի նոսա՝ ասիցեմք, թէ այս ինչ նմա կայ և մնայ, կամ թէ ամուսնանայ, կամ թէ ի մանկածնութիւն հասանէ, կամ այսպիսի այլ ինչ. յաղագս որոյ շարագրեաց Եղենոս:

Իսկ խաղացական է, որ ի ձեռն խաղացման մարմնոյն լինի ծանուցեալ. որպէս՝ թէ խաղաց աջ ակնդ՝ զայս ինչ նշանակէ, կամ թէ ուսդ՝ զայս ինչ, կամ թէ բարձքդ՝ զայս ինչ. զոր շարագրեաց Պիսիդոնիոս և Սեղամբուս և այլք բազումք:

2—3) B. (այլ զայսոսիկ քսենոկրատէս շարագրեաց) չիք. 5) B. այսպիսի ինչ կրեցես. 6) B. թէ. 7) A. լուս. տ. = ձեռագիտական. 7) A. կրճմանցն. 8) B. այս իրք. 8) B. կա. 8) AB. մնա. 8—9) B. ամուսնանա. 11) B. մարմնոյս. 12) B. (թէ) խաղաց ակնջդ. 13) A. շարագրէ. 13) B. եպիսիդոնիոս. 14) B. մեղամբուս.

[Fortsetzung folgt.]

PK
8001
.Z48
V.1
no.4

(Nonnos.)

Die Scholien zu fünf Reden des Gregor von Nazianz.

Herausgegeben

von

Agop Manandian.

(Fortsetzung).

ԼԹ.

ԿԳ. Յ-դ-ի-ի վերայ յառնելոյն խորհոյն Գրեգորիոս սկիւթացւոցն մասն ինչ ելեալ յածել յաւաղակութիւն թողին զծառայս իւրեանց առ կանայսն գործել պանիր զկաթնն, կուրացուցեալ զնոսա: Եւ ժամանակի անցելոյ ի յամել սկիւթացւոցն կանայքն մերձենային ի կուրացեալ ծառայսն 5 և ծնանէին մանկունս փոխանակ ելեալ սկիւթացւոցն. այլ էին ծառայք ըստ սերին սերման: Եւ զնախապաղ ելեալ սկիւթացիքն դառնային, և գտեալ զծնեալսն ի ծառայիցն հասակաւորս ընդդիմանային նոցա: Եւ մարտի եղելոյ ի մէջ ընդոծնացն և վերստին եկելոյ սկիւթացւոցն յոյժ պարտեալք լինէին. յորոց մի ոմն խորհրդածու եղեալ՝ ոչ զինուք մարտնչել 10 ընդ նոսա, այլ՝ խարազանաւք. քանզի ի ձեռն զինուք մարտնչել ընդ հաւասարս է, այլ խարազանաւք ի վերայ հասանել տերանց է: Եւ զի ծառայից սերմանեալքն տեսանելով զսկիւթացիսն խարազանաւք դիմեալս ի վերայ նոցա՝ հնազանդեցան որպէս տերանց, և մարտն քակտեցաւ:

- 2) B. կթ. 2) AB. վերա. 2) B. յառնոյն. 2) B. տերանցն.
3) B. յեղեալ. 3) B. յածեալ առ յաւաղակութիւն. 4) B. զկաթն. 5) B. (ի) յամել. 5) A. մերձանային. B. մերձենային. 6) B. սկիւթացւոցն. 6) A. ալ. 7) B. (Եւ) չիք. 7) B. եղեալ. 7) B. դառնային. 8) B. ի ծառայիցն. 8) B. ընդդիմանային. 9) B. (և) չիք. 9) B. սկիւթացւոց. 11) B. (քանզի ի ձեռն զինուք մարտնչել ընդ հաւասարս է այլ խարազանաւք) չիք. 12) B. ի վերա հասեալ. 13) B. (ծառայից) չիք. 13) B. դիմեալ. 14) B. ի վերա. 14) B. քակտեցաւ.

կլ)։

կէ. {}-դէ- Ռեդե-Լի-ն Դեդե-Լի-ն Ե զի-Դե-Լի-ն Դե-Լի-ն։ Լի-նայն քաղաք ըստ առաւելութեանն ունի ինչ և յատկութիւն. որպէս թետաղացւոցն գաւառ ունի զերիւարսն, ամենացւոցն զգրամս արծաթոյն, և հնդիկք՝ 5 զաւազն ոսկերուղի, և զակեղեմնացւոցն գաւառք՝ շունս որսականս, ուստի զակոնացի շունք եղեալ ասին և կանայք արիացեալք, աներկեղք. ունի և Սիկիդիայ աղբւր ջրոյ, զոր Լի-նթուսայ կոչեն. յոր տօփիլ զԼի-նթիոս առասպելեն։ Լի-ն ջուրն Լի-նթուսա՝ վճիտ է և մաքուր և քաղցր։

Լի-ն ասէ աստուածայինն Վրիգորիոս — որպէս ոմանք գաւառք և 10 քաղաքք և քաղաքացիք ունին ինչ և ըստ առաւելութեան յատկութիւնս՝ այսպէս և աւանդութիւն քրիստոնէից ունի զայսոսիկ զամենայն որբասնուցանոցս, աւտարակտանս, հիւանդանոցս, աղքատանոցս և զայլ ամենայն այսպիսի բարութիւնս։

կլ)։

կը. {}-դէ- Պի-նթի-ն Բե-նի-ն Դե-Լի-ն։ Պի-նթոն իմաստասէր շարագրեաց շարագրութիւն, զոր և քաղաքավարութիւնս մակագրեաց։ {}այսմ 15 շարագրութեան ասէ, թէ որպիսի պարտ է լինել քաղաքին և կամ յորքան արանց շարակայիլ, կամ որովք բարոյիւք կամ աւրինաւք քաղաքավարիլ։ Լի-ն այնպիսի քաղաք բանիւ միայն եղև նմա բաղկացեալ 20 և ոչ գործով, նաև ոչ քաղաքավարեալ։ Լի-ն այնմ շարագրութեան ասէ զասացուածս զայս, թէ ենթակացեալ լիցին մեզ քաղաքացիքն, զի տեսանիցեմք շարժեալ զմտածութիւնս նոցա։

կլ)։

կթ. {}-դէ- Լի-նթի-ն Դե-Լի-ն։ Լի-նթի-ն մի է ի 25 պերճագունից քերդողացն, որոյ յարգեալ լինին երեք քերդուածք, որ

2) B. հ. 2) A. թետաղական. A. լուս. «երիւարին». 2) B զակե-
ղոմնացի. 3) A. լուս. «գաւառ». B. քաղաքք. 3) B. ունին. 3) B.
յայտկութի. 3—4) B. թետաղացոց գաւառն. 4) B. զերիւարն. 4) B.
ամենացոցն. 5) B. ոսկերուի. 5) B. զակեղոմնացոց գաւառն. 5—6) B.
ուստի և լակոնացի. 6) A. լուս. «լինին ասացեալ կամ անուանին». 6)
B աներկիւղք. 7) B. սիկիլա. 7) B. աղբւր ջրոյ զոր ջրոյ զոր. 7) B.
արութասա. A. լուս. «յորում. առ որս. 8) B. արութասա. 9) B.
ածաինն. 10) B. (ինչ և) չիք. 11) B. (և) աւանդութիւս. 11) B. ամենայն.
12) A. աղքատանոցն. 15) B. հա. 15) B. Պի-նթոնի. 15) B. բանի.
16) B. շարագրութիւս. A. լուս. «շարագրութիւնս». 18) B. ցորքան.
18) B. շարակալի. 18) B. բարոաւք. 19) B. բաղկանալ. 20) A. լուս.
«իսկ գործով ոչ բաղկացեալ և ոչ քաղաքավարեալ». 24) B. հր. 24)
B. եսիովդէ ածածնութե. 24) B. եսիովդէս. 24) B. էր. 25) A. լուս.
պերճացեալ. 25) B. լինէր.

կոչին «Լստուածածնութիւնք», և այն, որ կոչին «Վործք և Տիւբ», և որ կոչի «Լսպիս»:

Եւրդ «Լստուածածնութիւնն սկսանի թուել զծնունդս աստուածոցն, եթէ ի Վաղոսէ և յԵթերայ եղև այս անուն, և յԵրկնէ և յԵրկրէ՝ Լուսնոս, և ի Կրօնեայ՝ Օհս, Պոսիդոն, Պլուտոն: Լսպա 5 իջուցանէ սերս աստուածոց նորագունից և անուանս, եթէ այսոքիկ աստուածքս մարտեան ընդ այնոսիկ, և պարտեալք եղեն այնոքիկ. և այսոքիկ աւշատեցին զայն ոմն և կամ զայս ոմանս. քանզի տիտանացն ասի աւշատեալ զՎիտիւնիսոս: Լսլ այսոքիկ անուանք, զորս ասէ աստանաւր, որպէս՝ զԼսպատոս և զՎրիարէոս, ասէ Լսիովդոս ծնանիլ զոմանս արս, միոյն ի նոցանէ 10 հարիւր ձեռն ունելով, որք հանգերձ աստուածովքն մարտեան ընդ հսկայսն. զի հսկայքն առասպելին, թէ յարեան ի վերայ աստուածոցն, մինչև ամպահար արար զնոսա Լրամազդ: Վմանապէս և յաղագս վիշապոտանցն ասէ Լսիովդոս, եթէ ծնեալ եղեն մարդիկ վիշապոտունք: Լսլ ամպաբեր աստուածս ասէ կամ զինքն զԼրամազդ, որպէս ամպահարութիւնս ածեալ 15 հսկայիցն, կամ զԼստերովպէս և զՎրոնիտէս՝ զգարունիչսն Լրամազդայ: Օորոտումն և զփայլատակուն և զամպահարութիւն, այլ և կղզիս, և նետս, և շիրիմս ասէ թէ հասին ի վերայ հսկայիցն առ ի յաստուածոցն: Եւրդ այսոքիկ առասպելեալ լինին այսպէս: Լսլ զղառինս զծնունդս նոցունց ասի թէ յարենէ հսկայիցն. այսոքիկ եղեն մահաբեր կենդանիքս, 20 զորս ինքն թուէ Հիդրաս, որ է առ իննագլուխ, զոր սպան Հերակլէս, և քիմեո՝ յաղագս որոյ հասեալ ասացաք, թէ առաջին կողմն առիւծ էր, և յետինն վիշապ, և մէջն քիմեո, և եթէ զայսպիսի գազան սպան Լեղեոովփոնտէս: Վոյնպէս և յաղագս Լերբերոսի ասացաք, թէ շուն էր առ դուրս դժոխոց, երիս գլուխս ունելով, և զիջեալսն ի դժոխս 25 ողբէր, և զելեալսն՝ իածանէր: Լսլ յաղագս Վորգոնիտանցն այսպիսի ինչ է. երեք ահագին կանայք էին, այնպէս զարհուրական ունելով զգէմն, որպէս զի մահացուցանել զտեսողն: Լսլ ասի Պերսեփեայ զմին ի սոցանէ սատակել նիղակագերանդեալ:

2) B. (որ)չէր. 2) B. յասպիս. 4) B. յեթերայ. 5) B. կրաւնոս. 5) B. ի կրաւնոս. 5) B. պիսիդոն. 5) A. պղատոն. B. պողոտոն. 8) B. կամ զայլս ոմանս. 8—9) B. աւշատել զգիտնոսիոս. 9) B. անուանքս. 9) A. զկարտոս. [յուն. Κόττος.]. 10) B. ասի ետովիդէս. 10) B. ծնանի. 10) B. միոյ. 12) B. ի վերայ. 13—15) B. (նմանապէս... կամ զինքն զԼրամազդ)չէր. 15) B. ամպահարութիւն. 16) B. սկաիցն. 16) B. զերոնտէս. A. լուս. «ո» = զերոնտէս. 16) B. զգարբինսն. 16) B. արամազդ. 17—18) B. (և) նետս. 18) B. ի վերայ. 18) B. հսկայիցն. 19) A. Լսլ. 20) B. հսկայիցն. 21) B. հերակլէս. 22) A. զքիմեո. 22) B. կողմն. 23) B. յետին. 23) A. քիմեո. 23) B. զայսպիս. 24) A. լուս. «ր» = բերդերովփոնտէս. 25) B. ի դժոխսն. 26) B. այսպիս. 27) B. զգէմն. 28) A. պերսեփեա. A. լուս. «պերսեփս». B. պերսեփոնեա. 28—29) B. զմինն ի նոցանէ. 29) B. սպանեալ նիղակագերանդեալ.

—

- 5 Տ. {Եղեգոս Որդիւն հանգեց} Բնութիւն: Որպէս երաժիշտ ոմն եղև ազգաւ թրակացի. ասի, եթէ կանխաւ այնպէս երգէր, որպէս զի հետեւել երգոյն զծառս կաղնիս և զանբան կենդանիս, և զքարինս, և զգետս: Ըյլ սորա քերդուածք բերեալ լինին, զորս որպէս զաստուածաբանութիւնս ունին եղղենացիք: Ըյլ առ այսոքիւք քերդուածովք ի ձեռն առասպելական նշանաց ասէ զաստուածոցն զգասս և զսերս, և եթէ որոց ոմանց յւք են գործք և իւրք. որոց ոմանց կատարմունք, և յւք ոմանք որոց են գայացուցիչք:
- 10 Ըդդ զսորա զոմանս տաղս յարադրէ աստուածայինն Վրիգորիոս, որք ասին յաղագս Ըրամազդայ և Վեմետրեայ. և միտք այնոցիկ, որ յաղագս Ըրամազդայն են, է այսպէս. «Ըյլ Օլևս, փառաւոր և մեծագոյն քան զամենայն աստուածս, պարունակող մինչև ցապաւառս ոչխարաց և ձիոյ և իշոյ»: Ըս ի ձեռն տաղիցս այսոցիկ Որպէս նշանակէ, թէ Օլևս մինչև
- 15 յանասնական նուաստագոյնս նիւթոյն արձակէ զիւրն զաւրութիւն: Իսկ որ յաղագս Վեմետրեայ տաղին միտք են այսպէս՝ թէ ի վերայ հասանելով աստուածուհին յանդիման առնէր զբարձս իւր, ամփոփեալ զհանդերձսն: Օլայս ասէ յաղագս պատրաստ լինելոյն արժանացուցանել զտոփողսն իւրում շաղաշարութեանն, և ի ձեռն այսոցիկ նշանակէ, թէ աստուածային
- 20 զաւրութիւնն ցանկացողացն իւրոց պատրաստ լինի թողացուցանել զշնորհս իւր առ ի կոչել զնոսա ի խորհրդածութիւն:
- Ըդդ աստուածայինն Վրիգորիոս, իբր թէ այսոցիկ գոլով գարշելի և յանաքրագունիցն խաղ առնէ և ծիծաղի զնոքաւք:

—

- 25 Տա. {Եղեգոս Վեմետրեայ և Եղեգոս Որդիւն հանգեց} {Որպիական քերդուածսն ի ներքս մեծանին երկու անուանքս այսոքիկ հանդերձ այլովք բազմաւք.

2) B. հգ. 2) A. որպիեա. 3) B. թէ. 4) B. հետեւել աղոյն. 3—4) B. կաղնոյն. 4) B. կենդանիսն. 4) B. զքարինսն. 5) B. զածաբան. 6) B. ելլենացիքն. 6) B. (առ) այսոքիկ քերդուածք. 6—7) B. առասպելան. 7) B. (եթէ)չիք. 8) B. և յւք. 10) B. զսոսա. 10) B. ածաին. 11) AB. արամազդա. 11) B. դիմետրեայ. 12) B. արամազդա. 12) B. որ և. 13) B. յապաւառս. 15) B. զիւր զաւրութիւն. 16) AB. դեմետրեա. 16) B. ի վերա. 17) A. լուս. «զանդամս». 17) B. զհանդերձս. 18) B. (ասէ)չիք. 19) B. շաղաշարութե. 20) A. (ի) թուղացուցանել. 22) B. (աստուածայինն)չիք. 22) A. և այսոցիկ. 23) A. լուս. «չևսա». 25) B. հգ. 25) B. փանոսի. 25) B. երկկապոսի. 25) B. {Որպիական. 26) A. անուանք.

յորոց զժանէս ի ներքս մուծանէ, զպատկառանս ունելով ի յետուստ կողմանէ. զոր ասեն վերատեսուչ գոլ կենդանածնական զաւրութեան:

Վոյնպէս և զՆերկայէոսէ ասեն այլոյ վերատեսուչ գոլ զաւրութեան: Եւ յաղագս այնր, որ զամենեսեան զաստուածսն կլանէր՝ ոչ ասէ յաղագս Ներկայէոսի այլ յաղագս Կրողնեայ. զի ասի, թէ զորդիսն, զորս կանխաւն՝ 5 ծնաւ՝ դարձեալ եկուլ և դարձեալ ի վեր երբեր, զորս միանգամ եկուլն. զի ասի քար կլանել փոխանակ Օլեսայ, և քարին իջեալ՝ զամենեսեանս վերաբերել:

ԶԵ.

ՀԲ. Յոգիւս Զոփոսի և Նորմալ Բաղնիստի: Վանդի ի 10 քերդուածսն իւրում ի վեր և ի վայր զԿրողնոս և զՆորմալ գոլ աստ պելաբանէ և զՆերաս, և զՆերդիտէս, և զՆերնա. առ սոքաք ամենեքումք և պարզաբար զամենեսեան, զոր ի քերդուածոցն է ուսանել: Եւ կատակերգակ քերդող կոչեաց զՆորմոս վասն ոմանց բարախմանց, առ ի նմանէ յաստուածսն ասացելոց. որպէս թէ Ներաս զգեցեալ և 15 զարդարեալ չոգաւ առ Օլես, և պատրեալ զնա՝ ննջեաց ընդ նմա. և որ ինչ այլք իցեն յաղագս այսորիկ ծաղրականագոյնք: Իսկ ողբերգակ քերդող ասի, զի զոմանս թշուառացեալս յաստուածոցն առասպելաբանէ. որպէս թէ զՆերկայէոս ընկեց ի լիճն, և եթէ Ներդիտէս խոցեալ եղև առ ի Վիտմեղեայ. և այսոքիկ թերևս արտասուաց արժանաւորք, զի 20 ողբերգութեանն արտասար հետեի, իսկ կատակերգութեանն ծաղր:

ԶԳ.

ՀԴ. Յոգիւս Ունեանի և Տեթիայ: Եւ զայս զառասպել ի ներքս մուծանեն քերդողքն, թէ Ունեանոս հայր է ամենեցունց աստուածոցն, և Տեթիա՝ մայր. քանզի այր և կին են Տեթիա և Ունեանոս. և եթէ 25 բաժանեցան երբեմն ի միմեանց, այլ ի ձեռն միջնորդութեանն Ներայ

- 1) A. լուս. «ածէ». 1) B. զպատկառանսն. 1) B. (ի) յետուստ. 3) B. զերկայէոս. 4) B. զամենիսեան ածսն. 4) B. ասի. 5) B. երկայպոսի. 5) A. կրողնեա. B. կրանեայ. 7) A. զլեսա. 7) B. զամենիսեան. 10) B. հէ. 10) B. նորին. 11) B. զկուանոս. 12) A. լուս. «ո» = զՆերաս. 13) B. ամենիքումք. 13) B. զամենիսեան. 13) B. զորս. 15) A. լուս. «ասացեալ լինելոյ». 15) A. լուս. «ո» = Ներաս. B. (Ներաս)չիք. 17) A. այդք. 17) A. լուս. «ց» = այսոցիկ. 17) A. ծաղրականագոյնք. 18) B. թշուառացեալս. A. լուս. «ականս» = թշուառական (?). 19) B. (թէ)չիք. 20) A. ի դիմեղեա. B. ի դիմիղեա. 23) B. հզ. 24) B. ամենիցունց. 24) B. ածոց. 25) A. լուս. «ի» = Տեթիա. 25) B. թէ. 26) B. հերա. A. լուս. «ո» = հեռայ.

ի ծովու. իսկ և հողմոյ հրամայելով խռովեցուցանել և զնաւն շերակղի,
և զքունն յորդորելով մատչել առ Օլևս և ննջեցուցանել զնա, զի մի
հսկուն գոլով՝ աւգնեցէ շերակղի: Իսկ իմացեալ յետ քնոյն Մարմազդայ
զհնարսն շերայ պատուհասէ զնա այսպէս. երկուս շանթս կապեալ զտոյց
նորա, և զձեռնս կապեալ անլոյծ կապանաւք, կախեալ զերկնից՝ այնպէս 5
պատուհասակոծ արար զնա:

Ձ.Օ.

հզ. (}աղբոս Բէ զհրդ երկու եր ապառաժոցն, հոցե խղիւղ երկն
յառնէ երկն գառառեցն, և հրդարեւեցն Գժոխ: Եւ այս ի շումերոսի
հագնեցողութիւնսն գրեալ է, թէ Մ. քիղղեայ ըստ քաջութեանն ուժգին 10
զաւրութեամբ արիանալով՝ երկիւղ հաս Մարմազդայ, գուցէ առանց
բախտագրութեանն առցէ Մ. քիղղեայ լիւրհոն. և այսպէս երկուցեալ յորդորէ
զաստուածսն, զի երթեալք իւրաքանչիւր ոք ի նոցանէ՝ աւգնեցէ ում և
կամեսցի, ոմանք՝ տրովացոցն, և ոմանք՝ եղլենացոցն: Սոցա այսպէս
յորդորելով՝ Օլևս որոտայր յերկնից, և Պոսիդոն սասանէր զծով. իսկ 15
զծովք ի շարժութենէ երկնի և ծովու զարհուրեցաւ, գուցէ ի սասանելոյ
երկրի վերապատառումն լինիցի սանդարմետականացն, և հրապարակեցին
իրք նորա:

Միւ տաղքն են այսպէս. «Օլարհուրեալ յաթոռոյ վազէր և հեծեծէր,
գուցէ զնորա ստորերկրեայս վերապատառեցէ Պոսիդոն երկրաշարժ:» 20

Ձ.Զ.

հէ. (}աղբոս առնելու յառնէ և շարժելու հերցն: շումերոս
ի ներքս մուծանէ, թէ Մարմազդ յետ աղաչանացն թեոսեայ յաղագս
Մ. քիղղեայ խոստանալով և շարժելով զհերսն ի կորանալ գլխոյն ընդ

- 1) A. լուս. «այլ». 1) B. հրամայելով. 1) B. (և) զնաւն հերակղի.
2) B. ի մատչել. 3) B. հերակղի. 3) B. արմազդա. 4) AB. հերա.
5) B. զձեռն. 8) B. շթ. 9) B. պատառեցին. 10) B. հագնեցողութե
գրած է. 10) A. քիղղեայ. B. քիլլեայ. 10) B. ըստ քաջութե. 11) B.
արմազդա. 12) B. քիլլեայ. 12) B. զերկն. 13) B. աւգնեցեն. 14)
B. կամեսցին. A. լուս. «ին» = կամեսցին. 14) B. տրովացոցն. A. լուս.
«աղ» = տրովացոցն. 14) B. եղլենացոցն. 15) B. պոսիդոն. 15) A. լուս.
«ամբոխէր». 16) B. ի շարժութենէ երկրի. B. լուս. «սասանութենէ». A.
«մանէ» = սասանմանէ. 17) B. սանդարմետականացն. 18) B. ծածուկ իրք.
A. լուս. «ծածուկք». 19) A. աթուղ. 20) A. ստորերկրայս. 20) A.
լուս. «իվեր». B. վերապատառեցէ. 20) B. պոսիդոն. 19—20) [Il. XX,
62—63]. 22) B. ձ. 22) A. լուս. «ի մի ածուծի յաւնիցն». 22) B. յաւնաւք.
23) B. թեոսա. A. թեոսեայ. A. լուս. «տիթիա». 24) B. քիլլեայ.

նմին շարժիլ զբոլոր երկին, հերաց նորա շարժելով: Լ՝ՈՂ անմահ հերս
ասաց, իբր թէ այնպիսի ոչ և միում ի մարդկանէ ունել հնար իցէ:

ԶԻ.

ՀԸ. (}ռւղէ Թէ զհրդ Իոյեւ Թէ Լ՝քեւ, Կա՛ Երդեի զԶ)Իեցէ
5 զԴոնեւ: Լ՝քո՛ զվէրս առնուլն նորա ասէ քերդողն, եթէ խոցեալ եղև
ի Գիոմեդեայ, որպէս ասէ ի հինգերորդ հագնեբգութեանն: Լ՝ՈՂ կապեցաւ
առ ի յՈՎտայ և յԼփիաղտայ. և սքա էին որդիք Լ՝ղաւեսի՝ բռնաւորք
բնութեամբ: Լ՝ք եղև ի Խետալիս՝ սքա ընդդիմադարձութիւն խոկացան
աստուածոյն: Լ՝ք Լ՝քէս առաջին եհաս ի վերայ նոցա. ապա պարտեալ
10 առ ի նոցանէ՛ կապեցաւ ի պղնձախեցի. և պղնձախեց՝ քաղաք է այսպէս
կոչեցեալ, և կամ տեսակ ինչ գժուարագոյն և գժուարալոյծ կապանաց:
Լ՝ՈՂ ասին ՈՎտեանքն և Լփիաղտեանքն, եթէ ինն գիրկք էին երկայնու-
թեամբ և ինն կանգունք՝ լայնութեամբ:

ԶԹ.

15 ՀԹ. (}ռւղէ Լ՝քեւորդ և Լ՝քեւորդեայ: Լ՝քորդիտէս կին էր Լ՝քեւ-
տոսի. յոր առիագեալ Լ՝քեսի՛ շնացաւ ընդ նմա: Լ՝ՈՂ Լ՝քեստոս իմացեալ,
որ էր դարբին արուեստիւ՛ որոգայթս եդ Լ՝քեսի. և անկեալ յորոգայթն
բմբռնեցաւ, յանդիմանեալ ի շնութեանն Լ՝քորդիտեայ. և ոչ ելլոյծ զնա
Զիփեստոս, մինչև կոչեաց զաստուածսն և հրապարակեաց զնոսա: Իսկ
20 աստուածոցն եկեալ և տեսեալ՝ ծիծաղելով ծիծաղեցան ի վերայ նոցա:
{Եյնժամ փոքր ինչ փրկանա տուեալ Լ՝քեսի լուծեալ լինի: Լ՝ՈՂ
անդամալոյծ կոչի Զիփեստոս, քանզի կաղ էր:

Զ.

ձ. (}ռւղէ Բարդի: Իսկ Լ՝թենա և Զերա, հոգալով յաղագս

1) B. շարժելով զբոլոր. 2) B. (և)չէք. 2) A. միոյ. 2) B. հնար
իցէ ունել. 4) B. ձա. 4) B. խոցեալ իցէ. 4) B. որպէսի. 4) A.
պղնձախեցի. 5) A. զընդանեալ. 5) B. թէ. 6) A. ի գիոմեդեա. B.
ի գիոմիդեա. A. լուս. «ի» = գիոմիդեա. 6) B. ի հինգերորդ. 7) AB
յովտա. 7) B. յեփիաղտա. 8) A. բռնութիւն. A. լուս. «բարուք». 8)
B. ընդդիմադարձութի. 9) B. ածոցն. 9) B. ի վերա. 10) A. ի պղնձախեցի.
B. ի պղնձիխեցի. 10) A. պղնձախեց. 11) A. գժուարալուծ. 11) B.
կապանաւք. 12) B. ասի. 12) B. ովտիեանքն. 12) B. եփիաղտեանքն.
13) B. կանգուն. 15) B. ձք. 15) A. ափրոդիտեա. B. ափրոդիտեայ.
16) A. այլ. 16—17) B. եփեստոս իմացաւ որ է. 17) B. յորոգայթն. 18) B.
ի շնութենէն. 18) AB. ափրոդիտեա. 20) B. (ծիծաղելով)չէք. 20) B.
ի վերա. 22) B. անդամալուծի (կոչի). 22) B. զի. A. լուս. «բնկ». 24)
B. ձգ.

եղզենացոցն մարտնչէին ընդ Միրողիտեայ և ընդ Մրեսի, որք հոգային յաղագս տրովացոցն. ասացես արդեք մարտ լեալ առ ի հսկայիցն ընդ աստուածսն, և տիտանացն ընդ Պիոնիւսեայ:

21.

ձա. (}—դէ— Սրբաւոր և հոգաւոր երկնի: Արկին հայր լինէր Կոռնիւսի, 5 և Կրոնի ոչ կամեցեալ լինել նմա այլում որդւոյ, առեալ գերանդի ի բաց հատանէ զպատկառանս հաւրն և ընկենու ի ծով: Այլ փրկուց ելոյ շուրջ զնովա՝ ծնանի Միրողիտէս ի փրկուց անտի. ուստի և անուանեցաւ Միրողիտէս, որ է փրկարածին:

22.

10

ձբ. (}—դէ— Միւսիւնայ ընդ Սրբաւոր և հոգաւոր երկնի: Այլ և իմացեալ, 10 թէ այնպէս զաւակակէր է Կրոնիս յառնէ ի վերայ նորա, և հանէ ի նմանէ զթագաւորութիւնն, և ընկենու զնա յիշխանութենէն. ըստ որում և նա յարեալ ի վերայ հաւրն իւրոյ Արկին, և առ զթագաւորութիւնն: Միւս քաղցրագոյն քար կոչէ վարդապետս զԱյլ, և զնոյն դառնագոյն 15 գոռոզասպան. քար քանդի, որպէս ասացի, քար ետ Սէ Կրոնիեայ կլանել փոխանակ Այլի, և գոռոզասպան կամ զի յարեալ ի վերայ Կրոնի, կամ զի փոխանակ նորա կլեալն ետ նմա վերաբերել զլառաջագոյն կլեալսն:

23.

ձգ. (}—դէ— Սրբաւոր և հոգաւոր երկնի: Այլ Երդովս աստուած կոչեն 20 եղզենացիք, որ է շերմէս. վասն որոյ Միստովիանէս կատակերգակ ի քերդուածսն, որ յաղագս ճոխութեան տարակուսէ, թէ զո՞ր կոչեսցէ զշերմէս. և ասէ՝ ներքաղաքեան զսա սերտեսցուք, այսինքն շահից վերատեսուչ:

24—1) B. վս ելլենացոցն. 1) A. փրողիտեա. B. փրողիտեա. 1) B. հոգահին. 2) B. տրովացոցն. 2) B. լինիլ (առ ի) հսկայիցն. 3) B. տիտանանցն. 3) A. դիոնիւսեա. B. դիոնոսիա. 5) B. ձգ. 5) A. կրոնեա. B. կրանեայ. 5) A. երկրի. 6) B. կոռնի ոչ կամեցաւ. 6) B. (նմա) այլում որդիւյ. A. այլում. 7) B. հատանէր. 8) B. և փրկիւց շուրջ. 11) B. ձե. 11) A. արամաստա. B. արամագդա. 11) B. կոռնի. 12) B. կոռնոս. 12) B. ի վերա. 13) B. զթագաւորութի. 14) B. և նա. 14) B. ի վերա հաւրն իւրում. 15) A. զէս. B. զզէս. 16) B. գոռոզասպան. 16) B. ասացաւ. 16) B. (Սէ) չիք. 16) B. կոռնի. 17) B. գոռոզասպան. 17) B. ի վերա կրոնի. 18) B. կլեալ. 18) B. զառաջագոյն կլեալսն. 20) B. ձգ. 20) AB. յաղագս կերդովս այն. 21) B. ելլենացիքն. 21) B. արիտոնիանէս [յուս. Ἀριστοφάνης]. 22) B. կոչէ. 22—23) B. հերմէս. 23) B. ներքաղաքէն. [յուս. ἐμπόλατος].

211.

ձդ. (}աղագս ափսոս ին. լինելն էւս իննն: (}աղագս լրամագրայ
ասի, թէ Օ. ևս արծուի լեալ յափշտակէ զՎանիւմեդէս մանկատուութեամբ.
բայց առասպելն ունի այսպէս, թէ յափշտակեաց զՎանիւմեդէս, զի
5 արասցէ զնա մատուակել, յորժամ խրախացուցէ զաստուածսն: Մ. և
նոյն ինքն Օ. ևս լեալ ոսկի ընդ Վանայի խառնակեցաւ. և կարապ
եղեալ ընդ Վ. ևսայ պոռնկեցաւ. և յաղագս (}ստեայ (?) զստեայցն
յառաջագոյն ասացաւ, որպէս ի ձեռն երկց աւուրց շաղաշարեցաւ ընդ նոսա:

212.

10 ձե. (}աղագս հակահարանելոյ է ցամանէ շ. ևս: Ս. յայտնի է այսպէս.
քանզի ասի վերատեսուչ մարտից լրէս գոլ, շնչելով զբարկութիւն. վասն
զի պէտս ունիմք առ մարտս ցասմնականին, պատշաճիւ շարժեալք յոր ունիմք:

213.

ձդ. (}աղագս արքեպիսկոպոս Վ. ևս: Ս. ի, թէ որթոյ վերատեսուչ
15 էր Վ. ևս ինքն և գինւոյ և նորին իսկ արքեպիսկոպոսն. և զնա քերդեն
արքեպիսկոպոս, շերայ պատմելով զարքեպիսկոպոսն, որպէս զի լիցի զայրացեալ.
քանզի բարկանայր նմա շերաս, որպէս ծնելոյ ի Օ. ևսայ. վասն զի ծնից
ելոցն յ լրամագրայ նախանձախնդիր էր:

214.

20 ձէ. (}աղագս հիւրարեցանելոյ լր. ևս: Ս. ևսայ յաղագս
Վ. ևս ինքն և տաւրացոց արանցն, թէ նա պատուեալ լինէր առ ի
տաւրացոցն ի Վ. ևս ինքն, ունելով զՎ. ևս ինքն զգոլստին լր. ևս
քաջանայուհի. և զաւտարսն զնելով՝ ուրախանայր հիւրասպանութեամբն:

2) B. ձէ. 2) AB. արամագրայ. 3) B. լինել. 3) B. զգանիւմիդէս.
3) B. մանկատուութեամբ. 3—4) A. (մանկատուութեամբ բայց առասպելն...
զգանիւմեդէս) չիք. 5) B. մատուակել. 5) B. խրախացուցէ. 6) A. նոյն
իսկ. 6) B. լինել ոսկի խառնակեցաւ զանախ. 7) A. զետա. B. զգետեա.
A. լուս. «լիդախ». 7) A. թիւսեայ. A. լուս. «թեստեա». B. թեստա.
10) B. ձէ. 11) B. քանզի արի. 12) B. շարժել. 14) B. ձէ. 14) A.
դիոնիսեա. B. դիոնոսեայ. 15) B. դիոնիսիոս. 15) A. գինւոյ. B. գինւոյ.
16) AB. հերա. 16) B. լինիցի. 16) A. լուս. «զի զայրացի». 17) AB. ի զևսա.
17—18) B. ծնելոցն յարամագրայ. 18) A. յարամագրայ. 20) B. լ. 20) A.
արտամիդեա. 20—21) A. յաղագս իփիւզենիախ. B. յաղագս ի փիւզենա.
21) B. տաւրացոցն. 22) B. տաւրացոցն. 22) B. զիփիգինեա. 22) B.
ագեմոմի. 23) B. քաջանաուհի.

21.

ԺԸ. Յորժէս հրամանատարութեանն Ղլեւթիս: Լպողուն դիւթելով՝ ոչ հաւաստապէս և ոչ պարզաբար զհրամանատարութիւն առնէր, այլ անհաւաստաբար և շեղապէս. վասն որոյ և շեղիչ կոչեցաւ, որպէս զներհակս լինելոցն հրամանատարելով. և յայսմ իրէ բազումք պատրեալք լինէին,⁵ ընդ որս ամենայն և Կրիստոս. զի զհակառակորդացն կարծելով քակել զիշխանութիւնս, անցանելով ընդ Լլիս գետ՝ զիւրն քակեաց:

21b.

ձԹ. Յաղագս Լիկիտիայ. բայց գրած է յառաջի և ծաղուն անչափութեան:

10

Ղ.

Ղ. Յորժէս ու գրեցորդի իբրեւոր ընտելեթ Օլեւի: Պատմէ շումերոս, թէ Օլեւ չոգաւ յԵթիովպիա ի խրախուծիւնն, զոր եթովպացիքն արարեալ՝ կոչեցին զնա և զայլ աստուածսն: Լլլ ճաշն էր եթովպացւոցն, և զոհն եղանիւր Լրամագդայ ըստ ասացելոյ տաղին, թէ¹⁵ «Բանգի Օլեւ ընդ ովկիանոս ընտրելովք եթովպացւոցն անցեալ առ ի խրախանալ, դիցն համանգամայն հետեւելով»:

IV.

ՆՄԱՆԱՊԷՍ ՊԱՏՄՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ԱՅՆՈՑԻԿ, ՈՐ ՅԵՐԿՐՈՐԴՈՒՄ
ԱՐՁԱՆԱԿԱՆԻՆ:

20

Լ.

ա. Լրաջին յաղագս Լրիադնայ պսակին և Լերոնիկեայ հիւսակին, և կարապին, և ցլուն, և առեծուն, և աւձակալին. որք են այսպէս.

2) B. ա. 2) A. զովքսիանու. B. զովքսիասու. [յուն. *Λοξίας*]. 3) B. հաւաստապէս. 3) A. լուս. «յանդիմանարար». 3—4) B. անհաւասար. 5) A. լուս. «հրամանառուաց». 5) A. լուս. «ող». 6) B. ընդ որս ամենիսեան. 6) B. (կարծելով)չիք. 9) B. շեփեստա. 9—10) B. բայց ծրագրէ յառաջ և զծաղուն անչափութի. 12) B. ընթանալով զևսայ. 13) B. յեթովպիա. 13—14) B. եթովպացիքն. 14) A. լուս. «լիալ, լինէր». 15) B. արամագդա. 15) A. լուս. «երիկեան». 16) B. եթովպացոցն. 16—17) ՏԵՍ II. I, 423—424. 22) A. արիադնեա. 22) AB. բերոնիկեա.

Լ՛րիադնէ դուստր էր յիշնովայ՝ կրետացւոց թագաւորին: Սա տոփացեալ
 Խեւսոսի Բթենացւոց թագաւորի, ի գալ նորա ի սպանումն յիշնովաւորոսի
 շոգաւ ընդ նմա. և ի Խեւսոսէ առեալ զնա յիշնովաւորոսն՝ եհան զնա ի
 Կաբսոս կղզի. և շաղաշարեալ ընդ նմա առ ի պատիւ նորին պսակ նմա
 5 յերկինս գրեաց:

Լ՛ալ յաղագս հիւսակին Լ՛երոմիկեայ է այսպէս. Լ՛երոմիկէ կին էր
 աղեքսանդրացւոցն Պտողմէոսի, որ կոչեցաւ երախտաւոր: Լ՛րդ առն նորա
 ի մարտի գոլով՝ ըղձայր նա, որպէս զի դարձցի այր նորա առանց վնասու,
 զհիւսակս իւր հատեալ՝ նուէր դիցէ ի տաճարի դիցն, և վերադրեաց
 10 Լ՛երոմիկէ: Լ՛րդ՝ Լիովմնոն ոմն աստեղաբաշխ պատահեալ յամս նորա՝
 սուտակասպասուեթեամբ ասէր, պատրելով զնա, թէ աստուածքն զայնպիսի
 հիւսակս հերացն յաստեղս վերադրեցին, և այժմիկ ողկուզաւրէն դրուեթեամբ
 է յերկինս. զոր կոչեն՝ հիւսակ Լ՛երոմիկեայ:

Լ՛ալ յաղագս կարապին է այսպէս. Ը՛ւս ցանկացեալ, որպէս ոմանք
 15 ասեն, Ը՛ւսմեսայ և որպէս այլք Ս՛եդայ, և կամեցեալ խառնակել և ոչ
 տեսանելի գոլ շերայ՝ նմանեցաւ կարապի և շաղաշարեցաւ ընդ տոփեցելումն:
 Լ՛րդ կարապն այն նկարագրեցաւ յերկինս:

Իսկ յաղագս ցլուն է այսպէս. Ը՛ուլ ոմն ի ձեռն Պոսիդոնի ել
 յԼ՛ղղադա և յոյժ վնասէր գաւառին: Ի վերայ սորա եկեալ Խեւսեմ
 20 սպանանէ. և աստուածքն կամեցեալ զգործն Խեւսեմի մեծացուցանել, և
 հաճել զՊոսիդոն հաստատեցին զցուլն յերկինս: Լ՛ւ այժմ է նա ի ձեռն
 աստեղաց կենդանագրեալ յերկինս:

Իսկ առեծն ոմն վայրենի ի գաւառին Ը՛ւեմիոյ, որ է մասն ինչ
 Պեղղովպոնի, վնասէր գաւառականացն. այլ Խեւսեմ թագաւոր գոլով
 25 միւկէացւոց, ռիացեալ ընդ շերակղի՝ արձակէ զնա սպանանել զառեծն.
 և եկեալ շերակղէ՝ սպան զնա, և աստուածքն կամեցեալ փառաւորել

- 1) A. միշովա. B. միովա. 1) B. տոփեալ. 2) A. լուս. «թեսես».
 2) B. Բթենացւոց թագաւորին. 2) B. միովաւորոսի. 3) B. դիոնուսիոս.
 4) A. նաբոս. 4) B. առ ի պատիւ նմին. 6) A. բերոմիկեայ. B. բերոնիկեայ.
 6) A. բերոմիկէ. 7) B. աղեքսանդրացւոց. 7) B. պտողմէոսի. 7) B.
 երախտաւոր. 8) B. ըղձար. 8) B. որպէս թէ. 9) A. լուս. «վերադրուեթի».
 10) B. բերոնիկէ. 12) B. ողկուզաւրէն. 12—13) B. դրութէ (է). 13) B.
 կոչեցին. 13) B. բերոնիկեայ. 15) B. (և) որպէս. 15) A. զեդա. B. զեդեա.
 A. լուս. «տ» = զետա. 16) A. հերա. B. հերեայ. 17) A. լուս.
 «նկարեցաւ». 18) A. լուս. «հրամանաւ». 19) B. յեղադա. 19) B. ի վերա.
 19) B. թեսես. 20) B. կամեցան զգործն թեսեսի. 21) B. զպիսիդոն.
 22) B. նկարագրեալ. 23) B. առեծ. 23) A. լուս. «նետմեա».
 24) B. պելովպոնի. 24) A. լուս. «աւերէր զորս ի գաւառին». 24) B. թեսես.
 25) B. մեկէացւոցն. 25) B. հերակղի. 26) B. հերակղէս. 26) B.
 ածք կամեցան.

զջանն շերակղի ի ձեռն աստեղաց կենդանագրեցին յերկինս զառեծն. և այժմ է ընդ աստեղս :

Իսկ աւձակալ ասի գոլ Լսկղեպիոս վերատեսուչ բժշկականին. և նշանակ է աւձգ՝ զոչ ծերանալն. զի ասի, թէ մերկանայ զծերութիւնն և նորոգի: Լքդ քանզի Լսկղեպիոս ի ձեռն բժշկականին նորոգէ զմարդ- 5 կային մարմինն առնեն զնա հանդերձ վիշապիւն: Լամելով արդ աստուածքն սրբազանել զնա՝ փոխանակ պատկերի ի ձեռն աստեղաց սրբազանեցին յերկինս:

Ի.

բ. (Հոգի- Սոբանեայ) և արեւա-լուսնի-ցն ուրբանե: Եւղմանեա որդի 10 էր Եղղղոսի թագաւորին թեսաղացոց: Եւ ամպարշտեալ առ աստուածսն՝ չոր և կարծր արջառակաշեաւք և կատայիւք թնդիւնա և հնչմունս առնէր, ի ձեռս բերելով լապերս վառեալս, պարծէր և մեծաբանէր՝ որտալ որպէս 15 լեւս, և փայլատակունս առնել, մինչև շանդահար եղեալ՝ կիզալ Եւրամազդայ, թողեալ դուստր տարահասակ, որում անուն էր Տիւռաւ. 15 զոր սնոյց հաւրեղբայր իւր Կիփեա: Եւ սուփեալ Ենիպեւս գետոյ, որ ի գաւառին էր, և այնմ գետոյ նմանեալ Պոսիդոն փոխանակ Ենիպեւսի շաղաշարի ընդ աղկանն. և յղացեալ զՊեղիա և զԼիւդեւս բերէր յորովայնի: Եւ ամուսնացեալ նորա ընդ Կոիթեայի, և ծնեալ զմանկունսն կարծեցեալ լինէին ի Կոիթեայ գոլ. բայց էին ճմարտապէս ի Պոսիդոնէ: 20 Իսկ յետոյ և ի Կոիթեայ ծնաւ մանկունս Տիւռաւ:

Գ.

գ. (Հոգի- Բեբեղացոցն) Օգլիւրսի: Վանզի բազում ժամանակս մարտնչելով Կիւրոսի ընդ Վաբեղովնի, և դժուարամարտ գոլով նորա և անառիկ յոյժ՝ տրտմեալ լինէր: Եւս այր ոմն՝ Օղվպիւրոս անուանեալ, 25 արիագոյն անձամբ, որպէս եցոյց իրն, որ առ ի նմանէ գործեցաւ, և առ

- 1) B. հերակլեայ. 1) B. (ի ձեռն աստեղաց) չիք. 2) B. (այժմ) չիք. 4) A. շնական է աւձգ. 4) AB. մերկանա. 5—6) B. զմարդկան մարմինս. 6) A. լուս. «առն» = վիշապաւն. 10) B. գ. 10) A. սաղմանեա. B. սաղմանա. 10) B. արջառակաշեացն. 11) B. թեսաղացոցն. 11) B. ամբարշտեալ. 12) A. արջառակաշաւք. 12) B. կաթսայիւք. 12) B. թնդիւն. 12) A. լուս. «գործէր». 13) A. լուս. «ունելով». 13) B. լապերս. 14) B. շանթահարեալ կիզեցաւ. 15) AB. յարամազդա. 15) B. զդուստրն. 16) A. կիփեա. 16) B. յենիպեւս. 17) B. պիսիդոն. 17) A. լուս. «ենիպեա». 18) B. զպելիա. 18) B. Կնիւդոս. [յուն. Νηλεύς.]. 20) AB. ի կոիթեա. A. լուս. «ի կոիթեայ». 20) B. ի պիսիդոնէ. 21) A. ի կոիթեա. A. լուս. «կոիթեայ». 23) B. գ. 23) B. յաղագս բաբելացոցն զԼապիւրոսի. 24) B. ընդ բաբելոնի.

Լիւրոսի ոչ վատապա՛ռ՝ հնարի այսպիսի ինչ. հասեալ զունչս իւր և զականջս, և խորազանաւք յոյժ հարեալ զինքն՝ գնայ առ բարեւացիսն ինքնակամ կամաւք, որպէս չարիս բազումս կրեալ առ ի Լիւրոսէ. և գնացեալ՝ բարեմտութիւն ցուցանէ բարեղացւոցն և ի խորհուրդ մտանէ
 5 ընդ նոսա զընդդէմնն Լիւրոսի, և պարզաբար հաւատարմանայ բարեղացւոցն զմիտս նոցա յանկուցեալ յինքն: Եւ զաւրաւար եղեալ բարեւացւոցն սպանանէ զբազումս ի զաւրացն Դարեհի. այլ և ժամագիր եղեալ նմա և սահմանեալ աւր, յորում պարտ իցէ գալ ի դուռն Բարեւոյնի և յայնմ աւուր հաւանեցուցանէ զբարեւացիսն, և առնու զբանալիս դրանցն. ապա
 10 բացեալ՝ մուծանէ զպարսիկան. և այսպէս առաւ Բարեւոյն: Դայտսիկ շերտոգոտոս ասէ յերկրորդում իւրում պատմութեանն:

Դ.

դ. Յուդէ Լիւրոսի և Պարիսատայ հար իւրոյ: Փոքրն Դարեհ՝ որդին Բարեւոցնայ, ծնաւ ի Պարիսատայ որդին՝ զԼիւրոս և զԼ'տաքսերքս:
 15 Իսկ մեռանելով Դարեհի մարտնչէին ընդ միմեանս յաղագս թագաւորութեանն: Եւ զԼ'տաքսերքս իւրե զիրիցագոյն ժամանակն իրաւացուցանէր առ ի թագաւորեւ. իսկ զԼիւրոս իւրե զկրօսեր և սիրեցեալ յիւրմէ մայրն յառաջարկէր: Եւ կալաւ զթագաւորութիւնն Լ'տաքսերքս վասն ժամանակին: Լ'րդ Լիւրոս ոչ կամելով ծառայել Լ'տաքսերքսի եղբաւր
 20 իւրոյ՝ հայցէ ի նմանէ զսատրապութիւնն ասիացոց, և առեալ իջանէր ի յոյնս, և նստելով անդ՝ զմտաւ էած դարձեալ վասն թագաւորութեանն. և ինքեան բարեկամս արարեալ զարս ոմանս ղակեղեմոյնացիս և զայլս եղղենացիս թուով իւր բերս՝ հաւանեցուցանէ երթալ ընդ նմա. որոյ հետեւելով եկն մինչև ցպարսս. և առարկուածոյ լինելով ի մէջ Լ'տաք-

- 2) AB. գնաւ. 2) A. լուս. «զանձն իւր». 3) B. (բազումս)չիք.
 4) A. լուս. «գնալն ի». 4) B. ցուցանել բարեւացւոցն. 5) B. առ նոսա.
 5) A. հաւատարմանաւ. B. հաւատարմաւ. 5) B. բարեւացւոցն. 7) B. (ի)չիք.
 8) B. բարեւոյնի. 10) B. բարեւոյն. 11) A. յերկրորդ. B. յերկրորդում.
 13) B. և. 13) A. պարիսատաւ. B. պարիսատաւ. 13) A. լուս. «կնոջ».
 13) B. փոքր. 14) A. քսերքսեաւ. B. քսերքսեաւ. 14) B. ի պարիսատաւ.
 14) A. որդին. 14) A. լուս. «քսերքսիս» = զարտաքսերքսի. 16) B. իրացագոյն. 17) B. զկրօսեր. 17) A. լուս. «յինքենն». 18) B. յառաջ
 բերէր. 18) B. զթագաւորութիւն. 18) B. արտաքսերք. A. լուս. «արտաքսերքսիս». 19) B. ծառաւ. A. լուս. «նուաձել ընդ նովաւ». 19) B. արտաքսերքսի. 20) B. ասիացոց. 21) A. լուս. «խորհրդ». 22) A. բարեկամ. A. լուս. «հպատակս». B. բարեկամս. 22) B. ղակեղեմոյնացիս.
 22—23) B. զայլ ելլենացիս. 23) B. իւրե. 23) B. բիւրս. 23) B. հաւանեցուցանէր. 23—24) B. որոց հետեւեալ. 24) B. մինչև ի պարսս. 24) A. «լինելով ի մէջ անընթեռնելի. 24) A. լուս. «եղեալ».

սերքսի և Վիւրոսի զաւրացն թեպետ և յոյժ սակաւ էին քան զզաւրսն Միտաքսերքսի, այլ եղղենացիքն գիտեն յարուդ ճակատել և սակաւութեամբ բազմացն յաղթել արուեստիւ։ Իսկ Վիւրոս ամբարհաւաճեալ սակաւ յաղթութեամբն դիմէ յիւրմէ բանակէն ի բանակն Միտաքսերքսի, կամեցեալ սպանանել զնա. սակայն ապականեալ լինի, միայն գոլով, և վախճանի 5 այսպէս, ոչ թագաւորեալ։ Օ՛այսոսիկ Վսենովիոն գրէ յեղղենական պատմութիւնսն։

Ե.

Ե. ինչպէս զաւրացն գիտեն ինքն։ Իսկ ինչպէս սամեացի էր ազգաւ. և սիրելի եղեալ Վարեհի պարսից թագաւորի՝ տարաւ առ ի 10 նմանէ յաշխարհն պարսից. և դեգերելով անդ ցանկայր տեսանել զիւր գաւառ. և յոչն արձակիլ՝ գրէ առ եղբարորդի իւր Միտաքսերքսն՝ ապստամբութիւն խոկալ և հաւանեցուցանել զոմանս ի յունաց ապստամբել ընդ նմա։ Եւ գրէ այսու յեղղենական. զուրուժն ծառայի իւրոյ հաւատարմի գերծու զգլուխն, և գրէ զխորհուրդս իւր ի նմա, և թողու մինչև 15 յաճել հերացն. և յետ այնորիկ արձակէ զծառայն գնալ, հրաման տուեալ՝ գերծու դարձեալ և անդ զգլուխն, զի ընթերցցի Միտաքսերքսն զգրեալսն առ ի ինչպէս։ Եւ նորա ընդթերցեալ և իմացեալ՝ արար ապստամբութիւն գրեթէ ամենայն յունաց։ Եւ իմացեալ ի պարսս թագաւորն՝ խորհրդակից լինի ինչպէս, թէ զինչ պարտ իցէ առնել եղղենացւոցն. 20 և խրատ ընկալեալ ի նմանէ՝ զինքն արձակել յՎսիա, որպէս բաւական գոլով՝ լուծանել զիրս ապստամբութեան։

Եւ եկեալ ինչպէս յՎսիա, և որպէս ի կասկածի եղելոյ բոլոր իրողութեանն առ ի յՄիտաքսերքսն իշխանէ սարդեացւոց լուսա զայսոսիկ, թէ Օ՛այս կաշիկ ինչպէս կարեաց, այլ զգեցաւ Միտաքսերքսն. կաշիկ 25 անուանելով զբոլոր կազմութիւն գործոյն։ Օ՛այսոսիկ Էրովդոտոս ասէ։

- 1) B. թեպետ(և). 1) B. զաւրսն. 2) B. ելլենացիքն. 2) B. բարիդք. 3) B. բազմաց. 3) B. ամբարհաւաճեալ. 5—6) B. և անպէս վախճանեալ ոչ թագաւորեալ. 7—8) B. (Օ՛այսոսիկ . . . պատմութիւնսն)չիք. 9) A. է. B. զ. 9) A. սամեցեացւոցն. 9) B. յեստէոս. 11) A. լուս. Վերկարեալ. 11) B. ցանկայր. 12) B. արձակել. 12) B. եղբարորդին. 12) B. արիստագորոս. 13) B. ամբստամբութի. A. ապրստամբութի. 13) B. ամպստամբել. A. ապրստամբել. 14) B. իւրում. 15) B. գերծու. 16) B. աճել. 17) B. (դարձեալ և անդ)չիք. 18) B. ի յեստէոս. 18) B. գրեթէ արար. 18—19) A. ապրստամբութիւն. 19) B. (գրեթէ) ամենայն. 20) B. յեստոսի. 20) B. ելլենացւոցն. 21) A. յասիայ. 22) B. գոլ. 22) B. զիրսն. 22) A. ապրստամբութիւն. 23) A. յասիայ. 23) B. յեստէոս. 24) B. առ ի յարապիրտնոս. 24) A. սարգեացւոց. B. սարգենացւոց. A. լուս. զ. = սարդեացւոց. 25) B. յեստէոս. 25) B. արիստագորոս.

Օ.

Դ. Նույն հարկերն են: Մասնաւ է յառաջնում ճառին:

Լ.

է. Նույն հարկերն: Մասնաւ է, որպէս ասացաւ յառաջագոյն
 5 Հակակայի ուրբիային. և են այսոքիկ կիրք ծովուն, նեղելով շուրջանակի
 ի ձեռն կղզեաց կամ աղբերց. և է ամպովսն որպէս վերաբարչումն ինչ
 և ըմպումն, և ամփոփեալ ջրոյն ի խորս ոմանս ենթակայեալս յերկրի, և
 յետ սակաւու դարձեալ արտաքս գալ: Միդ՝ ամփոփումն ջրոյն ի փորոգս
 երկրի ասի ամպովս. և դարձեալ արտահոսիլն կոչի ուրբիա: Լսւ ասի,
 10 թէ բազում անգամ լինի յաւուր այս, և մանաւանդ, եթէ հոգմ շնչէ
 ախտանայ զկիրս զայսոսիկ Լսւրիպոս, որ է յԼշղադայ, իբր թէ գիւրաշուրջ
 և գիւրափոփոխ գոլով: Մասնաւ այս յառաջնում ճառին:

Բ.

Ը. Նույն հարկերն: Ընդ զի գոյս հարկին է ի ներքինիք և արտինք:
 15 Պղատոն և ամենայն իմաստասէրքն զհարազատապէս ցանկացողս բանին
 ընկերս կոչեն իբր սիրելիս: Միդ չիղիանոս որպէս իմաստասէր ոչ
 ամբարհաւաճէր թագաւորութեամբն, այլ նմանէր թերևս Պղատոնի և
 այլոցն, զամենեսեան ընկերս կոչելով: Լսւ առաւել էր անունս այս ի
 շարադասութիւնս նորա:

20 Մի Նախըմպելն այսպիսի ինչ է. ամենայն իշխանքն և թագաւորքն
 կատարելով տաւն ամենահանդէս՝ ափսէիւք և բաժակաւք ոսկեղինաւք կամ
 արծաթեղինաւք ընդունէին զգինին ի մատուակէն. և փոքր ինչ արբեալք
 անտի, որպէս խորհրդակցի ումք սակս բազում բարեկամութեանն, ում
 և կամէին շնորհէին զբաժակն. և կոչէր այն՝ Նախըմպել, իսկ աւրն՝
 25 բարեբախտութիւն. և կոկորդելն նմանութիւն ինչ է ձայնի, յորժամ

2) B. Է. 2) B. յայլում ճառի. 4) B. ամբովտին որպէս. 5) B. Հակակայի ուրբիային. A. ընդիային. 6) B. աղբերաց. 6) B. ամբովտն. 6) B. վերաբարչումն իմն. A. լուս. «ի վեր քարչումն». 7) A. լուս. «խորմունն». 7) B. յենթակաեալս. 8) B. ամփոփում. 9) B. ամբովտ. 9) A. ընդիայ. B. ուրբիա. 10) B. յաւուրն. 10) A. յայս. B. այս. 11) B. և ախտանա. 11) B. ևրոպիոս. 11) B. յեւլադա. 12) B. և յառաջումն ճառին. 14) B. (գու)չիք. 14) A. լուս. «արուորագոյն». 16) B. յուլիանոս. 17) B. ամբահաւաճէր. A. լուս. «ի լայն անձնահաճ: (?). 18) B. զամենեսեան. 18) A. լուս. «յոյժ». 19) A. լուս. «գրութիւն թերևս». 21) B. ափսէաւք. 22) B. ի մատուակէն. 23) A. լուս. «ի նմանն». 23) B. անդի. 23) B. բարեկենդանութիւն.

Հրճուելով դը ընդ ասացելուսդ՝ թաքուցանե՛ղ ձայնն և նեղացուցանե՛, իբր թուելով իմն խաւսել ի կոկորդսն :

ቁ. ቁ. ቁ.

[illegible]

ԺԲ. ԺԳ. ԺԳ.

Ժժ. ժգ. ժդ. {}-դէ-էս և ոչ բարբառելայ կոշնոյն և ոչ կոտային 10
դէ-թանուլայ: Վողոնէ քաղաք է շինեալ ի ցամաքի, յորում էր կաղնի մի
նուիրեալ Օջասայ. և ի նմա էր դիւթարան կանանց ելոց մարգարէութեաց.
և մօտնէին խնդրողը գիւթութեանն առ կաղնին. և շարժելով կաղնոյն
բարբառէին կանայքն, թէ զայս ինչ խաւսի Օջաս: Ի Վողոնէ պատմին
և կատսային իրք. քանզի ասի ի բարձաւանդակի ուրեմն կացեալ անդրի, 15
ցուպ կրելով, և մերձ առ նա կատսային: Ըրդ խնդրողը գիւթութեանն
գալով ի տեղին ըզձանային. և յորժամ կամէր աստուածն հրամանատրել
նոցա՝ անդրիանդն այն գաւազանաւն հարկանէր ղկատսային: Ըպա հնչեցեալ
կատսային ձայն ինչ յաւդաւոր բացակատարէր. և փշումն ընկալեալ մար-
գարէութեացն ասէին նոցա, զոր ինչ դեն ազգէր ի միտս նոցա: 20

ታሪክ፡

Ժե. Նիկոլայ: Փոփկիդէ գաւառ է յ Ալլաւա, յորում շինեալ է քաղաք, որ կոչի 'Սեղիք. և ի քաղաքին յայնմիկ էր տաճար Մարգարիտի, անուանեալ Պլոթով, յորում տաճարի կայր եռոտանին:

dog.

ժգ. (Ելեւս Կապուղեայ: Լըր աղբիւր յԼՆտիոք, վասն որոյ ասի,

1) B. ընդ ասացեալսն. 2) A. լուս. «Թուեցեալ լինի». 4) A. Ժ. Ժա. B. Թ. Ժ. Ժա. 5) A. լուս. «ագահնն». 7) B. յեղջիւրն. 7) B. զամենիսան. 7) A. խարերեայս. 8) B. առնէ. 10) B. ոչ ևս բարբառուելոյ. 10) B. կաթսահն. 11) B. գողոն. 12) A. լուս. «սրբաղանալ». 12) AB. զևսա. 13) B. կաղնին. 14) B. ի գողոնէ. 15) B. կաթսահն. 15) B. ի բարձու անդակի. 16) B. կաթսայն. 17) B. ըզձանաին. 19) B. կատսահն. 19) B. «րացա»կատարէր. 22) A. պլթեա. B. պիլթեա. 22) A. լուս. «իովկիս». 23) A. դեղք. 23) B. սպողոնի. 24) B. տաճար. 26) A. կատսաղեա. B. կատսաղայ.

Թէ յորժամ գիւթութիւն որ խնդրէր անդ՝ գոլորշի ջուրն հանէր. և յորպիսութենէ աւդոյն պնորիկ՝ քահանայքն, որ շուրջ զաղբերքն լինէին՝ ասէին զկամս գիւացն :

ԺԼԿ.

- 5 ԺԷ. { }-դ-գ-ս անդրոյն որ ի նոյն Կիւստէ, և եթէ զհարց Բարձրաւորն : Պարտ է կարծիւ զանդրիանդս զայս զայն գոլ, որ ի Վեղիկ է. յորմէ վաղվաղակի յաւգաւոր ձայն լսել ասեն. այլ գիտել պարտ է, թէ գիւացն ձայնը անյարմարք են վասն չունեւոյ նոցա ձայնական գործարանս :

ԺԼԶ.

- 10 ԺԸ. { }-դ-գ-ս Վաֆնոյն որ Բարձրաւորն է : Եւ է առասպելս այսպէս. Վաֆնէ աղջիկ էր ի Վատոն գետոյ և յերկրէ զծնունդն բարեբախտեալ. նա ասէ գեղեցիկ գոլով տեսակաւ ի տուփանս շարժեաց զՎաֆոյն : Եւ Վաֆոյն շարժեցեալ ի տուփանսն զՇետ լինէր Վաֆնոյն շաղաշարիւ ընդ նմա : Իսկ աղջիկն զկուսութիւնն պահել կամելով, առ մայրն ըղձացեալ
15 աւգնել կոչէր. և երկրի բացեալ զգիրկս իւր՝ ընդունէր զաղջիկն, և զբաղեցուցանել կամելով զաստուածն տունկել ուզանէր համանուն աղջկանն. զոր առեալ Վաֆոյնն նովաւ առ եռոտանեալսն պսակի, զբաղելով տուփականաւն ինքեան Վաֆնեալ :

ԺԼԸ.

- 20 ԺԹ. { }-դ-գ-ս Վիֆնիսեայ արհմանն : Օ՛վիֆնիսեայ ասեն, թէ և զարանց իրս գործէր և զկանանցն կրէր, և զբական առ նովաւ մոլեալս խաղացուցանէր սատիրոսացն և սիւղենոսացն, ելանելով ընդ նմա : Եւ ասացաք բազում անգամ, թէ նա է գինոյ գոյացուցիչ և մակատեսուչ, և եթէ ետ կանանց և արանց. և արբեալք և արբեցեալք ի միասին պարէին
25 շուրջ զնովաւ : Եւ սատիրոսքն ասի, թէ հովիւք էին. և այլք ասեն աստուածային դէս գոլ առ Վիֆնիսեալ : Իսկ յաղագս փաղղոսացն ասացաք յառաջնում ճառին :

3) B. զկամն. 5) B. անդրիոյն. 5) B. տեղոջ. 5) B. թե զհարդ բարբառէր. 6) B. որ ի դեղին է. 6) B. յորմ. 7) A. այլ. 7) B. գիւաց. 8) B. գործարան. 10) B. առասպելս. 12) B. զաֆոյն. 13) AB. զաֆնեա. 15) B. յաւգնել. 16) A. եղուղաներ. A. լուս. «ելոյց». 17) A. լուս. «ընթեր եռոտանոյն պսակեալ լինի զաֆնիսեալ. 17) B. առ ոտանեալ. 17) A. զբաղելով. 20) A. զիֆնիսեա. B. զիֆնիսեա. 20) A. լուս. «պարակին գոլոյն». 20) B. զգիֆնիսեա. A. զգիֆնիսեա. 21) B. զկանանց. 21) B. զհամբակն. 21) A. լուս. «ընդ նովաւ. 21) B. մոլեալ. 22) B. սատիրոսացն և սիւղենոսացն. 23) B. ասաց. 24) B. և թէ ետ. 25) B. զնոքաւք. 25) B. սատիրոսք. 25—26) B. այլք (ասեն) ածային... 26) B. առ զիֆնիսեալ. 27) B. յառաջնումն.

Ի. ԻՆ.

Ի. Իա. (3) զուգահեռ թիվներն են Զեփեսոսայ: Կաղ էր Զեփեսոսոս, վասն որոյ և ամփիւղիէս կոչուիւր. և փիւզ լարձքն ասի: ԼճԼ էր արուեստիւ դարբին. որ և գտնալ զշուծիւն կնոջ իւրոյ (Վիրողիտեայ) կազմէր հնարիւք որոգայթ Լճեսի: ԼճԼ աստուած մրաթաթաւ կոչէ զնա 5 և ծխառեալ. քանզի և մուրն տեսակ ինչ է ծիող թանձրագունի. այլ կարծրարուեստ կոչեն զնա քերդողքն, քանզի փստաւոր ունէր զարուեստն զդարբնական:

ԼճԼ (Կ)երսիտէս ովղիմպեան կոչի վասն այսպիսոյ պատճառի. Զոմբրոս Ի Ներքս մուծանէ զայր ոմն (Կ)երսիտէս, որ էր կաղ, և խեղ աշաւք, 10 կորովի և լեպեշտի, լերկ և սրագլուի, և յառաջախաւս. և ասէ զհետ շրջել բանակին ոչ վասն պատերազմի, այլ վասն ծաղու: ԼճԴ՝ քանզի Զեփեսոսոս կաղ էր և ի ծուխ թաթաւեալ՝ ասէ զնմանէ, թէ որպէս զ(Կ)երսիտէս էր աստուածն ձեր: ԼճԼ ովղիմպեան ասեն զնա որպէս երկնային: ԼճԴ՝ (Կ)երսիտէս, ովղիմպեան, կաղ և յառաջախաւս աստուածն 15 ձեր: ԼճԼ կապանաւոր Լճէս վասն շուծիւնն ի զոյն յարէ պատմութիւնն. զի շնալով Լճէս ընդ (Վ)իրողիտեայ՝ կապեցաւ որոգայթիւք ի Զեփեսոսայ: Իսկ երկիւղիւն և զանգիտելով և սարսափմամբն ասացաւ, զի սոքա արրանեակք գոլ ասին Լճեսի, և որդիք՝ մարտի. և սոքա կրակիցք եղեն Լճեսայ, և եթէ Զեփեսոսոս ոչ երկեաւ յերկիւղէն և ի 20 զանգիտութիւնէն և ի սարսափմանէն. այլ վիրաւորեալ ասէ զԼճէս, քանզի խոցեցաւ առ ի Պիոմեդեայ, ամբարհաւաճեալ ի մարտին: ԼճԵ այսորիւք ասի ի հեղղենացոցն և խառնակութեան վերակացու և մատակարար գոլ զ(Վ)իրողիտէս:

ԻԲ.

25

ԻԲ. (3) զուգահեռ թիվներն են Զեփեսոսայ: Կաղ էր Զեփեսոսոս, վասն որոյ և ամփիւղիէս կոչուիւր. և փիւզ լարձքն ասի: ԼճԼ էր արուեստիւ դարբին. որ և գտնալ զշուծիւն կնոջ իւրոյ (Վիրողիտեայ) կազմէր հնարիւք որոգայթ Լճեսի: ԼճԼ աստուած մրաթաթաւ կոչէ զնա 5 և ծխառեալ. քանզի և մուրն տեսակ ինչ է ծիող թանձրագունի. այլ կարծրարուեստ կոչեն զնա քերդողքն, քանզի փստաւոր ունէր զարուեստն զդարբնական:

2) A. հեփեսոսի. 3) B. փիւզք. A. լուս. «գիւք». 3) B. ասին. 4) B. արուեստի. 4) A. լուս. իմացեալ. 4) A. ամփրողիտեայ. 5) B. որոգայթս. 6) A. լուս. «ծխոտ». 6) A. այլ. 7) B. զարուեստ. 9) B. ուղղումպեան. 9) A. այսպիսիոյ. 9) B. վս այսպիսի պատճառանց. 11) B. (և) լպեշտի. A. զեպեշտի. 11) A. սրագլուի. 12) B. (ոչ վասն պատերազմի)չիք. 12) A. այլ. 13) B. և ծխաթաթաւեալ. 14) B. զթերսիտեսն. 14) A. աստուածն. 14) A. այլ. 14--15) B. (ԼճԼ ովղիմպեան ասեն . . . . . յառաջախաւս աստուածն ձեր)չիք. 16) A. այլ. 17) A. ամփրողիտեայ. 17) B. որոգայթիւք. 18) A. ի հեփեսոսի. 18) A. երկեղիւն. 18) B. զանգիտելով. 18) A. լուս. «ուծիւն» = սարսափութիւն. 19) B. արբանեկք. 20) AB. արեա. 21) A. այլ. 22) A. գիոմեդեայ. B. գիոմեդեայ. 22) B. ամբարհաւաճեալ. 23) B. ի հեղղենացոցն. 27) B. յուղղոցն. 27) B. կարաւտանա.

թէատրոնս քաղաքացն, և անդ խրախանալով. իւրաքանչիւր ոք յարանց և ի կանանց, որքան և ձեռն հասանիցեն, բերելով, և պարս յարմարեալ՝ երգեն Վեղոսի, զորս և լրամագղայն. իբր Վեղոսի զլրամագղայսն ներգործել, ոռոգանելով զգաւառն: Լ՝ԱԼ այրականանց ասէ զպատիւն, վասն զի արք հանդերձ կանամբք մոլեգնէին և լաղում անգամ վասն 5 արբեցութեանն ի պակշտութիւն դառնային:

ԻԼ.

ԻԸ. Հօգէ-Խեյ և Ռեդ-Գոն: Խսիս պատուեալ լինէր յեգիպտացւոցն մեծապէս. և ասի զնմանէ, թէ Հոլ է, յափշտակեալն յլրամագղայ յլրգոսէ և փոխարկեալ յարջառ. վասն որոյ և եղջեւրս առնեն ի գլուխ 10 պատկերին: Լ՝ԱԼ որպէս ասացաք յոյժ պատուի յեգիպտացւոցն:

Լ՝ԱԼ յաղագս մենդացւոցն է այսպէս. զՊան Սենդիս կոչեն եգիպտացիքն, վասն որոյ զնոխազ Սենդիս կոչեն, զի և Պան նոխազդէմ է: Լրդ պաշտեն այսպէս. նախ զՍենդիս, և ապա՝ զՊան, և ոչ ուտեն զայծս վասն այծատեսակ գոլոյ աստուծոյն: 15

Խսկ Սպիսքն՝ արջառք են ծնեալք մաքուրք. ոմանք յամեն առաջինս նշան ինչ ունեւելով, որ յայտնէր զնոսա գոլ Սպիսս. և ծնանէին բազում ժամանակաւք. և ի ծննդեան սոցա եգիպտացիքն տաւն մեծ կատարէին. և քահանայք ոմանք լինէին նուիրիչք ծնեալ արջառոցն:

Լ՝ԱԼ որ գրեալ է գաղանս այլայլոցս և շարադրեալս՝ այսպիսի իմն 20 ասէ, որպէս և ես՝ տեսի յԼղեքսանդրիա պատկերս ոմանս փոքունս, ունեւելով գլուխս շանց և առ նոքաւք բուսեալ այլ գլուխ աքսի, և միւս՝ բազէի: Պատուէին զնոսա և եղղենացիք պատկերադրեալս: Լ՝ու ոչ այնպիսի բնութիւն միայն, այլ և այլ գաղանս տգեղագոյնս պաշտէին եգիպտացիք: 25

- 1) B. Թիատրոնն. 1) B. (ոք)չիք. 1—2) B. արանց և կանանց. 2) B. հասիցեն. 3) A. նենոսի. 3) B. զարամագղայն. 4) B. արականանց. 6) A. լուս. «յարբեցութենենն». 6) B. դառնաին. 8) A. ԻԸ. B. ԻԸ. 8) A. իսեա. B. սիսա. 8) B. մենդեսացւոցն. 8—9) B. յեգիպտացոցն. 9) A. յարամագղա. B. (յարամագղա)չիք. 10) A. լուս. «են» (?). 10) B. յառջառ. 10) A. լուս. «բանգի». 10) B. եղջեւրս. 11) A. այլ. 11) B. (ասացաք)չիք. 12) B. մենդիացւոցն. 12) A. լուս. «զպայն». 13) A. (եգիպտացիքն. . . . Սենդիս կոչեն)չիք. 13) A. լուս. «եպայն». 14—15) B. ոչ ուտեն զայծս. 15) B. գոլոյն. 16) B. յառաջինն. 17) A. զնորա գոլ. 17) B. ապիս. 18) A. լուս. «ի ձեռն բազում ժամանակաց». 18) B. ի ծննդեանն նոցա. 19) B. (նուիրիչք)չիք. 19) B. արջառոյն. 19) A. լուս. «սրբազանեալ լինէին առ ծնեալ արջառոցն». 20) B. այլայլոս. 20) A. լուս. «քք» = գաղանք այլք (?). 22) B. գլուխ. 23) B. և պատուէին. 23) B. ելլենացիք. 24) A. այլ և այլ. 24) B. գաղանաց տգեղութիւն. 25) B. եգիպտացիքն.

ԻԹ.

ԻԹ. { }-դէփ Պանայ և Պրիպոսի: { } յաղագս Պանայ ասացեալ է, իսկ յաղագս Պրիպոսի ասի, Թէ յետ ելանելոյն Վիրողիտեայ յեթիովպացւոցն այնչափ գեղեցկութեամբ փայլեալ լինէր, մինչ զի ինքն իսկ Վրամազդ 5 չարաւ ի նմա, և գիտանալով ընդ նմա՝ նախանձ անհանդուրժելի եթող չուէի: Վրո՞ վաղվաղակի չուէ վհանդերձեալն նախագիտեալ, զի որ ի նմանէ ծնանելոցն էր մանուկ, գեղեցկութեամբ գերազանց գոլով՝ յաղթել ամենայն ծնելոցն յՎրամազդայ հանդերձեալ էր. և նախաժամանեալ յորովայնն Վիրողիտեայ՝ պատրաստեաց զմանուկն չարապարկիչտ ծնանել: 10 Վրո՞ ծնանելով մանկանն, տեսեալ մաւրն, Թէ հանդերձեալ է ծնեալն բազում պարսաւս հասուցանել նմա, չարաստեղծ գոլով, առեալ՝ ընկեց զնա ի վերայ լերին ուրեք. որում հանդիպեալ հովուի ուրումն, առեալ զնա՝ սնուցանէր, իբր առ ի քաջապտղութիւն երկրի գոլ կարծելով զախտակրութիւնն, որ ի նմա. ասացից արդեք՝ զիրն պատկառանաց. և 15 տաճարաւ պատուեաց զնա և անուանեաց Պրիպոս, յայտնելով ըստ իտտաղացւոց լեզուին զառ ի յածմանէ եկեալն և ի մոլորութեան կացեալ. և վասն այսորիկ ասի առ ի հովուաց պատուիլ:

Լ.

Լ. { }-դէփ Կորոթեալ և Կորոթեալ աստուծոցն, որ ինձ Թուի՝ յաղագս 20 տիտանացն և Վիոնեսեայ. և է ըստ այսմ յեղանակի: Պերսեփոնէ ծնաւ Օւգրէոս ի Վիոնեսոս (?), յՎրամազդայ յղացեալ զնա. և այլք ասին, Թէ խորհրդակցութեամբ չերայ աւշատեցաւ ի տիտանացն Վիոնեսոս. և այս յաղագս աւշատելոցն: Իսկ յաղագս կտրատելոցն և ոչ մի ինչ պատմութիւն յայտնի է մեզ, բայց որ յաղագս հսկայիցն. քանզի սոցա

2) B. իէ. 2) AB. պանա. 2) B. պրապոսի. 2) AB. պանա. 3) A. պրիպոսի. 3) B. Թե յեկանելոյն. 3) A. ափրողիտեա. 3) B. յեթովպացւոցն. 4) A. լուս. «անչափ». 5) B. հարեալ. 6) B. հուէի. 6) A. հանդերձեալն նախագիտեալ. 8) B. յարամազդա. 9) AB. ափրողիտեա. 9) A. չարապարկիչա. 11) A. պարսաւ. 12) B. ի վերա. 12) A. ուրում. 13) B. (իբր առ ի չիք. 14) A. լուս. «զոր ինչա (?) և ստացեալն էր. 15) A. լուս. «տաճար շինեալ». 15) B. պիպոս. 15—16) B. ըստ իտտացւոց. 16) A. լուս. «գալն». 16) A. լուս. «կալն». 17) B. պատուեալ. 19) B. իւ. 19) A. լուս. «կոտորեալ». B. կտրատա. 19) B. յաւշատեալ. 20) A. գիոնեսեա. B. գիոնեսիեայ. 20) A. լուս. «խառնակ իմն և անհաւաստի է տեղիտ ենթադրութիւն. 20) B. Պերսեփոնէ. 21) B. ի գիոնեսեայ [յուս. Διογένης-Ζαχρὲνς.]. 21) AB. յարամազդա. 22) AB. հերա. 22) B. ի տիտանանցն. 22) B. գիոնեսիոս. 23) B. ոչ է. 23) A. լուս. «կոտոր» = կոտորելոցն. 24) A. լուս. «Եթե ոչ որ». 24) B. հսկայիցն. 24) B. սոց.

կամելով մարտնչել ընդ աստուածսն, և նոքա ճակատեալ՝ յաղթեցին և խոցոտեցին զսոսա. և յետոյ լ'ըրամագդ շանդահարութեամբ եկէզ զսոսա:

ԼԼ.

Լա. {}-դէ- Լը-է-է-է-է և հը-է-է-է-է Լը-է-է-է-է: Պղատոն ի ճառին, որ փեղոն անուանի, ստելով յաղագս յանգիցն և վիճակատրութեան անձանց 5 ասէ, թէ անիրաւարար կենցաղավարեալքն տանջին ի Լովկիտոսս և ի հրաբոց կիզանողն և ի հարտարսն, որ են գետը: Իսկ Լովկիտոսն ցրտապոյն է, և հարտարոսն մէջ ամենայնի տեղի ինչ է յովանց ջուրց, և ստորախմբումն իզանի մինչև ցՊլաղմին, ամենեցունց տեղեաց գոլով խաւարչտին և անձաձանչ. և եթէ յայտոսիկ տեղիս տանջին անիրաւք. և Լքերոնն և սա 10 միջոց իմն գոլով՝ մաքրող թուի և ոչ տանջանարան, լուանալով և մաքրելով զմեզ մարդկան:

ԼԼ.

Լբ. {}-դէ- Գանդու-է և Տէ-է-է-է-է և Ի-է-է-է-է-է: Իսկ Տանտաղոս որդի էր Լ'ըրամագդայ. սա արժանի եղև սեղանոյ աստուածոցն, և արժա 15 նացեալ՝ հրապարակեաց դետրհուրդս նոցա, և վասն այսորիկ տանջի այսպիսի տանջանարանաւք. ի ստորերկրեայս դատարանս ունելով քար կախեալ ի վերոյ նորա, և ի ներքոյ նորա՝ ջուր բազում և տունկք պողարերք քարն սպառնայ զանկումն ի վերայ նորա. զի եթէ կամիցի ըմպել ի յարակայեալ նմա ջրոյն, անկեալ վիմին ի վերայ նորա՝ պատուհասեսցէ զնա յոյժ: 20 Վասն այսորիկ այժմ ասէ, թէ սովով և ծարաւով մաշեալ լինի, տեսանելով զայնս ինչ, յորոց պարտն է ուտել և ըմպել, և ոչ կարացեալ վասն ի վերայ նորա կախեալ վիմին. և այսոքիկ վասն Տանտաղեայ:

Իսկ Տիտիւոս ցանկացաւ Վետայ, և տուիեալ բուռն եհար զգլխապինդ վարչամակէն: Լպա Լքտեմիս և Լպողոն մանկունք գոլով Վետոսի՝ 25

2) A. լուս. «կտրատեցին». 2) B. զնոսա. 2) B. զնոսա. 4) B. իթ. 4) B. կովկիտոսի և հրաբոցակիզի. 5) A. փեղոն. B. փետոն. 5) B. վիճակատրութի. 6) B. անիրաւ. 7) A. կիզմանողն. 7) B. ի կիզմանողն. 8) B. ի տեղի. 8) B. ջուրցն. 9) B. ցտաղմին. 9) B. ամենեցունց. 10) B. և թէ. 10) B. աքրէոնն. 11) A. լուս. «մէջ ինչ». 12) B. մաքրելով. 14) B. լ. 14) B. Տանդաղոսի. 14) B. իքսիովոսի. 15) B. արամագդա. 17) A. լուս. «ի ներքոյ երկրի». 18) A. լուս. յա = վերայ. 18) B. մրգաբերք. 19) AB. սպառնա. 19) B. զանգումն. 19) B. ի վերա. 19) B. կամեսցի. 19) B. (ի) յարակայել. 20) A. լուս. «և կամ ի պողոյն ուտել». 20) B. անգեալ. 20) B. ի վերա. 21) B. (այսորիկ)չիք. 22) B. զայն որ ինչ. 22) B. յորոցն. 23) B. ի վերա. 23) A. տանտաղեա. 24) A. զետա. B. զետեայ. A. լուս. զետոսի. 25) B. մանգունք. 25) B. զետեայ.

նետիւք վիրաւորեցին զնա, և սպանին. և այժմ է ի դժոխս և ունի զնետսն կառուցեալսն ի նա, և այսոքիւք պատուհասեալ լինի:

Իսկ Լքսիոնիոս տուփացաւ Հերայ, և Հերաս պատմէ Լքամազդայ, և նորա կամեցեալ իմանալ, թէ իցէ հարեալ ի նմա՝ նմանեցոյց ամպ Հերա և եդ. և Լքսիոնի կարծեցեալ զնա գոլ Հերաս՝ խառնակեցաւ ընդ ամպոյն: Լքլ բարկացեալ Օհս՝ տանջէ զնա այսպէս. յանիւ տարածեալ զնա, և անուին ետ շարժիլ հանապազ, և է նա միշտ չըջաբերելով և ստորաբերելով՝ զայնպիսի պատուհաս հատուցանել: Լալ ծարաւով տանջել զՏանտաղոս ասէ, որպէս ասացաք:

10

ԼՊ.

ԼԳ. (Հաղթո հաբեմն լեբդիւ և յաղթո Պառթեմիոս: Պառթեմիոս այս ասի, թէ գողացաւ զհուր յաստուածոցն և շնորհեաց մարդկան, և եթէ ի միս զոհեցն պատրեաց զԼքամազդ, և ի բարկութիւն շարժեաց զնա կրկին: Օհս կամեցեալ պատուհասել եդ արծուի ուտել զլեարդ նորա. և ի գիշերի դարձեալ ողջանայր, և միւս անգամ արծուին սկսանէր ուտել ի վաղիւն, մինչև եկեալ Հերակղեայ՝ նետիւք խոցոտեաց զարծուին:

ԼՊ.

ԼԳ. (Հաղթո Լիւիլուդեայ դադառն: Լիւկղոպոս այս ասի դիւցազն ոմն գոլ աւազակական և հովիւ, որ էր բնակեալ ի Սիկիւղեա և ունէր մի աղն: Լքդ Սիլուսոս՝ մոլորեալ յետ տրովական պատերազմին ընկերաւքն իւրովք՝ եկն ի Սիկիւղեայ, և Լիւկղովպեայ ըմբռնեալ զնոսա՝ եկեր նախ զրնկերսն Սիլուսեայ, իսկ զՍիլուսոս պահեաց յետոյ ուտել. այլ ոչ կարաց, քանզի զերծաւ արբեցուցեալ զԼիւկղովպոս և կուրացուցեալ և ընդ ասու խոյի միոյ գաղտարար կանխեալ զանձն իւր: Լքլ արդ ասէ Վրիգորիոս, թէ որպէս Լիւկղովպոս զՍիլուսոս պատուեաց, յետոյ կամելով ուտել՝ այսպէս և (Հուղիանոս զնա և զՍասիղիոս սպառնացեալ յետոյ քան զայլսն տանջել. վասն որոյ և ասէ, թէ վրէժխնդիր եղև մեզ հոյն պարսից:

2) B. կառուցեալ ի նմա. 3) B. իբսոնոս. 3) B. տուփացաւ. 3) B. հերա. 3) B. արամազդա. 4) A. ի նմանէ ցուցմամբ հերայ. 5) B. իքսիոնի. 5) A. լուս. «զայնս». 5) B. հերա. 8) B. տանջեալ. 9) B. (ասէ) չիք. 11) B. լա. 11) A. պոռմիւթեա. B. պոռմիւթեա. 11) B. Պառթեմիոս. 12) A. լուս. «առ». 14) B. ետ. 15) B. (ի) չիք. 16) B. մինչև ետ եկեալ. 16) A. հերակղեա. B. հերակղեա. 16) B. նետիւ խոցեաց. 18) B. լա. 18) AB. կիւկղովպեա. 18) B. կիւկղոպոս. 18) B (ասի) չիք. 19) B. ի սիկիւղեա. 20) B. ողիսոս. 20) B. ընկերաւք. 21) B. ի սիկիւղեա. 21) B. կիւկղովպայ. 22) AB. ողիւսա. 23) B. արբուցեալ. 23) B. զկիւկղոպոս. 23—24) B. ընդ ասիոյ միոյ խոյոյ. 24) A. կանխեալ. 24) B. (Լքլ) արդ. 25) B. կիւկղոպոս. 25) A. զաւղիւսոս. 26) B. (և) յուլիանոս. 26) B. զարսնելոս.

ԼԵ.

ԼԵ. ՅԵՐԵՄԻԱՅԷ ԵՐԵՄԻԱՅԷ: Զերակղէս ի կողմանս Վաղիրոնի գնացեալ՝ ոչ ևս կարաց ի խորագոյնսն երթալ. քանզի ոչ զաւրեաց անցանել ընդ ովկիանոս: Եւ Վաղիրա է, որպէս ասէ Եսիովդոս, յովկիանոսէ մինչև ցարեմոտեայ ծովն. ուր հասեալ Զերակղեայ՝ արձանս 5 կանգնէ ի տեղիսն, իբր թէ ցայն վայր գնալի է երկիր և ծով, և ներքսագոյն ոչ ևս. ուստի և անուանեցան տեղիքն արձանք Զերակղեայ:

ԼԵ. ԼԵ. ԼԵ.

ԼԵ. ԼԵ. ԼԵ. ՅԵՐԵՄԻԱՅԷ ԵՐԵՄԻԱՅԷ: Սիւրա կիւնիւրոսի եղեալ դուստր, սա ննջեալ ընդ հաւր իւրում՝ մանկածնեցաւ ի նմանէ. և 10 խորհելով և զպատճառանս ոչ բերելով՝ զծնեալ Ռանուկն ի լեառն արտադրեաց. զոր առեալ անուանելոցն հարսանց, զորս ոմանք լեռնայինս կոչեն՝ սնուցին բարւոյք: Եւ էր քաջատեսիլ գեղեցկութեամբ, այլ և եղև որսորդ. յոր տուփացաւ Վիրողիտէս, կին ոմն զեղև. ընդ որում նախանձեալ հակատուփողն իւր Մըէս, յաղբիս կերպափոխեալ՝ սպան զնա. 15 զոր ողբայր Վիրողիտէս և անտանելի ըմբռնեալ լինէր տրտմութեամբ, և ոչ բերելով զտուփումնէն էջ ի դժոխս խնդրել զտուփեալն, և աղաչէր զՊղուտովն պատուասիրել առ նա համբակաւն. այլ արգելոյր զհայցուածսն կին նորա Պերսիփովնէ, յոյժ հպելով յՄընիս: Եւ իբրև հարկաւորեալ լինէր աղաչանաւքն Պղուտոն թուէր նմա պատշաճ՝ երկաթանչիւրոցն 20 բաժանել զզուգագոյութիւն նորա, և միումն՝ տարեւոր ունել զնա ի վերերկրեայս, և միւսումն՝ տարեկան ի դժոխս: Մըգ՝ զայսպիսիս ինչ վճարեալ Վիրողիտեայ՝ յայտնէ արբանեկաց իւրոց, թէ վերստին կենդա- նացաւ Մընիս, որպէս զի յողբոց և յաշխարանաց դադարեալք՝ տաւնս կատարեսցեն: Եւ ազգ ոմն է յեթիովպացւոց խորագոյնսն յաճախապէս 25

- 2) B. ԼԵ. 2) B. հերակղեան. 2) B. հերակղեան. 2) B. դաղիրոնի. 4) B. յանցանել. 4) B. դաղիրա. 4) B. եսիովդես. 5) B. յովկանոսէ. 5) A. ցարեմոտեա. B. յարեմոտեայ. 5) A. հերակղեա. B. հերակղես. 5—6) B. արձան կանգնէ ի տեղոյն. 7) A. հերակղեա. B. հերակղեա. 9) B. ԼԵ. ԼԵ. ԼԵ. 9) A. ամիրողիտեա. 9) A. լուս. «ու» = միւսա կիւնիւրոսի. 11) B. զպատկառանսն. 12) A. լուս. «անկեց». 12) B. լեառնախին. 13) B. բարիոք. 14) B (եղև) չիք. 14) B. տուփեցաւ. 15) A. լուս. «առ որ» (?). 17) B. գորիւմն. 18) A. զպղատոն. B. զպղոտոն. A. լուս. «պղուտովն». 19) B. պերսիփովն. 19—20) A. լուս. «մակակեալ լինեք աղաչանաւքն ամիրողիտես զհպաւորութի կամ զկեանս». 20) A. պղատոն. B. պղոտոն. 21) B. միւմ. A. լուս. «զմին զիւն». 22) A. միւսոյն. B. միւսումն. 23) A. ամիրողիտեա. 23) A. լուս. «եաց» = յայտնեաց. 24) A. լուս. «յեղկութենէ». 25) A. լուս. «ինչ». 25) B. յեթովպացւոց. 25) B. յաճախագոյն. A. լուս. «յոյժ».

պաշտաւնայ պատկերի կնոջս այսորիկ Մփրողիտեայ: Երգ սղբա թուղթս
գրեալ և ի խեցեղէնս արկեալ՝ ուխտիւք ընդ ումեմն ի ծով ընկեցին, որ
ինքնին ի Միւղոն պաղեստինացոց գտեալ լինէր: Եւ զայն խեցեղէն
ընդունելով Մփրողիտեայ խորհրդակցացն տաւն կատարէին թերևս
5 սխրանալով ընդ աստուածուհին վասն գիւտի տարփաւորին: Եւ այս է,
զոր ասէ Լսայիաս մարգարէ. որ արձակէ թուղթս վճռեղէնս ի ծովու
առհաւատչեայ, այսինքն գրաւական սիրելութեան նոցա. քանզի ողբացելոցն
ի ձեռն թղթոյն զՄիւղոն զեկուցանէին վերստին կենդանութիւն:
Եւ նկալեալք զիրս զայսոսիկ և որք յԵղէն ծնեալք էին՝ լային զԿաթմուզ.
10 քանզի այսպէս առ ի նոցանէ անուանի Միւղոնիս:

ԼԽ.

ԼԹ. (Հաղթի Պանթիոնի): Պանտիոն եղև թագաւոր ամենացոց. և
մարտ ունելով ընդ ղակեղեմոնացիս՝ նախադասէր ի մարտակցութիւն
զՏիւռես, որ էր բռնաւոր թրակացոց: Եւ յառաջագոյն ասէր
15 նմա մարտակցել, եթէ ոչ զիրիցագոյն դուստրն իւր նմա յամուսնութիւն
խոստացի. քանզի ունէր դստերս երկուս Պանտիոն զՊրովկնէ և
զՓիւղովմեղա, որք այնչափ ի միմեանս գորովային, մինչ զի յերկա-
քանչիւրոցն կամս ենթադրել. զի զոր ինչ մին կրեսցէ ի պատահանէ
զայն և միւսն յանձին իւրում գործեսցէ: Եւ ի խոստացաւ հայրն Տիւռեայ
20 զՊրովկնէ. զոր առեալ տարաւ ի տուն իւր, և մանկունս ծնաւ ի նմանէ:
Եւ անցեալ ժամանակ ոչ սակաւ կարաւտացաւ տեսանել զքոյր իւր, և
աղաչէր զայր իւր գնալ յԵղեմնս և ածել զքոյրն առ նա: Եւ զնացեալ
և աղաչեալ զՊանտիոն՝ առ զՓիւղովմեղա. այլ ըստ ճանապարհին, որպէս
որ բարբառոս արբեալ գինում զկոյսն արամբի արար, և շառագունեալ
25 յիրէն լեզուահատէ զՓիւղամեղա, զի զայնպիսի վանաւրէն գործ մի

- 1) A. պաշտաւնայ. 1) A. ամփրողիտեայ. 2) A. լուս. «առ ումն».
3) B. պաղեստինացոց. 3) B. գտեալ եղև. 3) B. խեցեղէնն. 4) A.
ամփրողիտեայ. B. ամփրողիտեայ. 5) A. լուս. «տուփեցելոյն».
6) B. եսա-
սիաս. 6) A. լուս. «մաղաղաթեայս».
7) A. լուս. «ողբացողացն».
8) B. թղթոցն. 8) A. լուս. «ագոնիսին».
8) B. զեկուցանեն. A. լուս.
«ազգէին».
9) B. յԵղէն ծնեալքն էին. 9) B. լայն. 12) B. Է. 12)
B. պանտիոնի. 12) B. պանտիոն. 12) B. ամենացոցն. 13) B. ընդ
լակեղեմոնացիս. 14) B. թրակացոցն. 16) B. խոստացի. 17) B.
զփիւղովմեղա. 17) B. գորովային. 17—18) B. երկաքանչիւրոցն. 18) A.
լուս. «ստեղծուլ».
19) A. լուս. «յանձն իւր».
19) A. հայր նորա. 19) AB. տիւռեայ. A. լուս. «տիւռեսի».
20) A. լուս. «մանկածնեաց».
21) B. ժամանակս ոչ սակաւս. 22) B. գնացեալ յաթիւնս. 23) B. զպանդէոն.
23) B. զփիւղովմեղա. 24) B. (որ)չիք. 24) A. գինում. B. գինում. 25) B.
զփիւղամեղա. 25) B. անաւրէն.

պատմեցէ: Իսկ նա որպէս աղջիկ եղղենացի զոստայնանկութիւն քաջապէս կրթեալ՝ պատմուճան ինչ գործեաց, և ի նմա զիրագործութիւնն նկարեալ ի քոյրն արձակէ: Եւ նորա իմացեալ, զոր ինչ եղևն՝ զքոյրն առ ինքն բերէ, և առեալ զորդին, զոր ծնեալն էր ի Տիւռեայ՝ խաչագործեաց, և եփեալ՝ եդ առաջի առնն, եկեալ յորսոյ: Եւ իմացեալ զիրսն մոլեգնեալ՝ 5 հալածէր զնա հանդերձ քերթն: Եւրդ՝ գթացեալ ի նոսա՝ օ՛հ և՛ փոխարկեաց զմին ի ծիծառն, և զմիւսն ի հաւ հեշտախաւս. և այսպէս դադարեաց ի յարձակմանէն:

Խ.

Խ. Հռոմէոս Պրիմիտիւս: Եւս պատկեր է, փոքու մանկան նմանեալ, 10 պատկառանս տարածեալս ունելով, մեծագունի քան զարժան հասակին: Օ՛հա առասպելաբանն Պիոլիւսեայ և Բիրոգիտեայ գոլ որդի: Եւ գիտունք այսպիսի խորհրդոց ասնն յարբեցութենէ և ի հեշտութենէ բնաւորիլ նմա: Եւ Պրիմիտիւս վասն այսորիկ անուանիլ. զի հեշտութեամբ և արբեցութեամբ ըմբռնեալ որ՝ ուղղատարած ունիցի զանդամն: 15

V.

ՅԱՂԱԳՍ ՈՐՈՑ Ի ՍՐԲՈՅՆ ԿԻՊՐԻԱՆՈՍԻ ՃԱՌԻՆ ԳՐԵՑԱՆ ՀԵԹԱՆՈՍԱԿԱՆ ԻՐԱՑ ԲԱՆՔ:

Ե.

ա. Ուստի ինչպէս զգուշանալ. Զիմենի տունկ Եթենայ անուանի, 20 որ և ասի վերատեսուչ խոհականութեան և արութեան. վասն որոյ և արիացելոցն յասպարէզս և հանձարեղաբանիցն յատեանս ոստ ձիմենոյ տային, իբր նշան յաղթութեան և որպէս յԵթենայ պատուեցելոյ:

1) B. ելլենացի. 1) B. զոստայնանկութիւն. 3) A. արձակ. 4) B. ծնեալ. 4) AB. ի տիւռեայ. 5) B. առաջի առն. 7) B. զմինն. 8) B. յարձակմանէ. 10) B. լը. 10) B. պրիպոսի. 10) B. փոքր. 11) B. տարածեալ. 11) B. (մեծագունի) քան զարժան քան զարժան հասակին մեծագոյն. A. յուս. բան թէ զհասակն իւր. 12) A. գիոլիւսեայ. B. գիտունեայ. 12) A. ափրոգիտեայ. B. ափրոյդիտեայ. 13) B. գիտունքն. 17) B. հեթանոսականաց. 20) B. ուղղամպիական. 20) B. արթեայ. 21) B. (որ և ասի) չիք. 21) B. արիւթե. 22) B. յասպարես. 22) B. հանձարաբանիցն. 23) B. տաին. 23) AB. յարթեայ.

Ի .

բ . Ու ի-ն-ժ-ի-ան շ-ո-ի . . . Ե ոճի ծառ զտեալանութեան ունի նշանակ
և զիմաստասիրութեան . վասն զի յամարան և ի ձմերան միշտ սաղարթացեալ
գոյ , որպէս և իմաստնական համբերութիւնն զգարդարեալսն նովաւ ոչ և
5 ի միում ժամու թողացուցանէ թշուառանալ . վասն որոյ և զժուժկալսն ի
մրցմունս ասպարիսացն շոճի ոստաւք պսակէին , իբր թէ և նոքա ժուժկալու-
թեամբն և տեալանութեամբ սաղարթացեալք լինէին : Ըսլ Խաթմուն
տեղոյ անուն է , ուստի զշոճին առնուին :

Պ .

10 գ . Ու ի-ն-ժ-ի-ան շ-ո-ի . . . Վեղիք քաղաք է ի գաւառին
բիովտացոց , յորում գիւթարան էր մերձ առ կաղնին , ուր գնացեալքն ի
խնդիր դիւթութեան առնուին ի քահանայութեան խնձորս ի պտղոյ տեղեացն
առ ի պատուասիրութեան իւրեանց , զոր վարդապետն խաղալիքս անուանեաց :

Պ .

15 գ . Ու ի-ն-ժ-ի-ան շ-ո-ի . . . Ե խնուրն խոտ է պարտիզական անուշահոտ
և անուշահամ , որ յունարէն սեղինա անուանի : Ոովաւ պսակէին
վաւաշութն զգեղեցիկ մանկունսն , զորս թշուառականս անուանեաց :
Ըսդ ասէ վեհն Վրիգորիոս ցտուրն Լիպրիանոս . « ով աստուածային
և քահանայական գլուխ , ոչ ինչ յայդպիսի սնոտի պարգեւաց մատուցանեմք
20 քեզ . այլ բան որ քան զամենայն ընտանեգոյն է բանին սպասաւորաց » .

- 2) B. իսթիմիական . 4) A. գո . A. լուս . լինի . 4) B. զարդարեալսն .
5) A. թուղացուցանե . 5) B. թշուանալ . 6) A. լուս . « առ ասպարիսաւքն » .
7) B. լինին . 8) B. տեղո . 8) A. լուս . « սուտ է իսթի միայն խաղու
անուն է » . 10) B. Ու ինչոր դելիական խաղալիկ . 10) B. Վեղի .
11) B. բովտացոց . 11) B. գնացեալք . 12) B. ի քահանաւանացն . 12)
B. ի պտղո . 13) B. առ ի պատուասիրութի . 13) B. խաղալիկ . 15) B.
անուշախոտ . 16) B. յունարէնն . 16) B. սիլինա թարգմանի . 16) B.
պսակին . 17) A. վաշաղտքն . B. վաւաշութն . 17) B. զոր . 18) B.
ածաին . 19) B. քահանական . 19) B. մատուցանեմ . 20) B. ընդեգոյն
(է) . 20) A. սպաւորաց .

Etschmiadsin.